

Ekwo Ditoronomi

Ekemu k'alufu l'úbvú Horẹbu

¹ Ọwaa bụ iphe, Mósísu pfuru nụ ndu Ízurelu g'ẹphe ha l'echiegu ụzo ẹnyanwu-awawa Jiódanu, bụ iya bụ nsụda Araba, nọ gha iphu l'ụzo Sufu. Ọ nọ lẹ mgbaka Paranu l'azụ lanụ; waa Tofelu; waa Lebanụ; waa Hazerotu; yee Dizahabu l'azụ iya ophuu. ² E -shi l'úbvú Horẹbu eje Kadeshi-Baneya bẹ ee-jegbuje ije ujiku iri lẹ nanụ teme l'e rwua ya mẹ e tsoru ụzo úbvú Siye. ³ O be l'apha, kwe phẹ mgbarapha ụkporo labọ; lẹ mbọku, ọnwá k'iri lẹ nanụ furu gẹdegede; Mósísu raarụ iya ndu Ízurelu g'ẹphe ha arara; mbụ iphe, Chipfu turu iya l'ekemu lẹ k'opfu ẹhu phẹ. ⁴ Ono bụ g'ọ lwụ-kpechaeruphọ Sihonu, bụ eze ndu Amọru; bụ onye shi buru lẹ Heshibonu. Teme o jekwaphọ Edereyi je alwụ-kpee Ọgu, bụ eze ndu Beshanu; bụ onye shi buru lẹ Ashitoretu. ⁵ Ọ buru l'ụzo ẹnyanwu-awawa Jiódanu l'eka ono l'alị ndu Mówabu bẹ Mósísu nọ wata phẹ atọkashiru ekemu ono; sụ:

⁶ “Chipfu, bụ Chileke anyi nọ l'úbvú Horẹbu pfuru nụ anyi sụ: ‘Unu nonukakwaru ọdu l'úbvú-a. ⁷ Unu phọkashia ụlo-ẹkwa unu tugbua jeshia alị úbvú úbvú ndu Amọru; waa alị ndu nọ-kube phẹ nụ lẹ nsụda Araba; mẹ l'alị úbvú úbvú; mẹ l'alị ọkpa-úbvú, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba; waa ndu bu l'ụzo echiegu ndohali; waa

ndu bu l'uzo aguga eze-enyimu; mbu kwaseru uzo ali ndu Kenu; yee ubvu ubvu Lebanonu; mbu kwaseru rwuchaa enyimu ono, bu enyimu Yufuretu. ⁸ Lekwaa; mu woakwaru ali ono dobe l'iphu unu. Unu wubakwa je alwuta ali obu nworu; mbu ali ono, Chipfu riru angu le ya a-nu nna unu oche phe ono, bu Ebirhamu; waa Ayizaku; waa Jiekopu; yee oshilokpa phe g'ephe ha.' "

Mosisu ahota ndu-ikpe
(Awu 18:13-27)

⁹ "O buru teke ono be mu suru unu: 'Mu ta adukwa ike evukota ivu-erwa unu nwekinyi mu. ¹⁰ Su-a; nta-a be Chipfu, bu Chileke unu mewaru; unu ka l'otu k'opu bu le nta-a be unu hawa ge kpokpode, no l'igwe. ¹¹ Mu nodu epfukwapho ge Chipfu, bu Chileke ke nna unu phe mekwaro g'unu kabaa l'otu eme le g'unu ha nta-a ugbo ukporo l'unu; teme l'ookebekwapho unu l'oma, bu iphe, o kweru unu ukwe iya. ¹² ? Denu ge mbedua nweka mu a-du ike vukota ivu-erwa unu; me iphe, atsụ unu l'ehu; edoshikotaru unu opfu? ¹³ Su-a; unu shigbaa l'okpa-ipfu unu l'okpa-ipfu unu hotakota ndu maru iphe; mbu ndu bu ndu iphe edoje enya; bya aburu ndu a maru epha phe; ge mu mee phe g'ephe buru ndu-ishi unu.'

¹⁴ "Unu yeeru mu onu su l'iphe, mu pfuru bu iphe, o gbaru g'unu mee. ¹⁵ Oo ya bu; mu bya ahotagbaa ndu bu ndu nweru enya l'okpa-ipfu unu iche iche buru ndu maru iphe; bukwarupho

ndu a maru epha phe; mee phe g'ephe buru ndu-ishi unu. O duru ndu ophu mu meru; ephe buru ishi unu umadzu labo l'ukporo umadzu iri iri; o duru ndu ophu bu ishi umadzu ukporo ise. O dukporuro ndu ophu bu ishi umadzu ukporo ebo l'iri; duru ndu ophu bu ishi umadzu iri; tuko g'ephe ha mee ndu-ishi l'ipfu l'ipfu.

¹⁶ “Mu taru ndu-ikpe unu ekemu teke ono; su phe: ‘Unu ngabejekwaru unwune unu, opfu adaru nchi; g'ephe dooru unu iphe, adaru phe nu. Ephe -docha ya; unu edoshiaru phe opfu obu l'uzo pfuru oto; m'o bu ndu Izurelu le ndu Izurelu be odaru; m'o bu onye Izurelu yele onye lwaru alwalwa. ¹⁷ Unu te elejekwa nemadzu enya l'iphu ekpe ikpe. Unu ngabejekwaru umadzu labo, opfu adaru nchi; g'ephe doo iphe, adaru phe nu; m'ephe bu ndu ha nwanshii; m'ephe bu ndu ha shii. Unu ta atsujekwa nemadzu ebvu; kele onye-ikpe du l'eka bukwa Chileke. Teke o bu opfu, kariru unu eka; unu egude iya byapfuta mbedua ge mu numa.’ ¹⁸ Mbụ le teke ono be mu tukoerupho iphe, gbaru unu l'ememe kakotaru unu g'unu mee.”

Anwu ngge l'ali Kénanu

(Ógú 13:1-33)

¹⁹ “Noo ya; ge Chipfu, bu Chileke anyi suru g'anyi wufu l'ubvú Horebu; be anyi wufuru kwaseru uzo, e shi eje ali ubvú ubvú ndu Amoru; jekota ije l'echiegu ono, paru eka bya adu ebvu ono, unu humakotaru ono; jasụ anyi rwua Kadeshi-Baneya. ²⁰ Tobudu iya bu; mu

sụ unu: ‘Nta bẹ unu rwuakwaru alị úbvú úbvú ndu Amọru, bụ iya bụ alị, Chipfu, bụ Chileke anyi abya anyi anụnu. ²¹ Unu lenu; lẹ Chipfu, bụ Chileke unu nwakwaru unu alị ọbu. Unu tughbukwa je anata alị ọbu, bụ iya bụ iphe, Chipfu, bụ Chileke kẹ nna anyi oche phẹ pfuru. Gẹ ndzụ ba agukwa unu; ọphu ẹhu anmakwa unu anmanma!’

²² “Obenu l'unu byapfutaru mu bya asụ l'ọ kakwa ree g'anyi họta ndu nemadzụ zia g'ẹphe je anwụaru anyi ngge l'alị ono; g'ẹphe bya akaru anyi ụzo, anyi ee-shi bahụ iya; tẹme waa mkpukpu, anyi e-shi bahụ.

²³ “Iphe ono, unu pfuru ono dụ mu ree shii; ọo ya bụ; mu bya ahọta ụmadzu iri l'ẹbo; ọkpa-ipfu, nọnu onye lanụ. ²⁴ Ndu ono tughua kwaseru ụzo alị úbvú úbvú ono; lufuta lẹ nsụda Ẹshukolu; nwukota alị ọbu ngge. ²⁵ Ẹphe hachaaru akpuru oshi, nọ l'alị ono wọta gude lwapfuta anyi; bya asụ anyi: ‘Alị ọbu, Chipfu, bụ Chileke anyi abya anyi anụnu ọbu dukwa ree.’ ”

Ndu Ízurelu ekwefuru Chipfu ike

²⁶ “Obenu l'unu nụmachaaru iya; bya ekwefu ike ejeje; jika eme iphe, Chipfu, bụ Chileke anyi sụru g'unu mee. ²⁷ Unu nọdu l'ụlo-ẹkwa unu agushi aphụ sụ: ‘Chipfu bẹ anyi dukwa ashi; ọ kwa iphe ono meru iphe, o dufutaru anyi l'alị ndu Ijiputu; woru anyi ye ndu Amọru l'ẹka g'ẹphe megbushia anyi.’ ²⁸ Unu sụ: ‘?Bụ ole bẹ anyi e-shi abahụ nta; g'unwunna anyi-a mewaru; meji tsukahụ anyi-a? kele ẹphe sụru lẹ ndu bu l'alị ono ka anyi l'ọtu; bya akagbaa anyi ogologo;

tẹme mkpukpu phe pagbaa ẹka; yẹ phengara phengara igbulọ mkpukpu ono, aakpujegbaa l'oorwua akpaminigwe. Ozo, ka njo bu l'anyi humacharu unwu ndu Anaku l'alị ẹka ono.'

²⁹ "Mu sụ unu: 'Gẹ meji te tsukahushi unu! Mbụ-a; gẹ ndzụ phe ba agushi unu! ³⁰ Lẹ Chipfu, bu Chileke unu, bu onye vutaru unu ụzo be a-lwu-chiteru-a unu ogu; egube ono, o lwu-chiteru iya unu l'alị ndu Ijiputu ono; bu ophu unu gude ẹnya unu huma-a. ³¹ Tẹme wakwapho g'ọ lwu-chiteru iya unu l'echiegu; ẹka unu humaru gẹ Chipfu, bu Chileke unu hetaru unu gẹ nna ehetaje nwatibe iya-a; hekpoe pho unu gbiriri jasụ unu rwua ẹka-a.' ³² Unu lephukota opfu mu ono; mbụ bya ajika achiru upfu kwe l'ẹka Chipfu, bu Chileke unu no, ³³ bu onye vutaru unu ụzo l'ije unu obu. Tẹme o buru yebedua be anoduje eleru unu ẹnya ẹka unu a-kpobe ọlo-ekwa ono. Onye abujeru; o -be l'enyashi l'ọ nwuberu unu oku; teke o beru l'eswe l'o doberu unu urwukpu; shi nno egoshi unu ụzo unu a-nodu eshi; tẹme o buru yebedua anoduje eleru unu ẹnya ẹka unu a-kpobe ọlo-ekwa unu."

Chipfu anụ ndu Ízurelu aphụ

(Ọgụ 14:20-45)

³⁴ "Chipfu numa iphe, unu pfuru; ẹhu ghuaaha ya egu; o buta angụ ria sụ: ³⁵ 'O to dukwa me onye lanu l'ogbo ndu ejo-okpoma-a, byaru ahuma eguru alị ono ẹnya; mbụ alị ono, mu riru angụ sụ lẹ mu a-nu nna unu oche phe ono; ³⁶ gbahaa Kalebu nwa Jiefune. Yebedua a-huma

iya; mbụ ịe yēbedua bē mu a-nụ ẹka ọ zọkporu ọkpa l'alị ono; tēme mu anụkwa iya phọ unwu iya. Iphe, kparụ iya nụ bụru l'o gude obu iya g'ọ ha tsoo Chipfu.' ³⁷ Ọ bụkwarupho opfu ẹhu unu meru g'o gude; ẹhu ghuahaa Chipfu eghu l'ẹka mu nọ. O pfua sụ: 'Gubedua ta abahụkwa iya phọ. ³⁸ L'oo onye eyejeru mu ẹka bụ Jioshuwa nwa Nunu bē a-bahụ iya nụ.' Sụ: 'Gbakwaa ya unme g'obu shihu iya ike; noo kẹle ọo yēbedua e-du ndu Ízurelu g'ẹphe je alwuta alị ono nworu. ³⁹ A -bya l'unwegirima kẹ nshii, bụ ndu ọphu unu sụru l'aa-kpụ ịe ndzụ ono; mbụ unwegirima unu ndu ọphu teke amaduru iphe, dụ ree; mē iphe, dụ ẹjị ịe teke ono; ndu k'ono bụ ndu a-bahụ l'alị ono. Ọ bụru ẹphebedua bē mu a-nụ alị ọbu; ẹphe enworu iya g'ọ bụru okiphe pphẹ. ⁴⁰ A -bya l'unubedua; unu laphukwa azụ; unu wụkwaru shia ụzo echięgu lashia l'ụzo Eze-ęnyimu Uswe-uswe.'

Aalwụ-gbu ndu Ízurelu
(Ógú 14:39-45)

⁴¹ "Tọbudu iya bụ; unu yeeru mu ọnu sụ: 'Anyi mesweakwaru Chipfu. Anyi e-jewarọ alwua ọgu ọbu; mekọta iphemiphe, Chipfu, bụ Chileke anyi sụru g'anyi mee.' Ọo ya bụ; unu tuko g'unu ha kwakọbe k'ẹje ọgu. Unu dobesụ l'abahụ l'alị úbvú úbvú ono dụ nphe.

⁴² "Tọbudu iya bụ; Chipfu sụ mu: 'Kakwaru pphẹ g'ẹphe te ejekwa abahụ; ọphu ẹphe ejekwa alwụ ọgu; noo kẹle mu ta nọ-kubekwa unu. Unu -jee bē ndu ọhogu unu a-lwukwa unu.' ⁴³ Mu pfuaru iya unu; ọphu unu angaduru nchị; unu

jìka eme iphe, Chipfu sùru g'unu mee; gude eku onwunu wufu jeshia l'alì úbvú úbvú. ⁴⁴ Ndu Amọru, bu l'alì úbvú úbvú ono wufuta tsopfuru unu ọgu. Ẹphe vuppyabe unu g'ẹnwu; gbushia unu. Ẹphe chipfuru unu egbushi unu eshi lẹ Siye jasù lẹ Homa. ⁴⁵ Unu lwaphuta azù bya egude olu ẹkwa raku Chipfu; ọphu o yeduru ọnu yeru unu; ọ gbagbua ya lẹ nkuchi. ⁴⁶ Ọ bọru iya bọ l'unu adọru lẹ Kadeshi nọo ujiku, dọ igwerigwe.”

2

Aghaphe bọtorii l'echiegu

¹ “Anyi dakọbe wu-phu azù l'echiegu; wuru shia ọzo Eze-ẹnymu Uswe-uswe, bọ iya bọ gẹ Chipfu sùru mu g'e mee ya. Anyi wu-phekpọo nọo ọdu l'alì úbvú úbvú Siye l'ẹka ono.

² “A nọnyaa Chipfu sù mu: ³ ‘Unu wu-pheshitaakwaru l'alì úbvú úbvú-a. Iphe, unu eme nta-a bẹ bọ g'unu shia ọzo isheli. ⁴ Waa iphe, ii-pfuru ndu Ízurelu baa: Nta-a bẹ unu abyakwa awughata ẹka unwunna unu, bọ oshilọkpa Iso bu; mbu ndu bu l'alì Siye. Ẹphe a-nọdukwa atsù unu ebvu; ọle-a; unu kwabekwaru onwunu ẹnya! ⁵ Unu ta akpakokwaru phẹ k'ọgu; noo kẹle ọ tọ dudu alì phẹ mẹ ẹka lanu, mu a-nu unu; m'ọ beta ọ bọru ntọkpa lanu. Mu nuakwaru Iso alì úbvú úbvú Siye g'ọ bọru nkiya. ⁶ Unu gudekwa okpoga zuta phẹ nri, unu e-ri; unu egudekwaphọ okpoga zuta phẹ mini, unu a-ngu.’

⁷ “Chipfu, bọ Chileke unu kebekwaru unu l'ọma l'iphe, bọ ozi, unu gude ẹka unu jee. Ọ bọru yẹbedua letakotaru unu ẹnya l'ije, unu

jekotaru l'echiegu-a, parụ eka apa-a. L'ime ukporo apha labo-a be Chipfu, bu Chileke no-kubekotakwaru unu; ophu o dudu iphe, uko iya dujeru unu me nanu.

⁸ "Tobudu iya bu; anyi bya aghata eka unwunna anyi ono, bu oshilokpa Iso bu l'ali Siye. Anyi bya aji-chi uzo nsuda Araba, bu uzo, shi mkpukpu Elatu; bya eshikwapho mkpukpu Eziyonu-Geba. Anyi kwaseru uzo echiegu Mowabu tugbua. ⁹ Noo ya; Chipfu su mu: 'Unu ta chokwa ndu Mowabu opfu; ophu unu akpakokwaru phe k'ogu; kele o to dukwa ali phe me eka lanu, mu a-nu unu; eshinu mu wowaru ali Aru nu oshilokpa Lotu g'o buru nkephe.' "

¹⁰ Ndu shi buru l'eka ono bu ndu Emu. Epe bu ndu okpehu du; teme epe du igwerigwe. Epe hachaepho kpaphere kpaphere ge ndu Anaku. ¹¹ O kwapho egube ono, aasuje le ndu Anaku bu oshilokpa Rafa; bukwapho g'aasuje l'ephebedua bu. Ndu Mowabu ekuje phe ndu Emu. ¹² O buru ndu Horu shi buru l'ali Siye; ole oshilokpa Iso chifuru phe gbushia phe l'eka ono bya ebuchia eka epe shi buru; egube ono, ndu Izurelu meru l'ali ono, Chipfu nuru phe g'o buru nkephe ono.

¹³ "Tobudu iya bu; Chipfu su: 'Unu wu-lihu je adaghaa nggele Zeredu ono.' Anyi wu-lihu je adaghaa nggele Zeredu obu. ¹⁴ A -gbe le teke anyi gbeshiru le Kadeshi-Baneya gbiriri jasụ teke anyi jeru je adaghaa nggele Zeredu obu be bu ukporo apha l'apha iri l'esato. O rwutashia teke ono; ogbo, shi suru eje ogu

lẹ Ízureḷu laẹbewa mpfulome, bụ iya bụ iphe, Chipfu riburu angụ lẹ ya e-me. ¹⁵ Kele Chipfu dabẹru phẹ ẹka; gbushikọta jasụ ẹphe chifu l'ọdu unwu Ízureḷu.

¹⁶ “Tọbodu iya bụ; o be teke ndu sụru eje ọgu l'echilabọ ndu Ízureḷu nwuhubebechaerupho; ¹⁷ Chipfu sụ mu: ¹⁸ ‘Ntanụ-a bẹ unu a-ghabu alị ndu Mówabu, bụ iya bụ Aru. ¹⁹ Ọle teke unu rwuru l'alị ndu Amọnu; unu ta chọkwa phẹ opfu; ọphu unu akpakokwaru phẹ k'ọgu; noo kele ọ tọ dudu alị, bụ kẹ ndu Amọnu, mu byaru anụ unu. Alị ọbu bẹ mu nwaru oshilọkpa Lọtu g'ọ buru nkepẹ.

²⁰ “ ‘Ndu shi buru l'alị ono bukwapfo ndu aasuje l'ẹphe bụ oshilọkpa Rafa. Mbụ l'ọo ndu Rafa shi buru iya teke ndiche. Ndu Amọnu bụ ndu Zamuzumimu bẹ ẹphe ekuje phẹ. ²¹ Ẹphe bụ ndu ọkpehu shi dụ shii; teme ẹphe shi dụ l'ọtu; bukwarupho ndu shi hagbaa kpaphere-kpaphere gẹ ndu Anaku. Obenu lẹ Chipfu mebyishiru phẹ l'iphu ndu Amọnu. Ndu Amọnu chifu phẹ buru l'ẹka ẹphe shi buru. ²² Ọ bukwapfo nno bụ gẹ Chipfu meru iya oshilọkpa Iso, shi buru l'alị Siye. O mebyishiru phẹ ndu Họru, shi buru l'ẹka ono. Oshilọkpa Iso chifu phẹ buru l'ẹka ẹphe shi buru gbiriri jasụ ntanụ-a. ²³ Ndu Ava, shi bugbaaru l'unwu mkpukpu, nọru jasụ lẹ mkpukpu Gaza bẹ ndu Kafuto, shikwapfo l'alị Kafuto wufuta byaru bya emebyishia; chifu phẹ; buchia ẹka ẹphe shi buru.

Ízureḷu alwụ-kpe Sihonu,

bụ eze ndu Amọru
(Ógú 21:21-30)

²⁴ “Unu gbeshi je aghabua nsuda Anọnu. Unu lenu; mu woakwaru Sihonu onye Amọru, bụ eze Heshibonu; yee alị iya ye unu l'eka. Unu je awata phe achifu. Unu je akpakoru iya k'ogu.

²⁵ Mu agbe ntanụ-a wata eme ge ndzụ unu wata agu onyemonye, nọ le mkpula akpaminigwe-a l'ophu; mbụ g'ephe tuko g'ephe ha wata aphụ kpaakpaakpaa l'opfu ehu unu. Ephe a-nụma iphe, unu eme; meji etsukahụ phe; ephe awata ete kparikpari l'eka ndzụ unu agu phe.’ ”

²⁶ “Mu gbẹ l'echiegu Kedemotu zia ndu-ozi g'ephe je ezia Sihonu, bụ eze Heshibonu ozi nchi-odoo; sụ iya: ²⁷ ‘Jiko g'anyi ghatanụ l'alị unu. Oo ephe l'oma eze gbororo be anyi e-tsoru. Anyi ta ahakwa gbororo ono; swia ụzo ozo. ²⁸ Nri, anyi a-nodu eri; waa mini, anyi a-nodu angu be anyi a-zuje unu l'okpoga. Iphe, anyi arwo unu kpoloko bụ g'anyi zọo okpa anyi l'alị unu ghata. ²⁹ Mbụ egube ono, oshilokpa Iso, bu l'alị Siye shi ereje iya anyi-a; ndu Mowabu, bu l'alị Aru shi erejekwa iya pho anyi nno. Unu reje iya anyi nno gbiriri jasụ anyi aghaa enyimu Jiodanu bahụ l'alị, Chipfu, bụ Chileke anyi anụ anyi.’

³⁰ “Obenu le Sihonu, bụ eze Heshibonu jikaru g'anyi ta aghatashi. Noo kele Chipfu, bụ Chileke unu meru g'o buru onye ejo-okpoma waa g'o kpọ-chia obu; g'ee-shi g'o woru iya ye unu l'eka; bunu iya bụ iphe, o mewaru-a.

³¹ “Chipfu sukwaru mu: ‘Lenu; mu wataakwaru eworu Sihonu; yee ali iya ye unu l’eka. Unu watakwa iya alwuta; k’ophu ali iya emechaa buru okiphe unu.’ ³² Tɔbudu iya bu; Sihonu yee ndu nkiya g’ephe ha wufuta byapfuta anyi ogu le Jiahazu. ³³ Chipfu, bu Chileke anyi woru iya ye anyi l’eka; anyi lwu-kpee ya; waa unwu iya; yee ndu nkiya iya g’ephe ha. ³⁴ Anyi nata mkpukpu le mkpukpu iya g’o ha teke ono; bya emebyishikota iya l’ophu; unwoke; me unwanyi; me unwegirima. Ophu o dudu me onye lanu, anyi haru g’o phodu. ³⁵ Iphe-edobe; me iphe ozo, anyi kwataru l’okwata le mkpukpu ono, anyi lwu-kperu ono be anyi gwetaru; o buru k’anyi. ³⁶ A -gbɛ le mkpukpu Arowa, no l’oke nsuda Anonu; me le mkpukpu ono, no l’ime nsuda Anonu ono je akpaa l’ali Giladu ta adudu me mkpukpu lanu, okpehu nkephe nyiberu k’anyi; kele Chipfu, bu Chileke anyi tukoru iya g’o ha nukota anyi. ³⁷ Obenu l’ali ndu Anonu; me ali, no l’aguɔa nggele Jiaboku; me le mkpukpu, noɔbaa l’ubvu ubvu be unu gbangoru, bu iphe, Chipfu, bu Chileke anyi suru g’anyi mee.”

3

*Ízurelu alwu-kpe Ogu,
bu eze ndu Beshanu
(Ógú 21:31-35)*

¹ “Tɔbudu iya bu; anyi gbɛ teke ono gha iphu l’uzo Beshanu. Ogu, bu eze ndu Beshanu; yee ndu ali iya wufuta; byapfuta anyi ogu le

mkpukpu Edereyi. ² Chipfu sù mu: ‘Unu ta atsukwa iya ebvu; kele mu woakwaru iya; yee ndu alì iya; waa alì iya l'ophu ye unu l'eka. Unu mekwaa phe iphe, unu meru Sihonu, bu eze ndu Amoru, bu le Heshibonu.’

³ “Noo ya; Chipfu, bu Chileke anyi woru Ogu, bu eze ndu Beshanu; yee ndu alì iya l'ophu ye anyi l'eka. Anyi gbushiaha phe; lwua phe gbiriri jasù ophu o dudu onye phodukwaduru nu. ⁴ Anyi nata mkpukpu iya g'ò ha teke ono; ophu o dudu me mkpukpu lanu, l'ime ukporo mkpukpu eto, o nweru, anyi nataphodoru; mbu alì Agobu l'ophu, bu iya bu alì-eze Ogu, no l'alì Beshanu. ⁵ Mkpukpu ono g'ò ha b'e gude igbulò kpù-phekòta mgburugburu; teme a kpukotakwaphò igbulò obu; o hakòta ephekerephe ephekerephe; bya eyekòta mgbo-ìgwè l'onu-abata iya; tuchikòta iya atuchi. Teme o dukwarupho mkpukpu le mkpukpu ozo, du igwerigwe, a kpuduru igbulò, anyi lwutachaaaru ye iya. ⁶ Anyi tuko mkpukpu ono g'ephe ha mebyishikòta; egube anyi meru ke Sihonu, bu eze ndu Heshibonu; mbu tuko unwoke; me unwanyi; me unwegirima mkpukpu ono mebyishikòta. ⁷ Iphe-edobe phe; me iphe, ephe nweru enweru be anyi kwataru l'okwata; g'ò buru k'anyi.

⁸ “O buru teke ono be anyi nataru ndu eze ndu Amoru ono ephenebo alì, no l'uzo enyanwu-awawa enyimu Jiòdanu; a -gbe le nsuda Anonu jasù l'úbvú Hamonu. ⁹ Úbvú Hamonu be ndu Sayidonu ekuje Siriyonu; ndu Amoru nodu ekuje iya Seniru. ¹⁰ Anyi natakotaru mkpukpu

lẹ mkpukpu, nokota lẹ baswaa uswe iya ono l'ophu; waa alì Giladu l'ophu; mekwapho alì Beshanu g'ò ha; jasù lẹ mkpukpu Saleka; yẹ Edereyi, tukokwapho yiru l'alì Beshanu; ẹka Ogu bụ ishi.

¹¹ “Oo Ogu, bụ eze ndu Beshanu bẹ shi phodu nù l'oshilokpa Rafa. Mbụ l'iphe, ozeje azẹe bụ l'igwè bẹ e meru iya. Ogologo iphe-azẹe obu dụ nkwo-ẹka tete. Uswekete iya dụ nkwo-ẹka ẹno; mbụ nkwo-ẹka mmanụ. Iphe-azẹe ya obu dukwa lẹ mkpukpu Raba, dụ l'alì ndu Amonu byasụ ntanụ-a.”

Aaweshi alì ono

(Ógú 32:1-42)

¹² “Anyi lwutachaepho alì ono; mu woru ụzo isheli mkpukpu Arowa, bụ ophu dụ l'aguga nsuda Anonu; waa nkeru-ẹbo alì úbvú úbvú Giladu mẹ mkpukpu, dukota iya nù; nù oshilokpa Rúbenu; waa oshilokpa Gadu. ¹³ Mu bya ekee okpa-ipfu Manáse ẹbo bya eworu alì Giladu ibiya ophu ghuduru nù pho; waa alì Beshanu l'ophu; ẹka shikota buru alì-eze Ogu; woru nù oke lanụ l'uzo labo ndu Manáse ono.”

Alì Agobu l'ophu, no l'alì Beshanu bẹ aza alì oshilokpa Rafa. ¹⁴ O buru Jiayi, bụ oshilokpa Manáse wotakotaru alì Agobu ono l'ophu; jasuchaa l'oke ephe lẹ ndu Geshu; waa ndu Maka. E woru epha iya gụa alì ono; k'ophu bụ l'a -gbe teke ono byasụ ntanụ-a bẹ a wataru eku uswe ẹka ono Havotu-Jiayi.

¹⁵ “Mu woru alì Giladu nù Makiya. ¹⁶ A bya abya l'unwu Rúbenu; yẹ unwu Gadu; o

buru ẹka mu nuru phẹ bu a -gbẹ l'alì Giladu tugbua jee jasù lẹ nsùda nggele Anọnu. Ọ buru echilabọ nsùda ono bẹ oke iya kparù. Tẹme mu nùkwa phẹ phọ alì ophu shi l'ẹka ono nọo jasù lẹ nggele Jiabọku, bu iya bu ẹka alì ndu Amọnu kparù. ¹⁷ Mu nùkwa phẹ phọ nsùda Jiódanu, gbẹ l'eze-ẹnyimu Gálili nọo jasù l'eze-ẹnyimu nsùda Araba, bu iya bu Eze-ẹnyimu Únú, nọ l'uzo ẹnyanwu-awawa úbvú úbvú Pisiga. Ọ buru l'ẹnyimu Jiódanu bẹ oke iya kparù.

¹⁸ “Mu tọaru iya unu l'ekemu teke ono sù: ‘Chipfu, bu Chileke unu nùakwaru unu alì-a g'ọ buru k'unu. G'unwoke unu ndu ike dù l'ọgu kwakwaa onwophẹ k'ọgu; vuru unwune unu ndu Ízurelu ọzo daa ẹnyimu Jiódanu. ¹⁹ Ọle g'unyomu unu; yẹe unwegirima unu; mẹkpoo iphe-edobe unu nọdukwa lẹ mkpukpu ono, mu nuru unu ono. Lẹ mu makwaru-a l'unu nwenùkaru iphe-edobe. ²⁰ Unu tsokwaru phẹ je ọgu gbiriri jasù teke Chipfu e-mefu g'unwune unu ono nọpyabe g'o meru g'unubedua nọpyabe-a; mbu m'ẹphe nata alì nkephẹ, bu alì ono, Chipfu abya phẹ anunu l'azù ẹnyimu Jiódanu azù iya ophu. Ọ -nwùchaepho nno; ndu nọnu alaphushiwarọ azù l'oke alì ophu mu nuru phẹ ono.’

²¹ “Mu bya akaru Jioshuwa teke ono sù iya: ‘Nta bẹ i gudewaa ẹnya ngu ẹbo ẹbo hùma iphe, Chipfu, bu Chileke unu meru ndu eze labọ-a. Ọ kwaphọ ẹgube ono bu gẹ Chipfu e-me alì-eze ophu nọkota l'azù-ẹnyimu azù iya ophu unu eje phọ. ²² Unu ta tsùkwa phẹ ebvu; kele ọ kwa

Chipfu, bụ Chileke unu l'onwiya a-lwu-chiru unu ọgu ọbu.' "

Aadabuta Mosisu g'ọ tọ ghatashị ẹnnyimu Jiódanu

²³ "Ọ bụru teke ono bẹ mu rwọru Chipfu sụ: ²⁴ 'Gùbe Nnajiuphu, bụ Chipfu; nta-a bẹ ị watawaru egoshi mube onye-ozì ngu g'i habe shii; yee ọkpukpu-ike ngu. ?Bụ agwa, dụ ịdu-agma, nọ l'eliphe-a; ọzoo l'imigwe sụru eme iphe, parụ ẹka imegbabe-a? ²⁵ Hanaa mu jiko gẹ mu daghaa ẹnnyimu-a je ahuma ẹguru alị ono, nọ l'azu ẹnnyimu Jiódanu azu iya ọphuu ono; mbụ ẹguru alị úbvú úbvú ono; waa úbvú úbvú Lébanonu ono!'

²⁶ "Obenu l'ọo opfu ẹhu unu bẹ Chipfu gude tukoshi mu oke ẹhu-eghu iya; ọphu o kwedu ngaberu mu nchị. Chipfu gbenu sụ mu: 'Be pfuekwa iya ọzo! Ta rwọekwa mu iphe ono, ịirwo mu ono! ²⁷ Nyihukwa úbvú Pisiga; lee ẹnya l'uzo ẹnyanwu-arịba; lee l'uzo isheli; lee l'uzo ndohali; waa l'uzo ẹnyanwu-awawa. Nọdu l'ẹka ono lee ẹnya l'alị ono; kele ị tii dakwa ẹnnyimu Jiódanu-a alufu azu iya ọphuu. ²⁸ Ọo g'i zia Jioshuwa iphe, oo-me; l'i mee g'obu shihu iya ike; g'o to te etete; kele ọo yebedua bụ onye e-du ndu-a g'ephelufu azu iya ọphuu je enworu alị ono, ịi-huma ono.'

²⁹ "Ọ bụru iya bụ; anyi doshia le nsuda ono, nọ-kube mkpukpu Betu-Peyo."

4

Mósisu epfu gẹ ndu Ízurelu meje iphe, a tǔru l'ekemu

¹ “Unubẹ ẖnwu Ízurelu; unu ngabẹkwa nchì gẹ mu zia unu iphe, Chipfu tǔru ọkpa iya sù g'e tsoje; yẹe iphe, ọ sùru g'e meje. Unu mekwaa ekemu-a g'unu anọdu ndzù; je alwùta alì ono nworu; mbù alì ono, Chipfu, bụ Chileke nna unu phẹ abya unu anùnu ono. ² Unu te eyekwakwa iphe, l'opfu-a, mu epfuru unu-a; ọphu unu ahabọtakwa iya iphe; k'ọphu unu a-nọdu eme ekemu Chipfu, bụ Chileke unu, bụ ekemu ono, mu atùru unu ono. ³ Unu gudewaa ẹnya unu hùma iphe, Chipfu meru l'opfu ẹhu agwa Balù-Peyọ. Chipfu, bụ Chileke unu meru iphe, bụ ndu shì l'ime unu tsoru agwa, bụ Balù-Peyọ; ẹphe bụkotaru mkpurupyata. ⁴ Obenu lẹ g'unu ha, bụ ndu nọshiru ike l'ime Chipfu, bụ Chileke unu bẹ nọ ndzù rwua ntanù-a.

⁵ “Unu lekwa; mu zia kwaru unu iphe, Chipfu tǔru ọkpa iya sù g'e tsoje; bya ezia unu iphe, ọ sùru g'e meje, bụ iphe, Chipfu, bụ Chileke mu sùru gẹ mu zia unu; k'ọphu unu a-wata iya ememe mẹ unu laẹpho l'alì ono, unu eje alwùta ono. ⁶ Unu dobekwa ekemu ono; meje iya ememe; kele ọo ya bụ mmamiphe unu; bya abùru iya bụ l'iphe edoje unu ẹnya l'iphe ndiphe, bụ ndu e-mechaa nùma iphemiphe ono, Chipfu tǔru ọkpa iya ono; pfuahaa sù: ‘Ọkpobe-opfu bụ l'ọha-a, parù ẹka-a bụkwa ọha, maru iphe; bya abùru ọha, iphe edoje ẹnya!’

7 “Mbu-a; ?denu ọhozo, ha shii, agwa phe nọ-kube ntse ọkpobe anọ-kube gẹ Chipfu, bu Chileke anyi anọ-kubeje anyi me anyi raku iya-a? 8 Tọo; ?denu ọhozo, habaa shii, nweru ekemu, pfuru ọto gẹ ndu ọwa-a, mu atushiru unu ntau-a? 9 Oo epho g'unu kwaberu onwunu enya; unu anwuberu ndzu unu ọkpobe enya; a-nonyu unu zoha iphe, unu gude enya unu huma; mbu g'ọ to lufu unu alufu l'okpoma jeye g'unu a-nọ-beru ndzu. O chia g'unu zia ya unwu unu; unu ezia ya unwu nwanwa unu phe. 10 Unu nyatakwa mboku ono, unu pfuru l'ataphu Chipfu, bu Chileke unu l'ubvu Horebu ono; mbu mboku ono, o suru mu: 'Kukobe ndu Izurelu g'ephe dzukobe l'ataphu mu; g'ephe numa olu mu; k'ophu epe a-nwuta g'ephe e-shije akwabe mu ubvu; jasụ g'ephe a-nọ-beru l'alị ono; teme epe ezikwaa ya pho unwu phe.'

11 “O buru iya bu; unu kpitaru ntse bya apfuru le mgboru okpa ubvu ono; oku, enwu phoophoohoo l'eli ubvu ono nodu ebulihuje erwu echilabo imigwe. Ekameka gbakota ochii; urwukpu nodu akpu ke tutuutuu; ekameka gbahukota ke tsukiribaa. 12 Chipfu gbẹ l'oku ono epfu anu unu. Unu nodu anu olu-opfu; obenu l'unu ta ahumaduru onye epfu iya nu. O buepho olu-opfu kpoloko be unu numaru. 13 O mee g'unu maru ogbandzu iya, o suru g'unu dobe, bu iya bu ekemu iri ono. O wokwaru iya pho deeru unu le mkpuma labo, du bachibachi. 14 Chipfu bya akaru mu teke ono su mu ge mu zia unu iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje; yee iphe, o suru g'e

meje; k'ophu unu a-noḍu eme iya l'alì ono, unu adagha eje enweru ono.”

Eebuchi abaru agwa eja

¹⁵ “Oo ya bu lẹ-a; eshinu o dudu ugbugba iphe, unu humaru mboku ono, Chipfu gbẹ l'oku pfuru yeru unu l'úbvú Horebu ono; unu kwabekwaru onwunu ɛnya okpobe akwabe; ¹⁶ a nonya; unu pyia ntekpe; gude merwua onwunu; pyia ya; o yee iphe, oo-ye; ophu l'o yeru nwoke; ozoo nwanyi. ¹⁷ Ozoo l'o yeru udu anu ophu oo-ye l'eliphe-a; ozoo l'o yeru enu, ephe lẹ pherephere; ¹⁸ ozoo l'o yeru iphe, akpu wuruwuru l'alì; ozoo ema, bu lẹ mini. ¹⁹ Mbu-a; unu kwabekwa ɛnya; a -nonya; unu jeshia apali ɛnya imeli bya ahuma ɛnyanwu; ozoo onwa; ozoo kpokpode; mbukpoo iphemiphe, nokota l'akpaminigwe; o guahaa unu egu k'abaru eja; unu wata phe ejeru ozi; mbu iphemiphe ono, Chipfu, bu Chileke unu meru; keshigbaaru ndiphe, nokota lẹ mkpula akpaminigwe-a l'ophu. ²⁰ Obenu l'unubedua be Chipfu lofutaru l'o-ta-pfupfupfu oku, ekeje mkpurukpu-igwe; mbu l'o dufutaru unu l'alì Ijiputu g'unu buru iya ndu o ketaru l'oke; g'unu bunu iya-a ntau-a. ²¹ Temanukwapho; mbedua be Chipfu tukoshiakwaru ehueghu iya l'opfu ehueghu unu; bya eribua ya l'angu lẹ mu ta adaghatadu ɛnyimu Jiordanu; ophu mu abahudu l'eguru alì ono, Chipfu, bu Chileke unu nuru unu g'o buru okiphe unu ono; ²² lẹ mu nwuhufutaje l'alì eka-a; l'o to dudu iphe, e-me ge mu daghata ɛnyimu Jiordanu. L'oo unubedua a-daghata iya je enworu eguru alì ono. ²³ Unu kwabekwa ɛnya

g'unu ta azoḥa oḡbandzu Chipfu, bu Chileke unu meru; unu l'iya gbaa. G'ò tò dukwa iphe ono, Chipfu, bu Chileke unu sùru g'unu ta abashiru eja ono, unu a-kpu; ozo pyia ntekpe, yeru iya nu. ²⁴ Noo kele Chipfu, bu Chileke unu bukwa oku, ekepyashije iphe, o humaru; bya aburu Chileke, te ekwedu g'e koo ya okpa l'ishi.

²⁵ “O -buru l'unu buchaaru l'alì ono; noo odu; k'ophu unu nwushichawaru unwegirima; bya enwechawaru unwu nwanwa; bya agbe teke ono mebyishiaha onwunu; mbu je emeta ntekpe g'unu emehabe iya; o du; shi nno mee ejo-iphe l'iphu Chipfu, bu Chileke unu bya akpatsu iya ehu-eghu; ²⁶ mbu le mu ekukwa igwe l'alì oku; g'ephe bya agbaa unu ekebe ntanu-a l'unu ta adukwa g'unu a-no-beru; unu alakota l'iyi l'alì ono, unu abya ada enyimu Jiordanu eje enworu ono. Unu te ebukwaru iya noo odu; l'e mewaa unu; unu echihu. ²⁷ Ozo bu le Chipfu a-chikashi unu g'unu dzuru ohamoha; l'o buru nwa ndu habe nwahabe l'a-wafu l'ohamoha ono, Chipfu a-chiru unu laa ono. ²⁸ Eka ono be unu a-baru agwa, nemadzu gude eka mee eja; mbu iphe, bu mkpuma; yee mkpurukpu oshi be o bu. Iphe, ta aphudu uzo; ophu onudu iphe le nchi; ophu oorijedu nri; teme ophu onudu ishishi iphe. ²⁹ Ole unu -nodu l'eka ono choo Chipfu, bu Chileke unu be unu a-choetakwa iya-a; m'o buru l'unu gude obu unu g'o ha; me ndzu unu g'o ha gude choo ya. ³⁰ Teke unu jeahaaru iphe-ehuka ono; mbu teke iphemiphe-a nwukotaru kpua unu be o -be l'ikpazu iya be unu a-dakobe woru iphu ghaaru Chipfu, bu Chileke unu; bya

emeahaa opfu iya. ³¹ Eshinu Chipfu, bu Chileke unu bu Chileke, aphuje obu-imemini; be o to jikakwa unu; ophu oomebyishikwa unu; ophu oozohakwa oghandzu ono, yele nna unu oche phe gbaru ono, bu ophu o riru angu yeru phe.”

Abubu, Chipfu bu Chileke

³² “Mbū-a; unu gbēeshikwa nta-a kpaā ishi iphe, meru lē teke k'azu; tēme a nwūa unu; mbū e -shi teke Chileke meru nemadzū lē mgboko. Unu kpaēshikwa ishi jeye l'ēka imigwe beru; alī beru; g'unu maēshikwaru mē iphe, paberu ēka ēgube-a mejewaru; ozo l'a nūmajewaru etu iya. ³³ ?O dūru ndu ozo, nūmajewaru ēka Chileke gbē l'oku epfu opfu; g'unu nūmaru-a; mechaa nōdu ndzū? ³⁴ Tō ?o dūru agwa, tūjeru ama anafutaru onwiya oha, nō l'ēka ndu ohozo? Mbū-a gude ohtama; waa iphe-ohumalenya; waa iphe, dū biribiri; waa ogu; gude ike mē agburēhu iya; yēe oke n-yemebvu; ēgube ono, Chipfu, bu Chileke unu meru unu l'alī ndu Ijiputu; unu gude enya unu hūma ono? ³⁵ E goshiru unu iphe ono; k'ophu unu a-maru l'oo Chipfu bu Chileke; l'o to dūedu Chileke ozo, dū nū. ³⁶ O gbē l'imigwe mee g'unu nūma olu iya; shi nno lōo unu ēka lē nchī. O goshi unu o-ta-pfupfupfu oku iya l'eliphe; unu nūma olu-opfu, o gbē l'ime oku ono epfu. ³⁷ Oo kele o yeru nna unu oche phe obu; hōta oshilokpa phe; meru g'o gude yēbedua l'onwiya gude okpukpu-ike iya dufuta unu l'alī Ijiputu; ³⁸ bya achifuru unu ohozo, kagbaa unu shii; ka unu okpehu; bya edubata unu l'alī phe ono; woru iya nū

unu g'ò buru okiphe unu, bunu iya bu g'ò du ntanu-a. ³⁹ Oo ya bu l'iphe, unu a-maru ntanu-a; l'ò dukwapho unu l'òkpoma bu l'òo Chipfu bu Chileke l'imigwe ophu nò ephekerephe; bya aburu iya l'eli alì ophu nò iya lè mkpula; l'ò tò duedu Chileke ozo. ⁴⁰ Oo ya bu lè-a; unu tsojekwa iphe, o toru okpa iya sù g'e tsoje; unu emejekwapho ekemu ya ono, bu ekemu, mu aturu unu ntanu-a. Oo ya bu g'iphe aduru unu lè ree; duru unwu unu m'unu nochaa laa; waa k'ophu ndzu unu a-du ogologo l'alì ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu g'ò buru k'unu jasù l'ojejeje ono."

*Mkpukpu, onye gburu nemadzu
a-noduje ezeru ndzu*

(Ógú 35:9-34; Dit 19:1-13; Jios 20:1-9)

⁴¹ Oo ya bu; Mosisu kpafulu mkpukpu eto dobe iche l'uzo enyanwu-awawa enyimu Jiòdanu; ⁴² eka onye gburu nemadzu ibiya; ebe o lekebeduru enya; a-gbajeru laa; m'ò budu l'onye ono dujehawaru onye obu ashì. G'onye du nno gbaru laa lè mkpukpu lanu l'ime mkpukpu eto ono je anodu; zeeru ndzu iya. ⁴³ Epha mkpukpu ono bu: Beza, nò l'echiègu, dabyiru baswaa. Ono bu eka oshilokpa Rubenu a-gbajeru laa. Mkpukpu ozo buru Ramatu, nò l'alì Giladu; bu eka oshilokpa Gadu a-gbajeru laa. Ozo buru Golanu; nò l'alì Beshanu, bu iya bu eka oshilokpa Manase a-gbajeru laa.

Mosisu eme g'ekemu doo enya

⁴⁴ Ọwaa bụ ekemu, Mósísu tǔru doberu ndu Ízùrèlù. ⁴⁵ Ọwaa bǔru iphe, Chipfu tǔru l'ekemu; bya abǔru iphe, ọ tǔru ọkpa iya sù g'e tsoje; waa iphe, ọ sùru g'e meje; mbù iphe Mósísu pfushikotaru nù ụnwu Ízùrèlù g'ẹphe shichaa l'alì Ijiputu wufuta; ⁴⁶ mbù teke ẹphe nọ lẹ nsùda, nọ lẹ mgboru mkpukpu Bẹtu-Peyọ, l'uzo ẹnyanwu-awawa ẹnyimu Jiódanu; l'alì Sihonu, eze ndu Amọru, bụ onye shi buru lẹ mkpukpu Heshibonu, bụ onye ono, Mósísu yele ndu Ízùrèlù lwù-gburu g'ẹphe shi l'alì Ijiputu wufuta ono. ⁴⁷ Ẹphe nworu alì Sihonu ono; yẹe alì Ọgu, bụ eze ndu Beshanu. Ndu eze labọ ono bụ ndu eze ndu Amọru, shi buru l'uzo ẹnyanwu-awawa ẹnyimu Jiódanu. ⁴⁸ Alì ono gbẹ lẹ mkpukpu Arowa, nọ l'aguga nsùda nggele Anonu; rwua úbvú Siriyonu, bụ iya bụ úbvú Hamonu. ⁴⁹ Nsùda Araba l'ophu l'uzo ẹnyanwu-awawa Jiódanu; gbiriri jasù l'eze-ẹnyimu nsùda Araba; mbù gbazeta l'úbvú Pisiga tũko yìkotaru iya.

5

Ekemu iri (Awụ 20:1-17)

¹ Tọbudu iya bụ; Mósísu bya ekukọbe ndu Ízùrèlù g'ẹphe ha bya asù pẹ-a: “Unubẹ ndu Ízùrèlù; unu nụmakwa iphe, Chipfu tǔru ọkpa iya sù g'e tsoje; yẹe iphe, ọ sùru g'e meje, mu epfu eye unu lẹ nchì ntanụ-a. Unu nwua ya ọnwu-ẹkwo; unu edobe iya edobe; eme iya ememe.
² Chipfu, bụ Chileke anyi bẹ mekwaru; anyi l'iya

gbaa ndzụ l'úbvú Horebu. ³ Ọ tọ bukwa nna anyi oche phẹ bẹ ephe lẹ Chipfu gbaru ndzụ ọbu; ọ kwa anyịbedua; mbụ g'anyi hakọta, bụ ndu nọ ndzụ l'ẹka-a ntanu-a. ⁴ Chipfu gbekwa l'ime ọku pfuru opfu nụ unu l'iphu l'iphu l'eli úbvú. ⁵ Teke ono bẹ mu pfuru lẹ mgbaka unu lẹ Chipfu; epfuru unu iphe, Chipfu pfuru; noo kele ndzụ ọku ono agụ unu; ọphu unu enyihuduru úbvú ono. Iphe, o pfuru bụ:

⁶ “ ‘Ọ kwa mbedua bụ Chipfu, bụ Chileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Ijiputu; mbụ l'alị ẹka ono, unu shi bụru ohu ono.

⁷ “ ‘Ta adukwa iphe ọzo, ịi-bajeru ẹja; gbahaa mbedua.

⁸ “ ‘G'ọ tọ dukwa ntekpe, ii-metaje dobe; mbụ iphe, dukpoo g'iphe, dụ l'imigwe l'ephekerephe; ọzoo iphe, nọ l'eli alị lẹ mkpula igwe; ọzoo iphe, bu lẹ mini-ime alị. ⁹ Ta abajekwaru phẹ ẹja; ọphu i jekwaru phẹ ozi; kele mbedua, bụ Chipfu; bya aburu Chileke ngu bukwa Chileke, l'ekoje okophoo. Mu ahujekwa ndu kporu mu ashị ahùhù k'ẹjo-iphe, ephe meru mu; hùchaa mẹ unwu phẹ; hùrwuchaa ya ọgbo k'eto mẹ k'eno. ¹⁰ Mu nọdu aphujekwanu obu-imemini l'ẹhu unu-kuru-unu ndu yeru mu obu bya edobe ekemu mu.

¹¹ “ ‘Te ekujekwa ẹpha Chipfu, bụ Chileke ngu kẹ mmanụ; kele onye eku ẹpha Chipfu kẹ mmanụ bẹ ọ tọ hakwa g'ọ tọ nma iya ikpe.

¹² “ ‘Dobekwa eswe-atuta-unme nso, bụ iya bụ iphe, Chipfu, bụ Chileke ngu suru g'i meje. ¹³ Ọo ujiku ishii bẹ ịi-seje akanya; jekota ozi ngu g'ọ ha. ¹⁴ Obenu l'abalị k'esa bụ eswe-atuta-unme

ke Chipfu, bu Chileke ngu. G'ọ to dukwa ozi, ii-je mbọku ono. Te ejekwa ozi; ọphu nwa ngu nwoke ejekwa; ọphu nwa ngu nwanyi ejekwa; ọphu onye nwoke, ị gbaru ohu ejekwa; ọphu onye nwanyi, ị gbaru ohu ejekwa; ọphu oke-eswi ngu ejekwa; ọphu nkapfu-igara ngu ejekwa; ọphu ọ dukwa iphe-edobe ngu ọphu e-je nu; ọphu onye byaru abyabya, nọ l'ibe ngu ejekwa; g'onye nwoke, ị gbaru ohu; yee onye nwanyi, ị gbaru ohu tutakwa unme g'iituta. ¹⁵ Teme; nyatakwa l'i shi buru ohu l'alị Ijiputu; l'ọo Chipfu, bu Chileke ngu gude ike; me agburehu iya dufuta ngu l'eka ono. Noo g'o gude Chipfu, bu Chileke ngu nọdu aturu ngu iya l'ekemu su g'i tutajekwa unme l'eswe-atuta-unme.

¹⁶ “ Kwabejekwa nna ngu yee ne ngu ubvu, bu iya bu iphe ono, Chipfu, bu Chileke ngu suru g'i meje ono-a; k'ọphu ị-noriberu ndzu; me k'ọphu iphe a-duru ngu le ree l'alị ono, Chipfu, bu Chileke ngu abya ngu anunu ono.

¹⁷ “ Te egbujekwa ọchi.

¹⁸ “ Ọphu i rijekwa ogori.

¹⁹ “ Ọphu i zijekwa iphuru.

²⁰ “ Ọphu ị gbajekwa nwibe ngu ekebe ntuphu-ire.

²¹ “ Ọphu nyee nwibe ngu agujekwa ngu. Ọphu ọlo nwibe ngu; ọzoo alị iya; ọzoo ndu ọ gbaru ohu; ọzoo oke-eswi iya; ọzoo nkapfu-igara iya; ọzoo iphe, bukpuo iphe, nwibe ngu nweru enweru adujekwa ngu g'a su l'ọo ngu nwe iya.'

²² “Ono bu opfu, Chipfu gbẹ l'ime ọku raa arara ye unu le nchi l'eli ubvu l'eka unu dzuru

edzudzu. Mbụ l'úbvú ono, urwukpu yẹe ọchii sọpyaberu ono. Ọ tọ dudu iphe ọzo, o yekoberu iya. O woru iya dee l'eli mkpuma labọ, dụ bachibachi nụ mu ono.”

Ndzu agụ ndu Ízurelu
l'úbvú Sayinayi
(Awụ 20:18-21)

²³ “Tọbudu iya bụ; o be g'unu nọmaru olu ono, gbẹ l'ime ọchii epfu anụ unu ono; kele ọku ono bụ l'eli úbvú ono bẹ ootsu; iphe, bụkpoo ndu-ishi l'ọkpa-ipfu l'ọkpa-ipfu unu; yẹe ndu bụ ọgerenya unu wụ-pfuta mu. ²⁴ Unu bya asụ mu: ‘Nta bẹ Chipfu, bụ Chileke anyi goshiwaru anyi akpabiri iya; waa g'ọ habe shii. Tẹme anyi nọmakwapho olu-opfu iya, ọ gbẹ l'ime ọku ono epfu. Ntanụ-a bẹ anyi hụmawaru lẹ Chileke pfuru opfu yeru nemadzu; ọ nọduele-a ndzu. ²⁵ Ọle nta-a; ?bụ g'anyi nwụshihu tọ? Kele ejo ọku-a l'e-kegbushikwa anyi; mbụ l'anyi - nọmabaa olu Chipfu, bụ Chileke anyi ọzobaa bẹ anyi a-nwụhukwa. ²⁶ Noo kele ọ tọ dudu nemadzu mmanụ nọmajewaru ẹka Chileke, dzụ ndzu; gbẹ l'ọku epfu opfu; g'anyi nọmaru iya-a; mechaa dzuru ndzu-a.’ ²⁷ Unu sụ mu gẹ mu jekubechia Chipfu, bụ Chileke anyi ntse; je anụmakota iphemiphe, oopfu. E -mechaa; mu abyawarọ bya akọoru unu iphe, Chipfu, bụ Chileke anyi pfuru. L'unu angabẹ-a nchị; mee iphe, o pfuru.

²⁸ “Tọbudu iya bụ; Chipfu bya anụma iphe, unu epfu teke ono, unu epfu eyeru mu ono; bya asụ mu: ‘Mu nọmakotaru iphe, ndu ono pfuru

ngu. Iphemiphe, ephe pfuru dukwa ree. ²⁹ Ome l'oo ke g'obu phe duwaro g'o du-a je asuru; mbu g'ephe tsuje mu ebvu; dobe iphemiphe, mu turu l'ekemu; me iphe adukwaru phe le ree; yee unwu phe jasụ l'ojejoje! ³⁰ Tugbua; je asu phe g'ephe laphuchawarọ azu l'ulo-ekwa phe. ³¹ Ole ge gubedua no-kubekwa mu l'eka-a; k'ophu mu a-koru ngu iphemiphe, mu turu l'ekemu; yee iphe, mu toru okpa iya su g'e tsoje; yee iphe, mu suru g'e meje; bu iphe, ii-zi phe g'ephe meje l'ali ono, mu abya phe anu g'ephe nworu ono.'

³² "Oo ya bu; unu kwabekwa enya; meje iphe, Chipfu, bu Chileke unu suru g'unu meje. Unu ta ahakwa iya; meahaa iphe ozo. ³³ Unu tukojekwa uzo ono shije; mbu uzo ono, Chipfu, bu Chileke unu suru g'unu shije ono; k'ophu unu a-nodu ndzu; waa k'ophu iphe aduru unu le ree; wafua k'ophu unu a-karọ nka l'ali ono, unu e-nworu ono."

6

Iphe, a tu-doru ekemu obu

¹ "Owaa bugbaa iphe, Chipfu turu l'ekemu; waa iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje; waa iphe, o suru g'e meje, bu ophu Chipfu, bu Chileke unu suru ge mu zia unu g'unu meje l'ali ono, unu adagha enyimu Jiordanu eje enworu ono; ² mbu k'ophu unubedua; me unwu unu; me unwu nwanwa unu a-no atsụ Chipfu, bu Chileke unu ebvu; emeje iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje; waa iphe, o turu l'ekemu, bu iphe, mu epfuru unu g'unu meje jasụ g'unu a-no-beru; k'ophu

unu a-ka nka. ³ Unube ndu Ízurelu; unu ngabe nchi. Unu letakwa enya mee iphemiphe ono; k'ophu iphe a-duru unu le ree; teme unu ajaa àjàjà ka l'otu l'alì ono, bu alì, mini era-eswi yee manu-enwu aso ge mini ono, bu iya bu iphe, Chipfu, bu Chileke nna unu phe kweru unu ukwe iya.

⁴ “Unube ndu Ízurelu; unu numakwa iya: Chipfu, bu Chileke anyi bukwa Chileke lanu be o bu. ⁵ Oo ya bu g'unu gude obu unu g'o ha; yee ndzu unu g'o ha; waa ike unu g'o ha ye Chipfu, bu Chileke unu obu. ⁶ G'ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a bukwaru unu eburu l'okpoma. ⁷ Unu zijekwa iya unwegirima unu okpobe ezizi. Unu egude iya abo l'uja me unu nodu anoo l'oma ulo unu; me teke unu eje ije le gbororo; me teke unu ze aze; mekpoo teke unu pfuru apfuru. ⁸ Unu gbajeru iya l'eka g'o buru iphe-ohubama; unu epfubeje iya l'onu-iphu; k'ophu unu a-nyataje iya. ⁹ Unu dee ya edede l'okpa mgbo ulo unu; wafua l'oguzo ibe unu.

¹⁰ “K'ophu bu le-a; teke Chipfu, bu Chileke unu dubataerupho unu l'alì ono, o riru angu le ya a-nu nna unu oche phe, bu Ebirihamu; waa Ayizaku; waa Jiekopu ono; mbu eze mkpukpu le mkpukpu ono, dugbaa ree, abudu unu kpuru iya l'onwunu ono; ¹¹ nukwapho unu ulo, dugbaa iphe, du ree jiru iya; iphe, abudu unu kwaru iya ye l'ulo obu; nu unu omi-mini ono, abudu unu turu iya ono; nu unu opfu-vayinu; yee oshi olivu, abudu unu yegbaaru iya ono; teke ono, unu anodu eri nri eriji epho ono; ¹² unu kwabekwa

ɛnya; g'unu ta azoɥa Chipfu, bu iya dufutaru unu l'ali Ijiputu ono, bu eka ono, unu shi buru ohu ono. ¹³ Unu tsuje Chipfu, bu Chileke unu ebvu. Unu jejeru iya ozi. Unu egudeje epha iya eri angu. ¹⁴ Unu te etsokwaru agwa ozogba; mbu agwa ndu ono, bupheru unu mgburugburu ono. ¹⁵ Odumeka be ehu-eghu Chipfu, bu Chileke unu a-dapfutakwa unu; mebyia unu; mee unu; unu achihu l'eliphe-a; kele Chipfu, bu Chileke unu bukwa Chileke, l'eko okophoo.

¹⁶ "Unu ta ahukwa Chipfu, bu Chileke unu ama; egube ono, unu huru iya ya le Masa. ¹⁷ Unu tubekwa nvo; huma l'unu emeje iphemiphe, Chipfu, bu Chileke unu suru g'unu meje; me iphe, o turu l'ekemu; yee iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje. ¹⁸ G'iphe, unu e-meje bukwaru iphe, pfuru nhamunha bya aburu iphe, du ree l'anya Chipfu; k'ophu iphe a-duru unu le ree; waa k'ophu unu a-du ike bahu je enworu eguru ali ono, bu ophu Chipfu rifuru nna unu oche phe angu iya; ¹⁹ su le ya a-chifukotaru unu ndu ohogu unu phe g'ephe lufu unu l'iphu, bu iya bu ge Chipfu pfuru iya.

²⁰ "Teke o beru l'iphu; unwu unu -jia unu su: '?Bu gunu be o bu; mbu iphe, Chipfu, bu Chileke anyi turu l'ekemu-a; yee iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje-a; waa iphe, o suru g'e meje-a?' ²¹ Iphe, unu e-pfuru unwu unu ono bu l'unu shi buru ohu Fero l'ali Ijiputu; Chipfu gude okpehu, du iya l'eka dufuta unu. ²² Teme unu gude ɛnya unu huma iphe-ohumalenya; waa oke iphe, daru kpaakpaa, Chipfu meru kpua ali Ijiputu; yee Fero; waa ndu ali iya l'ophu. ²³ L'o dufutaru

unu l'ẹka ono; bya anu unu alì ono, o kweru nna unu oche phẹ ukwe iya; bya eriru angu yeru phẹ iya ono; ²⁴ bya asu unu g'unu tsokotaje iphe-a, o toru okpa iya su g'e tsoje-a; teme unu atsujekwapho Chipfu, bu Chileke unu ebvu; g'iphe aduru unu le ree; wafua g'unu akaa nka; bunu iya bu g'o du ntau-a. ²⁵ L'o -buru l'unu kwaberu enya; dobekota iphe, bukpo ekemu-a l'atatiphu Chipfu, bu Chileke unu, bu iya bu iphe, o suru g'unu meje-a; be unu buakwaa ndu pfuberekoto l'iphu iya."

7

Ndibe Chipfu (Awu 34:11-16)

¹ "Teke Chipfu, bu Chileke unu durwutaerupho unu alì ono, unu eje enworu ono; bya achishierupho unu ikpoto oha ono; mbu ndu Hetu; waa ndu Gigashi; waa ndu Amoru; waa ndu Kėnanu; waa ndu Pėrezu; waa ndu Hevu; wakwapho ndu Jiebusu; ohamoha esaa, kachaa unu shii; bya akachaa unu okpehu ono; ² mbu-a; teke Chipfu, bu Chileke unu -woeru phẹ pho ye unu l'ẹka; unu gbushikotakwa phẹ; unu tukokwaphe mebyishibebe. G'unu l'ephe ta agbakwa ndu; ophu unu aphukwaru phẹ obu-imemini. ³ G'unu l'ephe te kegbakwaru nwanyi. Unu te ekukwaru unwada unu kee unwu phẹ; ophu unu alutajekwa unwada phẹ. ⁴ Noo kele ephe e-mekwa unwu unu ono; ephe ahaa ya etsotso; je awata ejeru agwa ozogba ozi. Noo teke unu e-me; ehu eghuaaha Chileke

eghu; l'oomee unu; unu achiḥu nchiḥu lanu.
⁵ Waa iphe, unu e-me pheḥe bu ọwa-a: Unu tuḥo ọru-ngweja pheḥe mebyishikotachaa; unu etsukposhichaa mkpuma, eḥe doberu nsọ; unu atuḥo itso Ashera pheḥe gbutsushia; woru nteḥpe pheḥe l'ophu kpokota oku. ⁶ Noo keḥe unu bu ọha, duru Chipfu, bu Chileke unu nsọ. Mbụ ḥe Chipfu, bu Chileke unu hotawaru unu g'unu buru ọha, o doberu iche g'ọ buru nkiya. O doberu unu; unu no-ngoo iphe, bu ndu nokota l'eliphe l'ophu.

⁷ "Iphe, kparu iphe, unu du Chipfu l'obu; ọ hota unu ta abukwa l'unu ka ndu ozo igwerigwe; g'ọ gbẹ buru unu be kachaa nwanshiḥi ḥe ndiphe l'ophu-a. ⁸ Ochia l'ọo ḥe Chipfu yeru unu obu; waa keḥe iphe ono, o rifuru angu iya l'iphu nna oche unu pheḥe ḥe ya e-meru unu ono be o mefutaje; meru g'o gude Chipfu gude okpehu, du iya l'eka dufuta unu; bya agbafuta unu l'eka ono, unu shi buru ohu ono; mbụ l'eka Fero, bu eze ndu Ijiputu. ⁹ Oo ya bu ḥe-a; makwaru ḥe Chipfu, bu Chileke ngu bukwa Chileke; mbụ Chileke, apfushije ike l'iphe, o kweru ukwe iya; buru Chileke, edobeje ogbandzu, yeḥe ndu yeru iya obu gbaru; teme ọ nodu egoshije pheḥe l'o yeru pheḥe obu; mbụ ndu ono, yeru iya obu bya emeje iphe, ọ suru pheḥe g'e meje. Iphe ono be oomeje unu-kuru-unu ogbo. ¹⁰ O nodu apfuje ndu kporu iya ashḥi ugwo l'iphu pheḥe; mbụ l'oomeje; eḥe aburu mkpurupyata. Mbụ-a; ndu kporu iya ashḥi be ọ too kpokwa upfu emelata. ¹¹ Oo ya bu ḥe-a; unu kwabekwa enya mejekwa iphe, Chipfu turu l'ekemu; unu etsoje iphe, ọ toru okpa iya su g'e tsoje; waa iphe, ọ suru g'e meje; ge mu aturu iya

unu ntanu-a.”

*Obunggo, ee-bu onye emeje iphe,
a sūru g'o mee*

(Uke 26:1-13; Dit 28:1-14)

¹² “Sū-a; ọ -būru l'unu ngabēru nchị l'ekemu-a; unu dobe iya; eme iya ememe; bẹ Chipfu, bụ Chileke unu e-dobekwa ọgbandzu iya ono; yẹ n-yemobu iya ono, bụ ọphu o riburu nna oche unu phẹ angụ l'oo-me. ¹³ Oo-ye unu obu; kebe unu l'oma; l'o mee unu; unu adụ igwerigwe. L'ọ gọkwarupho ọnu-oma nū ụnwu unu; waa iphe, unu meberu l'alị; mbụ ereshi unu; mẹ mẹe unu; mẹ manụ unu; mee g'eswi unu; yẹ aturu unu; waa egbu unu nọdu azụ azuzu l'alị ono, o riburu nna unu oche phẹ angụ lẹ ya a-nū unu ono. ¹⁴ G'oo-shi kebe unu l'oma a-kachaa kẹ ndu ọzo shii. Ọ tọ dudu nwoke, te eyedu ime; ọzo nwanị, ta atsudu ime, byaru adụ l'echilabọ unu; ọphu ọ dudu l'iphe-edobe unu. ¹⁵ Ọzo bụ lẹ Chipfu a-tuko iphe-ememe wofu l'ẹhu unu; ọphu ọ dudu ẹjo o-me-l'ẹhu ndu Ijiputu ono, unu maru ono mẹ nanu, ọ byaru ekwe g'o mee unu. Ọ ndu unu dū ashị bẹ oo-gude iya dapfu. ¹⁶ Unu tükokwa ndu ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu eye l'eka ono gbushia. Unu ta aphujekwaru phẹ obu-imemini; ọphu unu ejejekwaru agwa phẹ ozi; kẹle ono a-bukwaru ọnyà bẹ a gbaburu unu.

¹⁷ “Unu a-gbẹkwaro sū: ‘Ọhamoha-a kagbakwa anyi ọkpehu. ?Denu g'anyi e-shi lwua phẹ?’ ¹⁸ Obenu lẹ-a; unu ta atsukwa phẹ ebvu. Unu nyatakwa iphe, Chipfu, bụ Chileke unu meru Fero; yẹ ndu Ijiputu l'ophu. ¹⁹ Unu gude

ẹnnya unu ẹbo ẹbo hụma oke ọhutama; waa iphe-
 ọhumalenya; waa iphe, dughbaa biribiri, Chipfu,
 bụ Chileke unu gude ike; mę agburehu iya dufuta
 unu. Noo gę Chipfu, bụ Chileke unu e-me iphe,
 bukpuo ndu ono, unu atsu ebvu ono bụ ono.
²⁰ Ọzo bụ lę Chipfu, bụ Chileke unu l'e-ye evu g'o
 je adatsu phe; gbagbushiaha phe ghiriri jasụ teke
 ọo-gbagbushibebe męcha ndu ọphu nahuru
 unu je edomia onwophe. ²¹ G'ephe be yekwa
 unu ebvu; kele Chipfu, bụ Chileke unu nokwa
 l'echilabo unu; mbụ Chileke ono, parụ ẹka bya
 aburu onye aatsụ ebvu ono. ²² Chipfu, bụ Chileke
 unu a-to nwehu chishiaru unu ọhamoha ono,
 no-chiru unu ọzo ono. Unu ta adukwa ike er-
 wushikota phe mgbo lanu; odumeka be ejo anu-
 ęgbudu a-pakwa ẹka l'echilabo unu. ²³ Obenu
 lę Chipfu, bụ Chileke unu e-wokwanuru phe ye
 unu l'eka. Oo-meje g'utsu daa l'echilabo phe jasụ
 unu atuko phe gbushichaa. ²⁴ Ọo-tuko ndu eze
 phe g'ephe ha yekota unu l'eka; unu emee g'epha
 phe chihu lę mkpula akpaminigwe-a. Ọ to dudu
 onye adu ike apfuru g'unu l'iya mee jasụ teke
 unu e-mebyishibebe phe g'ephe ha. ²⁵ Ntekpe
 agwa phe be unu a-kpo oku. Gę mkpola-
 ọchaa; ọzo mkpola-ododo, a wuru lę tekpe
 ono ta agujekwa unu agugu ophu. Ọphu unu
 ewotajekwa iya nworu enworu; odumeka be ọo-
 bukwaru onya nmata unu; kele ọ bukwa eme
 ahuma l'ehu Chipfu, bụ Chileke unu. ²⁶ Ọphu
 unu ewobatajekwa ejo ahuma ono l'ulo unu; a
 nonyakwa unu buru ndu a turu onu g'ephe bu-
 a. Ọchia iphe, unu e-me bụ g'unu kpokotaje iya
 ashi; unu asokota iya oyi; noo kele ọ bụ iphe, a

turu onu.”

8

Ta azohakwa Chipfu

¹ “Unu kwabekwa enya tsoru ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a; k'ophu unu a-nodu ndzu jaa ajaja ka l'otu; jekwapho enworu ali ono, Chipfu kweru nna unu oche phe ukwe iya; bya eriru angu yeru phe iya ono. ² Unu nyatakwa ge Chipfu, bu Chileke unu gude dua unu ukporo apha labo l'echiegu; gude nno go-zeta unu; hukwaapho unu ama; ge ya maru iphe, du unu l'obu; mbu ge ya maru; ?me unu e-meje-a ekemu iya; to unu te emedu? ³ O go-zetaru unu mee g'egu gua unu; bya anu-a unu mana, bu nri unu amahadaa; ophu nna unu oche phe amadu iya; k'ophu unu a-maru l'o to budu nri kpurumu be amadu e-gudeje nodu ndzu. Iphe, amadu e-gude nodu ndzu bu iphe, bukpo opfu, shi Chipfu l'onu. ⁴ L'ime ukporo apha labo ono be uwe unu akahuduru; ophu okpa abyaduru unu erwa. ⁵ Oo ya bu g'o dokwaa unu enya ree; l'oo g'amadu ahuje nwa iya ahuhu-a bu ge Chipfu, bu Chileke unu ahuje unu. ⁶ Noo g'o gude unu jee edobe ekemu Chipfu, bu Chileke unu; tsoje uzo iya; tsuje iya ebvu; ⁷ kele Chipfu, bu Chileke unu edu unu ala l'ali, du ree; ali, mini, shi l'ime ali anwu shokoshoko; teme nggele nodu aso iya gborogboro. ⁸ Mbu ali, witi; me bal; me vayinu; me oshi figu; me oshi itorokuma jiru ejiji; mbu ali, oshi olivu; me manu-enwu jiru ejiji. ⁹ O bu ali, uko nri ta abyadu aduru unu; ophu o dudu

mẹ iphe lanu, ụko iya, bya aduru unu l'alị ono. Mkpuma, nọ iya nụ bukota mkpurukpu-ígwè; teme úbvú úbvú, nọgbaa ya nụ bẹ unu a-nọdu ebvutaję onyirubvu. ¹⁰ Teke unu richaaru nri; ępho ji unu; unu tujekwa Chipfu, bu Chileke unu ępha k'ęguru alị ono, ọ nuru unu ono.

¹¹ “Unu kwabekwa ęnya g'unu ta azoha Chipfu, bu Chileke unu; mbu g'unu ta aha emeje ekemu iya; yę iphe, ọ suru g'e meje; yę iphe, ọ toru okpa iya su g'e tsoje, bu iya bu ekemu ono, mu aturu unu ntanu ono. ¹² Unu kwabekwa ęnya g'ọ to bu; unu -rijeępho nri rijiaha ępho; bya awata akpushi ulo, dugbaa ree buru l'ime iya; ¹³ eswi unu yę aturu unu; mę egbu unu -wataępho azushi; mkpola-ochaa unu; mę mkpola-ododo; mewaro iphemiphe, unu nweru enweru bya aduepho shii; ¹⁴ unu eworu okpoma kpọ-vube; zohaa Chipfu, bu Chileke unu, bu iya dufutaru unu l'alị Ijiputu ono; mbu l'ęka ono, unu shi buru ohu ono. ¹⁵ Mbu onye ono, duru unu ghakota echiegu ono, paru ęka bya eye ebvu ono; ęka ęjo-agwo dugbaa; akpi du iya; teme ọ kpohu nkụ; ophu mini adudu iya; ọ buru lę mkpuma, kpọru jegengu bẹ o shi ekufutajeru unu mini. ¹⁶ Mbu onye bu iya nuru unu mana l'echiegu, bu nri, nna unu oche pę amadu. Ọ buru iphe, kparu iya nụ bu l'ooome g'ọ go-zeta unu; hua unu ama; meeru unu ree l'ikpazu iya. ¹⁷ Unu ta asunupho l'ime obu unu: 'Ọ kwa ike unu; waa ike ęka unu bẹ unu gude kpatakota ęku-a.' ¹⁸ Obenu lę-a; unu nyatajekwa Chipfu, bu Chileke unu; kele ọo yębedua nuru unu ike, unu gude akpa ęku obu; k'ophu oo-

me g'ogbandzu ono keru, bu ophu o riru nna unu oche phe angu iya ono; egube o du ntanu-a. ¹⁹ O -bukwanuru l'unu zoharu Chipfu, bu Chileke unu ililekpoo; bya awata etso agwa; jeahaaru phe ozi; baaharu phe eja be mu agbakwaru unu ama ntanu-a su: L'o to dukwa iphe, e-me g'unu ta laebe l'iyi. ²⁰ O kwa g'ohamoha ono, Chipfu no l'iphu unu mebyishia ono lakotaru l'iyi bu g'unu a-lakota l'iyi; m'o -buru l'unu te emeduru olu Chipfu, bu Chileke unu."

9

Ekwefu ike ndu Izurelu

¹ "Unube ndu Izurelu; unu gebekwapho. O kwa ntanu-a be unu abya adaghata enyimu Jiordanu; g'unu je enworu ohamoha, kakota unu shii; bya akakota unu okpehu; mkpukpu le mkpukpu, kagbaa unu shii; teme e gudegbaa igbulu, su-pfuru l'imigwe kpu-phee ya mgburugburu. ² Mbụ ndu paru eka bya ahagbaa ke phengara phengara; mbu ndu Anaku, bu ndu unu maru amaru; teme unu nodu anumajewaa etu, aanmaje su: '?Bu onye suru akpafu unwu Anaku l'iphu?' ³ Ole o bu; g'o dokwaa unu enya ntanu-a l'oo Chipfu, bu Chileke unu bu onye e-vutaru unu uzo g'oku, enwu enwunwu. Oo-mebyishi phe; bya akapyabe phe l'iphu unu; k'ophu unu a-chifu phe egwegwa; mee; ephe aburu mkpurupyata; bu iphe, Chipfu kweru unu ukwe iya.

⁴ "Teke Chipfu, bu Chileke unu chifuchaeru phe pho l'iphu unu; unu ta awatakwa ari l'ime

òkpoma unu sù: ‘Ò kwa l’òo l’unu p̄f̄uberekoto meru g’o gude Chipfu dubata unu g’unu bya enworu aḷi-a.’ Waawakwa; iphe, Chipfu gude achifu p̄h̄e l’ip̄hu unu b̄ukwa l’òhamoha ono menùkaru ejo-iphe. ⁵ Ò t̄o b̄ukwa k̄e l’unu p̄f̄uberekoto; òzoo l’obu unu ḡuru ìph̄óró meru g’o gude unu n̄odu eje enworu aḷi p̄h̄e. Ò b̄uchia l’òha ono wenùkaru iwash̄i meru g’o gude Chipfu, b̄u Chileke unu n̄odu achifu p̄h̄e l’ip̄hu unu; waf̄uà k’òph̄u oo-me iphe ono, o riru nna unu oche p̄h̄e anḡu iya ono; mb̄u Ébirihamu; waa Áyizaku; m̄e Jiékoṗu. ⁶ Òo ya b̄u; g’o dokwaa unu ɛnya l’ò t̄o b̄udu l’òo l’unu p̄f̄uberekoto meru g’o gude Chipfu, b̄u Chileke unu n̄u unu ɛguru aḷi-a g’unu nworu; k̄ele unub̄eḍua b̄ukwa ndu ejo-òkpoma.”

Nweswi, a kpuru akpukpu

⁷ “Unu nyatakwa iphe-a; mb̄u-a; unu ba azòhakwa g’unu gude kpatsua Chipfu, b̄u Chileke unu oke ɛhu-eghu l’echīɛgu. A -gbe l̄e mb̄oku ono, unu gb̄eshiru l’al̄i Ijiputu ono; jas̄u unu byarwuta ɛka-a b̄e unu shīɛpho kwefutaru Chipfu ike. ⁸ L’úbvú Horeb̄u b̄e unu kpat-sukwarupho Chipfu oke ɛhu-eghu iya. ɛhu ghutabe Chipfu eḡhu; k’òph̄u o gogo mebyishi unu. ⁹ Teke mu nyihuru úbvú je anata mkpuma, ðu bach̄ibachi ono; mb̄u mkpuma oḡbandzu, unu l̄e Chipfu gbaru ono; b̄e mu n̄oru l’eli úbvú ono ùkporo abal̄i lab̄o; eswe l’ɛnyashi; òph̄u mu eriduru nri; òph̄u mu anḡuduru mini. ¹⁰ Chipfu n̄u mu mkpuma lab̄o, ðu bach̄ibachi; mb̄u mkpuma, b̄u Chileke l’onwiya gude ɛka iya

dee ya iphe. O buru le mkpuma labo ono be e dekotaru ekemu ono; mbu ekemu ono, Chipfu no l'oku, enwu enwunwu l'eli ubvu taru unu g'unu dzukoberu ono. ¹¹ Ukpore abali labo; eswe l'enyashi ono bvuchaephe; Chipfu nu mu mkpuma labo ono; mbu mkpuma ogbandzu ono.

¹² "Tobudu iya bu; Chipfu su mu: 'Gbeshikpodapho; shikwa l'eka-a nyizeta egwegwa; noo kele ndibe ngu-a, i dufutaru l'ali Ijiputu-a merwuakwaru onwophe. O to dukwa g'ephe no-bekwaduru; ephe gbakutawa azu l'uzo ono, mu turu phe ekemu g'ephe shije ono; bya akputawaru onwophe iphe a kpuru akpukpu.'

¹³ "Chipfu bya asukwa mu pho: 'Mu humawaru le ndu-a bunukaru ndu ejo-okpoma eviya! ¹⁴ Hakwaa mu ge mu mebyishia phe; hufu epha phe l'eliphe. Mu -mechaa; mu emee ngu g'i buru oha, ka phe okpehu; teme li ka phe lotu.'

¹⁵ "Tobudu iya bu; mu dachi shi l'eli ubvu ono, oku enwu phoophoophoo ono nyizetashia; paru mkpuma ogbandzu labo pho, du bachibachi pho l'eka. ¹⁶ Mu bya elee enya; bya huma eviya l'unu meswewaru Chipfu, bu Chileke unu; mbu l'unu kputawaru iphe, a kpuru akpukpu, du ge nweswi doberu onwunu. L'unu gbakutawaru uzo, Chipfu turu unu ekemu g'unu shia ono azu; ebe eteke adu g'a no-beru. ¹⁷ Mu woru mkpuma labo pho, mu pa l'eka pho tukposhia l'ataphu unu. ¹⁸ Mu byakwa adaa kpurumu l'iphu Chipfu ozo; noo ukpore abali labo; eswe l'enyashi; ophu mu eriduru nri; ophu mu angutaduru

mini. O b̄uru iphe, kpar̄u iya n̄u b̄u iphe-ẹ̄ji, unu meru l'ip̄hu Chipfu; shi nno kpatsua ya ẹ̄hu-eghu. ¹⁹ Ndz̄u oke ẹ̄hu-eghu Chipfu shiwaa rwuta mu; noo k̄ele ẹ̄hu ghutabewaru iya eḡhu k'op̄hu o shiwaa abya unu emebyishi. Obenu l̄e Chipfu mechaar̄u ngaberu mu nch̄i teke ono kwapho. ²⁰ Er̄onu shikwapho kpatsu Chipfu ẹ̄hu-eghu; k'op̄hu o shikwapho abya iya emebyishi. Mu pfukwar̄upho n̄u Chipfu l'iswi ẹ̄hu iya. ²¹ Mu bya eworu iphe ono, unu gude mee iphe-ẹ̄ji, b̄u iya b̄u nweswi ono, unu kp̄uru ono woru kp̄oo oku; bya eworu iya tsukp̄oshia; bya egwee ya; o d̄u rwukuru rwukuru g'urwuku. Mu woru urwuku iya ono w̄uru ye l̄e nggele ono, shi l'úbvú as̄shi ono.

²² “Unu kpatsukwar̄upho Chipfu ẹ̄hu-eghu l̄e Tabera; m̄e l̄e Masa; m̄ekwapho l̄e Kiburotu-Hatava. ²³ O be teke Chipfu gb̄e l̄e Kad̄eshi-Baneya zia unu; s̄u g'unu t̄uḡbua je alw̄uta al̄i ono, ya n̄uru unu ono; unu kwefu ike j̄ika eme iphe, Chipfu, b̄u Chileke unu s̄uru g'unu mee. Unu j̄ika akp̄oru obu ye l'ẹ̄ka o n̄o; j̄ika eme op̄fu iya. ²⁴ Eshikp̄oo teke mu beberu maru unu b̄e unu gudep̄ho ekwefuru Chipfu ike byas̄u nta-a.

²⁵ “Iphe, mu gude daa kpurumu n̄odu l'ip̄hu Chipfu ụkp̄oro abal̄i labo; eswe l'enyashi pho; bukwa l'oo l̄e Chipfu s̄uru l̄e ya e-mebyishi unu. ²⁶ Mu pfuru n̄u Chipfu s̄u: ‘Gube Nnajiuphu, b̄u Chipfu; jiko te emebyishishinu ndu b̄u nkengu; bya ab̄uru okiphe ngu, i gbafutaru l'ike-okpu ngu; bya egude okpehu ngu dufuta l'al̄i Ijiputu. ²⁷ Jiko nyatan̄u ndu-oz̄i ngu; mb̄u Ẹbirhamu;

waa Áyizaku; waa Jiékoṣu! Te eleshinu g'ejo-
 ọkpoma ndu-a; waa ẹjo-iphe phẹ; mẹ g'iphe-
 ẹji phẹ habe shii! ²⁸ Ọdumeka bẹ ndu ono, i
 dufutaru anyi l'alì phẹ ono a-sukwa l'ọ kwa ẹ
 Chipfu ta adudu ike edurwu phẹ alì ono, o kweru
 phẹ ukwe iya ono; tẹme ndu ono du iya ashì;
 meru iphe, o dutaru phẹ bya egbushia l'echiẹgu.
²⁹ Obenu l'ẹphe ta adudu ngu ashì; ẹphe gbẹchia
 buru ndu nkengu; buru okiphe ngu, i gude eze
 ike ngu; mẹ agburehu ngu dufuta.' ”

10

Bachìbachi mkpuma k'ẹbo *(Awu 34:1-10)*

¹ “Ọ buru teke ono bẹ Chipfu suru mu: ‘Je
 awata mkpuma labọ, du bachìbachi gẹ kẹ mbu
 phọ gude nyipfuta mu l'eli úbvú. Tẹme l'i
 gudekwaphọ oshi kuta okpoko. ² Mu e-wota
 iphe, e shi dee ẹ mkpuma kẹ mbu phọ, ì tukuporu
 phọ dee ya. L'ì chita iya ẹphenebo yee l'ime
 okpoko ono.’

³ “Noo ya; mu gude oshi akesha ruta okpoko
 ono; bya awata mkpuma labọ, du gẹ kẹ mbu phọ.
 Mu gude mkpuma labọ ono l'ẹka nyihu eli úbvú
 ono. ⁴ Chipfu bya eworu iphe, o shi dee ẹ mbu
 phọ; woru dephu azu ẹ mkpuma ono, bu iya bu
 ekemu iri ono, ọ gbẹ l'ime oku l'eli úbvú mee
 g'unu madzuru ẹ mboku ono, unu dzukoberu
 ono; bya eworu iya nu mu. ⁵ Mu bya eshi l'eli
 úbvú ono nyizeta; woru mkpuma ono ye l'ime
 okpoko ono, mu rutaru ono, bu iya bu gẹ Chipfu

turu mu ekemu gę mu mee ya. Mkpuma ono nọkwa l'ime okpoko ono nta-a.”

⁶ Ndu Ízurelu shi lę węlu ndu Jiakanu jerwua Moserotu. O buru l'ęka ono bę Eronu nwuhuru; e lia ya. Eleyaza, bu nwa iya nwoke buru onye uke nọchia ęnya iya. ⁷ Ęphe gbę l'ęka ono jeshia Gudugoda. Ęphe shi Gudugoda; o buru phę eje Jiọtubata. Alị k'ono bu ęka nggele dųgbaa. ⁸ O buru teke ono bę Chipfu hotaru okpa-ipfu Lívayi dobe iche; g'ęphe paję okpoko oqbandzu yębe Chipfu; waa g'ęphe pfujeru l'iphu yębe Chipfu ejeru iya ozi; waa g'ęphe gudeje ępha iya gọo onu-oma. Ęphe emekwa iya byasụ ntanụ-a. ⁹ O buru iphe ono kparụ iphe, oshilokpa Lívayi te nwedu okiphe l'ęka unwunna phę ndu ophuu nọ. O buru Chipfu bu okiphe phę, bu iya bu iphe, Chipfu, bu Chileke ngu kweru iya ukwe iya.

¹⁰ “Noo ya; mu byakwa anọo l'eli úbvú ono ukporo abalị labọ; eswe l'enyashi; gę mu nọru kę mbụ phọ. Chipfu ngabekwaru mu phọ nchị g'o ngaberu mu ogiya ophuu. Ophu o mebyishięduru unu. ¹¹ Chipfu sụ mu: ‘Tugbua je edua ndu Ízurelu g'ęphe je enworu alị ono, mu riburu angụ lę mu a-nụ nna phę oche ono.’ ”

Tsuję Chipfu ebvu

¹² “Oo ya bu lę-a; unubę ndu Ízurelu; ?bubaa gunu bę Chipfu, bu Chileke unu ele ęnya g'unu mee, abụdu g'unu tsuję Chipfu, bu Chileke unu ebvu; unu etsokọta ụzo iya g'ọ ha; unu eyee ya obu; gude obu unu g'ọ ha; yęe ndzụ unu l'ophu ejeru Chipfu ono, bu Chileke unu ozi.

¹³ Ozo bu g'unu meje iphemiphe, Chipfu suru

g'e meje; waa iphe, ọ toru ọkpa iya sụ g'e tsoje; mbu ekemu-a, mu aturu unu ntanụ-a; g'ọ duru unu lẹ ree. ¹⁴ Unu lewaro ẹn्या; eligwe; yee imigwe, noghataru eligwe bukwa Chipfu, bu Chileke unu nwe iya. Eliphe bukwarupho nkiya; mekpoo iphemiphe, no iya nu. ¹⁵ O buepho lẹ Chipfu be nna unu oche phe duepho l'obu; k'ophu o yeru phe obu; bya ahota oshilokpa phe; ophu o hotaduru ohozo, nogbaa nu; g'ọ dunaa ntanụ-a. ¹⁶ Oo ya bu lẹ-a; unu bunaa onwunu ubvu; bufu akpapyi ophu no unu l'ime obu; ba apfubehe olu kanganaa; ¹⁷ kele Chipfu, bu Chileke unu bukwa Chileke, ka agwa, nokota nu; bya aburu Nnajiuphu, kakota iphe, bukpoo ndu bu nnajiuphu. O bu Chileke, paru eka bya adu akpabiri; du ebvu l'ẹn्या; ophu o dudu onye ooleje ẹn्या l'iphu; teme ophu o ridu uphalazu. ¹⁸ Oo yebedua ahajeru ndu enwedu nna; yee unwanyi, ji phe anodedu enge. Ndu lwaru alwalwa be ooyeje obu; azu phe lẹ nri; yee iphe, anma l'upfu. ¹⁹ Oo ya bu lẹ-a; unu yejekwa ndu lwaru alwalwa obu; noo kele unubedua shikwapho buru ndu lwaru alwalwa l'ali ndu Ijiputu. ²⁰ Unu tsuje Chipfu, bu Chileke unu ebvu; o buru iya be unu a-nodu ejeru ozi kpoloko; buru iya be unu a-kukuru; buru epha iya be unu e-gudeje eri angu. ²¹ Oo yebedua be unu a-noduje aja ajaja; o buru iya bu Chileke unu, bu onye meru unu eze iphe-a, du ebvu l'ẹn्या-a, bu ophu unu gude ẹn्या unu huma-a. ²² Nna unu oche phe be teke ephe laru ali ndu Ijiputu bu umadzu ukporo eto l'iri be ephe

dụ; obenu ịe nta-a be Chipfu, bu Chileke unu mewaru; unu dụ ge kpokpode, no l'igwe; o buru g'unu habe igwe."

11

Eye Chipfu obu; anuru iya opfu

¹ "Oo ya bu ịe-a; yee Chipfu, bu Chileke ngu obu; meje iphe, o karu ngu g'i meje; l'i meje iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje; me iphe, o suru g'i meje; meje ekemu iya tekenteke. ² Ophu unu a-maru ntanu-a bu owa-a. Ndu mu epfuru iphe-a ta abukwa unwu unu; ndu ata amadu; ophu ephe ahumajeduru ahuhu ono, Chipfu, bu Chileke unu hu ru unu ono; ozo akpabiri iya; ozo ike me okpehu iya; ³ waa iphe-ohubama iya ono; waa iphe ono, o meru l'ali ndu Ijiputu l'ophu ono; mbu iphe, o meru Fero, bu eze ndu Ijiputu; yee ali iya l'ophu; ⁴ waa iphe ono, o meru ndu ojogu ndu Ijiputu; me inya phe; me ugbo-inya phe; waa g'o gude mee ge Eze-enyimu Uswe-uswe bya utso byapyabe phe teke ono, ephe achu unu oso ono; teme waa ge Chipfu mecharu gude mee; ephe bukotaru mkpurupyata byasu ntanu-a; ⁵ mekpoo iphemiphe ono, o meru unu l'echiegu gbiriri jasun byarwuta aka-a ono; ⁶ waa iphe ono, o meru Detanu; yee Abiramu; unwu Eliyabu, bu nwa Rubenu; teke ono, ali saru onu l'echilabo ndu Izurelu lwekota; ephe le ndibe phe g'ephe ha; me ulo-ekwa phe; mekpoo iphe, dzu ndzu ophu bu nkephe. ⁷ Oo unubedua gude enya unu humakota eze iphe ono, Chipfu mekotaru ono.

8 “Ọo ya bụ; unu tuko ekemu, mu aturu unu ntanu-a dobekota. Ọo ya bụ g'ike adukwanu unu; g'unu je alwuta ali ono, unu abya ada enyimu Jiordanu eje enworu ono. 9 Teme g'unu enwekwarupho ndzu ogologo l'ali ono, Chipfu riburu nna unu phe angu le ya a-nu phe; yele awa phe ono; mbu ali ono, mini era-eswi; yee manu-enwu aso gborogboro ono; 10 kele ali ono, unu eje anata ono ta adukwa g'ali Ijiputu, bu aka unu shi lufuta, bu aka unu shi akoje iphe l'ali l'onwunu; unu ejee l'okpa unu je agbaa ya mini g'aagbaje l'eka a koru ekwo-ophe-a. 11 Obenu l'ali ono, unu eje enworu ono bu ali, du ubvu ubvu; bya enweru nsuda nsuda; o buru igwe edzeje mini agba iya l'onwu shokoshoko. 12 Ọo ali, Chipfu, bu Chileke unu nwuberu enya. Mbu l'enya Chipfu, bu Chileke unu adujeepho l'ali ono mkpurumkpuru; mbu e -shi le mgbube ishi apha jasụ l'abvubu iya.

13 “K'ophu bu le; o -buru l'unu kwetarụ mee ekemu, mu aturu unu ntanu-a, bu iya bu g'unu yee Chipfu, bu Chileke unu obu; unu egude obu unu g'o ha; me ndzu unu l'ophu jeeru iya ozi 14 be Chipfu e-me g'igwe dzejeru mini l'orwuberu iya wushiru unu l'ali unu; o -dzeeru unu mini ishi-apha; l'o dzekwapho mini ula-apha; k'ophu onyenonu a-kpata iphe, o meberu l'ali; mbu g'i gbuta ereshi ngu; kua mee ngu; mee manu ngu. 15 Oo-me g'eswa du l'egu ngu; g'eswi ngu taje; k'ophu ii-nodu eri nri eriji epho. 16 Unu kwabekwaru onwunu enya; g'e te dephe unu g'unu dakobe wata ejeru agwa ozi baaharu phe

eja. ¹⁷ Unu -mee ya nno be Chipfu a-tukoshikwa unu oke ehu-eghu iya; l'o woru imigwe guchia g'igwe te edzehe mini. Ophu o nweedu iphe, a koberu l'ali, emehuba emehu. O to duedu g'a no-beru; unu aburu mkpurupyata l'eguru ali ono, Chipfu abya unu anunu ono.

¹⁸ "Oo ya bu le-a; unu woru opfu-a, mu epfuru unu ntanu-a kwachia l'ime obu unu; yefua le ndzu unu. Unu gbaru iya l'eka g'o buru iphe-ohubama; l'o kejekwarupho unu l'egedegee iphu g'o buru unu iphe-ohubama. ¹⁹ Unu zije iya unwegirima unu. I -nodu l'ibe ngu l'i bo iya l'uja; teke iije l'uzo l'iibo iya. I -zee aze l'ipfu iya; teke i gbalihuru l'i pfukwa iya pho. ²⁰ L'i dekwaa ya pho l'oshi mgbo ulo ngu; waa l'oshi mgbo oguzo ngu. ²¹ Oo ya bu k'ophu gu l'unwegirima ngu a-ka nka l'ali ono, Chipfu riburu angu le ya anu nna ngu oche phe ono; g'ephe buru jasu teke mgboko a-no-beru.

²² "Kele-a; o -buru l'unu tukoru ekemu-a, mu aturu unu g'unu dobe-a tsokota; mbu g'unu ye Chipfu, bu Chileke unu obu-a; tsoo uzo iya; chiru upfu kwee ya; ²³ be Chipfu a-chifukwaru unu ohamoha, no unu l'iphu ono. Unu a-chifu oha, kagbaa unu shii; bya aka unu okpehu; buru l'ali phe. ²⁴ Eka unu wotawaru okpa unu zobe a-buru k'unu; mbu a -gbu l'echiegu rwua ubvu ubvu Lebanonu; yee a -gbu l'enyimu Yufuretisuru rwua eze-enyimu uzo enyanwu-ariba. ²⁵ O to dudu onye byaru adu ike akpafu unu l'iphu; kele Chipfu, bu Chileke unu e-me g'a tsuje unu ebvu l'ali ono l'ophu. Mbu l'iphe, bukpo eka unu

zọrụ ọkpa bẹ ndzụ-agụgu e-rwutaję phę, bụ iya bụ iphe, o kweru unu ukwe iya.

²⁶ “Unu lenu! Ntanụ-a bę mu edoberu unu ọnu-oma; yęe mburọnu. ²⁷ Ọo-buru ọnu-oma duru unu; mę ọ -buru l'unu ngaberu nchị mee ekemu Chipfu, bụ Chileke unu, bụ iya bụ ekemu, mu aturu unu ntanụ-a. ²⁸ Ọo-buru mburọnu duru unu; mę ọ -buru l'unu jikaru eme ekemu Chipfu, bụ Chileke unu-a; unu bya agbakuta azụ l'uzo-a, mu aturu unu ekemu iya ntanụ-a; sụ g'unu shije-a; je etsoaha agwa ọzo, bụ ọphu unu amahaada. ²⁹ Sụ-a; teke Chipfu, bụ Chileke ngu dubaeru ngu phọ l'alị ono, unu eje enworu ono; teke ono bę unu e-pfufuta k'ọnu-oma phọ l'úbvú Gerizimu; waa k'atụ ọnu phọ l'úbvú Ebalu. ³⁰ Úbvú ono ephenebo nọepho mę a dafuta ęnyimu Jiódanu. Ọ nọ l'ęka ụzo gbororo ono ibe iya ọphu ęnyanwu aribaje; lę mgboru ibe iya ọphu oshi More pfugbaaru; mbụ l'alị ndu Kėnanu, bu lę nsuda Araba; lę mgboru mkpukpu Gilugalu. ³¹ Nta-a bę unu abyawaa ada ęnyimu Jiódanu je g'unu nworu alị ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu ono. Unu -nataę ya phọ nworu; ³² unu kwabękwa ęnya mekotaje iphe, Chipfu toru ọkpa iya sụ g'e tsoje; waa iphe, ọ sụru g'e meje, bụ ọphu mu egoshi unu ntanụ-a.”

12

Oru-ngweja kę Chipfu

¹ “Ọwaa bụ iphe, Chipfu toru ọkpa iya sụ g'e tsoje; waa iphe, ọ sụru g'e emeje, bụ iphe,

unu e-leta ẹnya; meje ọkpobe ememe l'alì ono, Chipfu, bụ Chileke nna unu phẹ anụ unu g'ọ bụru k'unu jasụ g'unu a-nọ-beru l'eliphe-a. ² Unu tųkokpoo ẹka ọhamoha ono agwajẹ agwagwa mebyishicha; mbụ ọha ono, unu eje enworu alì phẹ ono. Unu mebyishicha agwa, ẹphe agwajẹ l'eli úbvú, ha shii; mẹ l'eli úbvú, ha nwanshii; mẹ lẹ mkpula oshì, jaru àjàjà. ³ Unu tųko ọrun-
ngweja phẹ nwukpọshia; unu atųko mkpuma, ẹphe doberu nsọ tsukpọshia; tsua itso Ashera phẹ ọku. Unu tųkokwapho ntẹkpe agwa phẹ gbujishia; g'ẹpha iya chihuchaa; g'ọ tọ dọhekpo adudu ophu l'ẹka ono.

⁴ “Ọ tọ bụkwa g'ẹphe emeje k'agwa phẹ bụ g'unu e-meje kẹ Chipfu, bụ Chileke unu. ⁵ Iphe, unu e-mechia bụ g'unu chọo ẹka Chipfu, bụ Chileke unu a-họta l'ọkpa-ipfu unu g'ọ bụru ẹka ee-dobe ẹpha iya; l'o buru iya eburu. Ọ bụru ẹka ono bẹ unu e-jeje. ⁶ Ngweja-akpọ-ọku; mẹ ngweja mmanụ ọzo; mẹ oke-lanụ-l'ụzo-iri; mẹ iphe ọzo, unu nuru iya; mẹ iphe, unu riburu angụ anunu; waa ngweja onye turu obu iya onyo; mẹ nwa eswi yẹ aturu, bụ ọkpara l'ẹpho ne iya; bụkota l'ẹka ono bẹ unu a-tųkoje iya wota bya anụ. ⁷ Ọ bụru l'atatiphu Chipfu, bụ Chileke unu l'ẹka ono bẹ unu lẹ ndibe unu a-tųkoje nọdu ria nri. Ẹhu atsojekwapho unu l'iphemiphe, unu kuberu ẹka k'ememe; noo kẹle Chipfu, bụ Chileke unu kebwaru unu l'ọma.

⁸ “G'ọ tọ bụkwaru g'anyi eme l'ẹka-a ntanụ-a bụ g'unu e-meje l'ẹka ono. L'ẹka-a bẹ onyenonu anọduje eme iphe, dọ iya ree l'ẹnya nkiya. ⁹ Noo kẹle nta-a bẹ unu teke erwudu ẹka unu a-tuta

unme, bu ẹka Chipfu, bu Chileke abya unu anunu g'ọ buru okiphe unu. ¹⁰ Ọle unu -daepho ẹnyimu Jiódanu je eburu l'alì ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu ono; mbu o -meepho; unu nweru onwunu l'ẹka iphe, bu ndu ọhogu unu, bupheru unu mgburugburu; k'ọphu unu bu lẹ nchì-odoo; ¹¹ ọ buru teke ono bẹ unu e-wotajẹ iphemiphe-a, mu tushiru unu l'ekemu-a gude bya l'ẹka ono, Chipfu, bu Chileke unu a-họta g'e dobe ẹpha iya; l'o buru iya eburu. Iphemiphe ono bu iya bu ngweja-akpo-oku; waa ngweja mmanu ozo; mẹ oke-lanu-l'uzo-iri; mẹ iphe ozo, unu anu iya anunu; mękpoo iphe, kachaa ree l'iphe, unu nweru enweru, bu iphe, unu riburu angu l'unu a-nu Chipfu. ¹² Ọ buru l'ataphu Chipfu, bu Chileke unu ono bẹ unu a-noduje; tee ẹswa. Unubedua l'onwunu; waa unwu unu unwoke; mẹ unwu unu unwanyi; waa ohu unu unwoke; mẹ ohu unu unwanyi; waa ndu Lívayi, bu lẹ ndu-unu, bu ndu ọphu adudu alì ẹka a nuru phẹ; ọphu ọ dudu iphe, ẹphe ketaru g'ọ buru okiphe phẹ. ¹³ Unu kwabekwa ẹnya g'ọ to buepho ẹka du unu ree bẹ unu e-jeje anodu gwee ngweja-akpo-oku. ¹⁴ G'ẹka unu e-gweje ngweja-akpo-oku ono bukwarupho l'ẹka Chipfu a-họta l'okpa-ifu unu nanu. Ọ buru ẹka ono bẹ unu a-tukoje iphemiphe-a, mu turu unu ekemu iya-a emekota.

¹⁵ “Ole ọ bu; unu gbujekwaa anu, du unu ree; taa lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu unu g'ọ ha; mbu iphe, bukpuo anu, guru unu ẹgu atata. Ọo gẹ Chipfu, bu Chileke kebeberu nemadzu l'oma bu g'ọo-tabejeru. G'onye dubebe ree; ọzoo onye

aaso nsọ tajekwa iya rọ. G'a taje iya g'ọ bu mgbada; ọzoo umoro be aata. ¹⁶ Ọ buẹpho g'unu ta tajekwa mee ya; unu wushijekwa iya l'alị g'onye wushiru mini. ¹⁷ Ọphu unu anọdujekwa l'oma mkpukpu unu ria iphe, a turu oke-lanụ-l'uzo-iri l'ereshi unu; ọzoo mee unu; ọzoo manụ unu; ọzoo nwa mbụ, ọ nwuru mbụ eswi unu; ọzoo iphe-edobe unu ọzo; ọzoo iphe, onye kweru ukwe iya; ọzoo iphe ngweja, nemadzụ turu obu iya onyo anụ; ọzoo iphemiphe ọzo, dū iche, a nuru anunu. ¹⁸ Ọchia g'unu nọduje l'iphu Chipfu, bu Chileke unu riye iya; mbụ l'eka ono, Chipfu, bu Chileke unu a-hota ono. Unubedua l'onwunu e-riye iya; waa unwu unu unwoke; waa unwu unu unwanyi; waa ohu unu ke nwoke; waa ohu unu ke nwanyi; waa ndu Lívayi, bu le mkpukpu unu. Unu nọduje l'iphu Chipfu, bu Chileke unu tee eswa iphemiphe, unu kuberu eka k'ememe. ¹⁹ Unu kwabekwa enya g'unu ta akwasweru ndu Lívayi enya jasukpoo g'unu anọ-beru l'alị unu ono.

²⁰ “Chipfu, bu Chileke unu -meepho g'oke alị unu ka shii, bu iya bu iphe, o kweru unu ukwe iya; onye egu anụ agụ; ọ -nonyaa bya asụ: ‘Anụ agukwa mu!’ G'onye ono takwaa ya g'ogugu iya. ²¹ Ọ -buru l'eka Chipfu, bu Chileke unu a-hota g'ọ buru eka oo-dobe epha iya be paru enya; ọo ya bu g'onye obu gbua eswi iya obu; ọzoo iphe-edobe iya obu, bu ọphu Chipfu nuru iya, bu iya bu ge mu turu iya unu l'ekemu ono; onye obu anodu l'oma mkpukpu unu taa ya g'ọ guru iya. ²² Ọ buẹpho g'aataje mgbada; ọzoo umoro bu g'unu a-taje iya. Ge ndu aaso nsọ; waa ndu

a ta sọdu nsọ tukojekwa taa ya. ²³ Ọ buẹpho g'unu kwabẹ ẹnya g'unu te erije mee ya; kele ọo mee bu ndzu. Ọo ya bu; unu te erijekwa ndzu iphe; taa anu iya. ²⁴ Unu be rijekwa mee-
 iphe. Unu wushijekwa iya g'onye wushiru mini. ²⁵ Unu be erijekwa iya; k'ophu ọo-duru unu le ree; duru unwu unu le ree, bu ndu a-nodu etso unu l'azu; kele unu eme iphe, pfuru oto l'iphu Chipfu. ²⁶ Obenu l'iphe ono, unu doberu Chipfu nsọ ono; yee iphe ono, unu kweru ukwe iya ono be unu e-gudeje je l'eka Chipfu a-hota. ²⁷ Eka unu e-gweje ngweja-akpo-oku; mbu anu obu mekpoo mee ya; l'a-buru l'eli oru-ngweja ke Chipfu, bu Chileke unu. L'a gbashị mee-iphe ono l'eli oru-ngweja Chipfu, bu Chileke unu ono; unu eworu anu iya taa. ²⁸ Unu kwabekwa ẹnya; mekotaje iphe, bu opfu-a, mu epfu anu unu; aturu iya unu l'ekemu-a; k'ophu ọo-duru unu le ree; duru unwu unu, etso unu l'azu ree jasụ l'ojejoje; kele unu eme iphe, pfuru oto l'iphu Chipfu, bu Chileke unu.

²⁹ “Teke ono, Chipfu, bu Chileke unu e-me g'ephe chihu l'ataphu unu; mbu ohamoha ono, unu eje enworu ali phe ono; unu bya anochia ẹnya phe; bya ebuchia ali phe; ³⁰ unu kwabekwaru onwunu ẹnya me a lwuepho ndu ono l'iphu unu: g'a ta kwaru unu ye g'unu wata anwu eka phe; mbu g'unu wata akpa ishi agwa phe; jiahaa su: ‘?Denu g'ohamoha-a egudeje abaru agwa phe eja; g'anyibedua awata eme g'ephe emeje.’ ³¹ Unu ba abajekwaru Chipfu, bu Chileke unu eja g'ephe abajeru agwa phe;

kele ọ bụekwapho ahuma ahuma, Chipfu kporu ashị be ephe emejeru agwa phe; mbụ l'unwu phe unwoke; yee unwu phe unwanyi be ephe akpojechaa ọku; nū agwa phe.

³² “Sū-a; iphemiphe-a, mu aturu unu ekemu iya-a; unu letakwa ęnya mee ya. Unu te eyekwa iya iphe; ọphu unu ahabotakwa iya iphe!”

13

Abaru agwa ọhozo ęja

¹ “Ọ -buru l'ọ nọnyaaru; onye shi l'echilabo unu bya aburu onye mpfuchiru; ọzoo ọ-rwo-nrwọ; ọ bya emeaharu unu iphe-ọhubama; ọzoo iphe-ọhumalenya; ² e mechaa; iphe-ọhubama ono; waa iphe-ọhumalenya ono vua g'o pfuru iya; ọ bya epfuahaaru unu sū: ‘Unu g'anyi tsopyabe agwa ọzo, unu amahaada je awata phe ejeru ozi’; ³ unu ta angakwa nchị l'opfu ęgube onye mpfuchiru ono; ọzoo opfu ọ-rwo-nrwọ, dū nno; kele ọ kwa Chipfu, bụ Chileke unu ahụ unu ama ę ya maru: ?unu gude-a obu unu g'ọ ha; mę ndzụ unu g'ọ ha yee Chipfu, bụ Chileke unu obu? ⁴ Ọ kwa Chipfu, bụ Chileke unu bụ onye unu e-tsojeru; ọ buru iya kpoloko kpęekpu bụ onye unu a-tsuje ebvu. Unu dobeje ekemu iya; ngabejeru iya nchị; jeeru iya ozi; chijeru upfu kwęe ya. ⁵ G'e gbukwaa onye mpfuchiru ono; ọzoo ọ-rwo-nrwọ ono egbugbu; noo kele o ziru unu g'unu kwefu ike; haa etso Chipfu, bụ Chileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Ijiputu; bya agbafuta unu l'alị ęka unu shi buru ohu ono. Onye ono bụ iphe, oome bụ g'ọ kposhia unu g'unu te tsoshi

uzo ono, Chipfu turu unu ekemu g'unu tsoo ono. O kwa egube ono be unu e-shije wofu ejo-iphe l'echilabo unu.

⁶ “O -buru nwune ngu; mbu onye gu l'iya shi le ne lanu; ozoo nwa ngu nwoke; ozoo nwa ngu nwanyi; ozoo nyee ngu, du ngu l'obu; ozo eguru onya ngu, gu l'iya no le ndu; byapfutaru ngu le mpya bya emeahaa g'o rata ngu g'unu je awata ejeru agwa ozogba ozi; mbu agwa, gubedua l'onwongu amahaadaa; ophu nna ngu phe amahadaa ya; ⁷ mbu agwa ndu bupheru unu mgburugburu; ndu ophu no unu ntse; me ndu ophu no unu enya; jasukpoo l'eka igwe beru; ali beru. ⁸ Unu te kwetakwa iphe onye ono pfuru; ophu unu angabekwaru iya nchi. Unu ta aphukwaru onye ono obu-imemini. Unu te edobekwa iya ndu; ophu unu ewohakwa onye obu ewoha. ⁹ Unu gbukwaa onye obu egbugbu. Ge gubedua vuru uzo dabe iya eka onwu l'ehu; temanu ndu ophuu l'ophu awupyabewa iya ro. ¹⁰ Unu gude mkpuma tugbua ya; kele o meru g'o dufu unu l'eka Chipfu, bu Chileke unu, bu onye dufutaru unu l'ali Ijiputu, bu eka unu shi buru ohu. ¹¹ Oo ya bu ge ndu Izurelu l'ophu anuma iya tsuhu ebvu; o to duedu onye byaru emebaa ejo-iphe, du g'ono l'echilabo unu.

¹² “O -buru l'unu shi le mkpukpu lanu l'ime mkpukpu le mkpukpu ono, Chipfu, bu Chileke unu a-nu unu g'unu buru ono numa; ¹³ l'o duru ndu bu ogalemkpa, no iya nu; o buru l'echilabo unu be phe shi; bya erwutawaa ndu bu le mkpukpu ono; su phe: 'Unu g'anyi je

awata ejeru agwa ọzo ozi'; mbu agwa, unu amahaada; ¹⁴ unu kpakwaa ishi; bua ẹka iya ọkpobe ebubu; jia aji mkponwu mkponwu. Teke e mechaaru o buru eviya; iphe obu mee ememe eviya; mbu l'ẹjo ahuma, du nno meru l'echilabo unu; ¹⁵ unu egude ogu-echi gbushikota ndu bu le mkpukpu ono; mebyishikota iya g'o ha; mekpoo iphemiphe, no l'ime iya; mekpoo iphe-edobe no iya nu; unu gude ogu-echi gbushichaa ya. ¹⁶ Unu abya atuko iphemiphe, no le mkpukpu lwua; bya akube l'oma edupfu mkpukpu ono. Unu eworu mkpukpu ono; yee iphemiphe, no iya nu kpo oku; g'o buru ngweja-akpo-oku l'ophu, a nuru Chipfu, bu Chileke unu. Ge mkpukpu ono bukwaru ikpozu jasu l'ojejeje; ophu a kpu-phukwa iya azu. ¹⁷ G'o to dukwa iphe ono, e doberu k'emebyishi ono me nanu, aahuma nemadzu l'eka; k'ophu Chipfu e-woru onwu-phuruphuru oke ehu-eghu iya ono sephu azu; imemini unu adu iya; l'o phuru unu obu-imemini; l'o mee unu aka igwerigwe, bu iphe, o rifuru nna unu oche phe angu iya; ¹⁸ m'o -buru l'unu ngaberu Chipfu, bu Chileke unu nchi; dobekota ekemu iya-a, mu aturu unu ntanu-a g'o ha; bya emekwapho iphe, pfuru oto l'anya Chipfu, bu Chileke unu."

14

*Nri, aaso nsọ; yee nri,
a ta sọdu nsọ
(Uke 11:1-47)*

1 “Ọ kwa unu ẹ̀ ẹ̀nwu Chipfu, ẹ̀ Chileke unu. Unu te eyebatajẹkwa onwunu ọ̀nyá l'ẹ̀hu; ọ̀phu unu akpùshijekwa onwunu ẹ̀gbushi ọ̀nu-iphu mẹ unu -nọdu akwa nemadzu. 2 Noo kẹle unu ẹ̀ ọ̀ha, ẹ̀uru Chipfu, ẹ̀ Chileke unu nsọ; tẹme lẹ Chipfu shiwaa l'echilabọ ọ̀ha, nọ l'eliphe mgburugburu họtá unu dobe g'unu ẹ̀uru ọ̀ha, ẹ̀ ẹ̀bedua kpọlọkọ nwe unu.

3 “Unu te erijekwa iphe, ẹ̀ ẹ̀byi. 4 Waa anu, unu a-tajẹ ẹ̀ ọ̀wa-a: eswi; waa aturu; waa egbu; 5 waa ele; waa anigo; waa egbu-ọswa; waa atsu; waa aturu-ọswa. 6 Unu tajẹ iphe, ẹ̀ anu, nweru ẹ̀jarabvu-ọkpa; bya anwafutaje nri taphu azu. 7 Ọle ọ ẹ̀; anu ọ̀phu anwafutaje nri taphu azu; ọzoo ọ̀phu nweru ẹ̀jarabvu-ọkpa, unu ata tajẹdu ẹ̀: inya-kamẹlu; waa nggamachi; waa nchi-ọgbà. Ndu k'ono ẹ̀ anu, unu a-nọdu asọ nsọ; noo kẹle ọ̀onwafutaje nri taphu azu; obenu l'ọ to nwedu ẹ̀jarabvu-ọkpa. 8 Ezi ẹ̀kwapho anu, unu a-nọdu asọ nsọ; a makwaru-a l'ọ nweru ẹ̀jarabvu-ọkpa; obenu l'ọ tọ nwafutajedu nri taphu azu. Unu ta tajẹkwa anu iya; ọ̀phu unu edenyijekwa odzu iya ẹka.

9 “Iphe, ẹ̀ lẹ mini ẹ̀ ọ̀phu unu a-tajẹ ẹ̀ ọ̀phu nweru m̀kpọ yẹ ẹkiri. 10 Ndu ọ̀phu enwedu m̀kpọ yẹ ẹkiri ẹ̀kwa anu, unu a-nọdu asọ nsọ; unu ta atajẹkwa iya.

11 “Iphe, ẹ̀kwapoo ẹnu, a ta sọdu nsọ; unu tajẹ iya. 12 Ọle ndu ọ̀phu unu ta atajẹdu ẹ̀: ugo; waa udele; waa udele-ọji; 13 waa ẹ̀gbé l'udu iya l'udu iya; waa ivu; 14 m̀kpoo okpoko-ọhà l'udu iya l'udu iya; 15-17 waa mgbashi-ujiku l'udu iya l'udu

iya; waa ɛnu ɔɔlu; waa ɔkpo-ngwɛrɛ l'udu iya l'udu iya; waa ugo-mini; waa ɔgu-ikporo; ¹⁸ waa eze ɔku-eswi-uda; waa apyari-nhoko l'udu iya l'udu iya; waa ovu; waa utsu-nwankuta.

¹⁹ “Iphe, bukpoɔ ogu, furu eba bukɔtakwa anu, unu a-nɔdu aso nsɔ; unu ta atajekwa iya. ²⁰ Obenu l'iphe, bukpoɔ iphe, furu eba g'o ha, a ta sɔdu nsɔ be unu a-takotaje.

²¹ “Unu ta atajekwa iphe, nwuhuru anwuhu. Unu nuje iya ndu lwaru alwalwa, bu le ndu unu g'ephe taa. Ozoo unu eje eree ya ndu ohozo. Kele unubɛdua bu ndu duru Chipfu, bu Chileke unu nsɔ.

“Unu te egudejekwa mini-ɛra ne egu shia nwa iya.”

Oke-lanu-l'uzo-iri

²² “Unu nukwa oke-lanu-l'uzo-iri l'iphemiphe, unu kpataru l'opfu unu aphagapha. ²³ O kwa l'atathu Chipfu, bu Chileke unu l'eka ono, oo-hota; dobe epha iya; buru iya eburu ono be unu a-nɔduje ria oke-lanu-l'uzo-iri ono, bu iya bu iphe, shi l'ereshi unu; waa le meɛ unu; waa le manu unu; waa l'iphe mbu, shi l'eswi unu; yeɛ egu unu me aturu unu; k'ophu unu e-shi nno nwuta atsu Chipfu, bu Chileke unu ebu tekenteke. ²⁴ O -buru l'eka ono be paru unu enya; k'ophu bu le teke Chipfu, bu Chileke unu keberu unu l'oma shii; be unu ta adudu ike evukota iya eje eka ono, Chipfu a-hota g'o buru enya eka epha iya a-du ono; kele o paru unu enya; ²⁵ unu eree ya erere; reta iya okpoga;

gudepyabẹ l'ẹka gude je ẹka ono, Chipfu, bu Chileke unu a-hoṭa ono.

²⁶ “Unu -rwua; unu egude okpoga ono mee iphe, du unu ree; unu egude iya zuta eswi; ọzoo gude iya zua aturu; ọzoo gude iya gaa mee; ọzoo gude iya gaa iphe-angungu ọzo, atsū atsutsu; ọzoo zūkpoe ya pho iphe, du unu ree. Unu anodu l'iphu Chipfu, bu Chileke unu l'ẹka ono ria ya; tee eswa; unu le ndibe unu l'ophu. ²⁷ A bya le ndu Lívayi, bu le ndu-unu; unu ta akwaswekwaru phe enya; noo kele o to dudu ali ẹka a nuru phe; ophu o dudu iphe, ephe ketaru g'o buru okiphe phe. ²⁸ Iphe, bukpo apha eto a-nwuta anwuta; me apha k'eto ono bvuje abvubvu be unu a-chitakotaje oke-lanu-l'uzo-iri l'iphe, bu iphe, unu meberu l'ali l'apha ono; bya akubegbaa l'ẹka aa-kwakobechaa ya le ndu-unu; ²⁹ k'ophu ephe a-byaje bya eria rijia ephe; mbu ndu Lívayi, bu ndu ophu adudu ali ẹka a nuru phe; ophu o dudu iphe, ephe ketaru g'o buru okiphe phe; waa ndu lwaru alwalwa; me ndu enweedu nna; waa unwanyi, ji phe anodedu, bugbaa le ndu-unu. Oo ya bu ge Chipfu, bu Chileke unu ekebe unu l'oma l'iphemiphe, bu akanya, unu gude ẹka unu ese.”

15

Apha, onyemonye e-nweru onwiya
(Uke 25:1-7)

¹ “Iphe, bukpo apha esaa; me apha k'esaa ono bvuje abvubvu be unu a-haje ugwo, e ji ejiji g'o laa nno. ² Waa g'ee-gudeje mee k'aha

ugwo ono baa: G'onye jieru nwibe iya ugwo hajekwaaru iya ya. G'o to jeekwa anata onye Ízurelu ibe iya ono; ozoo nwune iya ugwo ono; kele iphe, e kuru apha ono bu apha, Chipfu suru ge k'ugwo laa. ³ O -buru ophu onye ohozo ji ngu; jero je anata ono; obenu ophu dagbaru gu le nwune ngu; hakwaa aka l'ono.

⁴ “O to dukwa onye ukpa, byaru l'adu l'echilabo unu; kele Chipfu, bu Chileke unu a-kwatakwa kebe unu l'oma l'ali ono, oome ge ya nu unu g'o buru okiphe unu ono; ⁵ m'o -buru l'unu ngaberu Chipfu, bu Chileke unu nchi; leta enya; mekota ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a. ⁶ Noo kele Chipfu, bu Chileke unu e-kebekwa unu l'oma, bu iya bu iphe, o kweru ukwe iya. Unu ejieje ohamoha, du igwerigwe ugwo; ole unu ta abyadu ejita; teme unu aburu ishi ikpoto oha; ole o to dudu ndu byaru a-buru ishi unubedua.

⁷ “O -buru l'o nweru nwune unu, bu onye ukpa, unu l'iya tuko buru le mkpukpu; l'ali-a, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu-a; unu te edobekwaru iya okpoma mgbashi; ophu unu ekekwaru nwune unu ono, bu onye ukpa ono aka mbvu. ⁸ O chia aka be unu a-nodu asajeru iya okpobe asaru. Unu ejiejee iya ugwo, a-suru iya eme iphe, bu mkpa iya; ge mkpa obu ahahabe. ⁹ Unu letakwa enya g'ejo oriri ta abatajekwa unu l'obu ke g'unu su l'apha k'esaa, bu iya bu apha aa-ha g'ugwo-a laa dukwaa ntse; woru iphu gbanwuberu nwune unu ono, mkpa byaru ono; o to dudu iphe, unu anu iya. Onye ono a-kpokwaru Chipfu yeru unu; l'o buru unu

iphe-eji. ¹⁰ Unu gudejekwa obu unu; nū iya iphe, ọ sūru g'unu nū iya; ọphu unu anọdukwa agū aphū anū iya ya; kele Chipfu, bụ Chileke unu e-gudekwa k'iphe ono, unu nūru iya ono kebe unu l'oma l'iphemiphe, unu tūru ama ememe; mekpoo l'iphemiphe, unu yeru ẹka wata ememe. ¹¹ Kele ndu ụkpa ta abyadū abvū abvūbvū l'alī-a. Noo g'o gude mu nọdu atūru iya unu l'ekemu epfu sū: Unu sajekwaaru unwune unu ẹka ọkpobe asasa; yee ndu ụkpa; me ndibe unu, nọ le mkpa l'alī unu ono.”

*Aha ndu bụ ohu
g'ephe nweru onwophe
(Awụ 21:1-11)*

¹² “Ọ -būru l'o nweru onye Hiburu ibe ngu, ị gbatarū l'ohu; m'ọ -bū nwoke; ọzo nwanyị; o jewaru ngu ozi apha ishii; o -be l'apha k'esa; hakwaa ya g'ọ laa; je enweru onwiya l'ẹka ngu. ¹³ Teke ono, ị harū iya g'o shi ngu l'ẹka lashiya ono; ta agbabekwa iya ẹka ọto. ¹⁴ Sakwaa ẹka asasa; nū iya iphe, shi l'eku ngu; me ọphu shi l'ulo balī ngu; me ọphu shi l'ẹka ịkuje mee. Ọo iphemiphe ono, Chipfu, bụ Chileke ngu gude kebe ngu l'oma ono; bụ iphe, ị-nū iya. ¹⁵ Unu nyatakwa l'unu shi būru ohu l'alī Ijiputu; Chipfu, bụ Chileke unu bya agbafuta unu. Ọ būru iphe ono meru iphe, mu atūru unu ekemu-a ntanū-a.

¹⁶ “Ole ọ bụ; teke ọ bukwanu l'ohu ngu ono sūru ngu le ya ta alufudu ngu l'ẹka; kele o yeru ngu obu; bya eye ndibe ngu obu; teme gū l'iya dū le ree; ¹⁷ l'i wota oji; dobe iya nchi le mgbo; kpọ-fua; onye ono abūwaruro ohu ngu

jasuwaruroya. O bukwarupho egube ono be iimekwapho ohu ngu ke nwanyi. ¹⁸ G'aha ohu ngu g'o nweru onwiya te ejekwa ngu atsū l'ehu; kele ozi, yebedua nwekiya jeru ngu apha ishii ono kakwa shii ugbo labo; eme l'ozi, onye e butaru ebuta gege jeru ngu. I -mee ya nno; Chipfu, bu Chileke ngu ekebe ngu l'oma l'iphemiphe, iime.”

Anu, vuru uzo waa ekpa-nwa ne iya

¹⁹ “Iphe, bu eswi unu; waa aturu yee egbu unu; be nwa mbu, o vuru uzo nwua, bu okee ya be unu e-dobekotajeru Chipfu, bu Chileke unu iche. Unu te egudejekwa oke-eswi, bu iya vuru uzo waa ekpa-nwa ne iya eje ozi egu; ophu unu ebushijekwa aturu, bu iya vuru uzo waa ekpa-nwa ne iya eji. ²⁰ Apha g'apha be unu le ndibe unu a-noduje l'ataphu, Chipfu, bu Chileke unu taa ya; l'eka Chipfu a-hota. ²¹ Ole o -bukwanuru l'anu ono nweru aka iphe mebyiru iya; mbu l'o bu eniyeni; ozoo l'ootsu ishi; ozoo l'o duru aka ozo, iphe mebyiru iya shii; unu te egudekwa iya gweeru Chipfu, bu Chileke unu ngweja. ²² Unu nodujekwa le ndu-unu taa ya. Unu taa ya g'aataje mgbada; ozoo umoro-a. Onye aaso nsu a-ta iya; onye duibe ree ataa ya. ²³ O buepho g'unu ta taje mee ya. Unu wushije iya l'ali g'onye wushiru mini.”

16

Obo Ojaghata
(Awu 12:1-20)

¹ “Unu boje obo Ojaghata ke Chipfu, bu Chileke unu l'onwa Abibu; noo kele o l'onwa Abibu ono

bẹ Chipfu, bụ Chileke unu duru unu l'enyashi dufuta l'alì Ijiputu. ² Unu gwejeru Chipfu, bụ Chileke unu ngweja Ojaghata ono. O buru aturu; ọzoo egwu; ọzoo eswi bẹ unu e-gudeje egwe ngweja ono l'eka Chipfu a-hota; dobe epha iya; buru iya eburu. ³ Unu te egudejekwa buredi, e yeru iphe, ekoje buredi taa ya. Ujiku esaa bẹ unu a-taje buredi, e yeduru iphe, ekoje buredi, bụ iya bụ buredi iphe-ehuka. Noo kele ọo ephuru-oku bẹ unu gude wufuta l'alì Ijiputu. Unu meje iya jasukpoo g'unu a-ọ-beru gudeje nyata teke unu shi lẹ Ijiputu wufuta. ⁴ G'ọ tọ dukwa onye aa-huma iphe, ekoje buredi l'ibe iya l'alì ono mgburugburu gbiriri jasụ ujiku esaa ono abvu. Ophu e kwejekwa g'anụ ono, e gburu l'uzenyashi mbụ pho ọọ futa l'utsu.

⁵ “Unu ta ọdujekwa lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu ono ọo ọo Ojaghata. ⁶ Eka ee-gweje iya bụ l'eka ono, Chipfu, bụ Chileke unu a-hota; dobe epha iya; buru iya eburu ono. Noo eka aa-ọduje gwee ngweja Ojaghata ọbu l'uzenyashi; me enyanwu ribaahaepho; l'egube teke ono, unu shi l'alì Ijiputu wufuta ono. ⁷ O buru ahuhu bẹ aa-huje anụ iya taa l'eka ono, Chipfu, bụ Chileke unu a-hota ono. O -be l'utsu; onyenonu adakobe lashia ibe iya. ⁸ Ujiku ishii bẹ aa-taje buredi, e yeduru iphe, ekoje buredi; o -be lẹ mboku k'esaa; unu edzukoo l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu. G'ọ tọ dukwa onye e-je ozi mboku ono.”

*Ọbo-Idzu**(Awu 34:22; Uke 23:15-21)*

⁹ “Idzu ẹsaa bẹ unu a-gùtaje dobe. Teke aa-watajẹ agù idzu ono bụ mẹ a wataẹpho egbuta ereshi. ¹⁰ Noo teke unu a-bọjeru Chipfu, bụ Chileke unu Ọbo-Idzu. A -nọdu abọ iya; g'onyenọnu wotajẹkpoephopho iphe, ọ tūru obu iya onyo je anụ Chipfu; g'onyenọnu nujee kwapho gẹ Chipfu, bụ Chileke unu kebeberu iya l'oma. ¹¹ Unu adọru l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu; mee ẹmereme; onyemonye yẹe unwegirima iya unwoke mẹ unwanyi; mẹ ohu iya unwoke mẹ unwanyi; mẹkpoo ndu Lívayi, nọ lẹ mkpukpu unu; mẹ ndu lwaru alwalwa; mẹ ndu enwedu nna; mẹ unwanyi, ji phẹ nwuhuwaru, bụ ndu unu l'ẹphe tukuroru nọdu. Ẹka aa-nọdu mee ya bụ l'ẹka ono, Chipfu, bụ Chileke unu a-họta; dobe ẹpha; buru iya eburu ono. ¹² Unu nyatajẹkwa l'unu shi buru ohu l'alị Ijiputu; k'ọphu oo-me g'unu kwabẹ ẹnya mekọtaje iphe-a, mu tọru ọkpa iya; sù g'e meje-a.”

*Ọbo-Mkpù**(Uke 23:33-43; Ógú 29:12-38)*

¹³ “Unu bọo Ọbo-Mkpù ujiku ẹsaa; mẹ unu gbutachaephopho balị unu; kùtachaa mẹe unu. ¹⁴ Unu -nọdu abọ iphe obu; unu eme ẹmereme; unubẹdua l'onwunu; mẹkpoo unwu unu unwoke mẹ unwanyi; mẹ ohu unu unwoke mẹ unwanyi; mẹ ndu Lívayi; mẹ ndu lwaru alwalwa; mẹ ndu enwedu nna; mẹ unwanyi, ji phẹ nwuhuwaru, bụ ndu unu l'ẹphe tukuroru nọdu. ¹⁵ Ọ buru l'ẹka Chipfu, bụ Chileke unu a-họta bẹ

unu a-nòdu bọoru iya ọbo-iphe ono ujiku ẹsaa. Noo kele Chipfu, bụ Chileke unu bẹ e-kebe unu l'oma l'iphe, unu kpatarụ l'ẹgu; waa l'iphemiphe, unu byibekporu ẹka k'ememe; k'ọphu ẹhu a-tso unu utso tsofu l'ishi.

¹⁶ “Ugbo ẹto l'apha g'apha bẹ unwoke unu g'ẹphe ha a-byakọtaje l'atatiphu Chipfu, bụ Chileke unu l'ẹka ọo-hota. Ẹphe a-bya lẹ Ọbo-Buredi, e yeduru iphe ekoje buredi; waa lẹ Ọbo-Idzu; waa lẹ Ọbo-Mkpù. Ẹphe -nòdu abya ono; g'ẹphe ta agbajekwaru ẹka bya l'iphu Chipfu. ¹⁷ G'onyenonu nujeeppo iphe, ọo-du ike nù. G'ọ bujeerupho gẹ Chipfu, bụ Chileke unu kebekporupho onyemonye l'oma beru bụ g'ọo-nu-beru.”

Ahota ndu-ikpe

¹⁸ “Unu hotakwa ndu-ikpe; me ndu-ishi l'okpa-ipfu, nonu lẹ mkpukpu, nokota nù, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu ono. Ọ bụru ndu ono, aa-hota ono a-nòduje ekpe ndu Ízurelu ikpe, pfuru oto. ¹⁹ Unu ta nmajekwa ikpe inmaphu; ọphu unu elejekwa ẹnya l'iphu kpee ikpe. Unu te erijekwa uphalazu; noo kele uphalazu apyi-chijekwa onye maru iphe ẹka l'ẹnya; teme ọ nòdu emeje g'opfu onye pfuberekoto du ghelegheleghele. ²⁰ Ọ bukwapho ikpe, pfuru oto kpoloko kpeekpu bẹ unu a-nòduje ekpe; k'ọphu unu a-nòdu ndzu; ali ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu ono aburu k'unu.”

Abaru agwa ẹja

21 “Unu ta akpọbejekwa itso Ashera lẹ mgboru ọru-ngweja, unu doberu Chipfu, bụ Chileke unu. 22 Ọphu ọ dukwa mkpuma, unu e-dobeje ọnu wata agwagwa; mbụ iphe ono, Chipfu, bụ Chileke unu kpọru ashị ono.”

17

1 “Unu te egudekwa oke-eswi; ọzoo aturu, ntucha dị l'ẹhu; ọzoo ọphu nweru ẹka iphe mebyiru iya; bya egweeru Chipfu, bụ Chileke unu ngweja; kele ono bụkwa akpamara l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu.

2 “Ọ -duru nwoke; ọzoo nwanyị, unu l'iya bu lẹ mkpukpu lanụ l'ime mkpukpu ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anụnu ono, a humaru l'ẹka oome iphe, dị ẹji l'ẹnya Chileke; shi nno emebyi ọgbandzu Chileke; 3 mbụ; ọ -buru l'onye ono wataru agwa agwa ọzogbaa; mbụ wata abaru phẹ ẹja; phozeaharu ẹnyanwu; ọzoo ọnwā; ọzo kpokpode, bụ iphe, mu sūru g'e be emejeshi-a; 4 e pfiaru iya unu; unu nūma; unu kparwetakwa ishi iya rengurengu; ọ -buru eviya; l'iphe ọbu meru ememe; mbụ l'ẹgube ahuma ono bẹ e meru l'alị Ízurelu; 5 g'a kputa onye ọbu, meru ejo iphe ọbu; m'ọ bụ nwoke; ọzoo nwanyị kpufu l'ọnu-abata mkpukpu unu ono; gude mkpuma tugbua ya. 6 Onye ee-kpe mpfugbu bẹ aa-duada ẹbo; ọzoo ẹto; gbaa ekebe tẹme l'e gbuje onye ọbu. G'ọ tọ dukwa onye e-gbu mẹ ọ -buru onye lanụ agba iya ekebe. 7 G'ọ bụkwaru ndu ekebe ono, e-vuru ụzo dabẹ iya ẹka ọnwu l'ẹhu; tẹme ndu ọphuu g'ẹphe ha

awuypyabewa iya rọ. Ọ kwa egube ono bẹ unu e-shije wofu ejo-iphe l'echilabọ unu.”

Ụlo-ikpe

⁸ “Ọ -buru l'ọ duru opfu, daru nụ, dụnukaru unu ẹhuka ekpekpe; opfu kẹ l'e gburu ọchi te egbu; ọzoo l'e tsuru nemadzu iphe te tsu; ọ buru opfu dahaa lẹ mkpukpu unu; unu gude opfu ono je l'ẹka ono, Chipfu, bụ Chileke unu a-họta ono; ⁹ gude iya jepfu ndu-uke, bụ oshilokpa Lívayi; waa onye-ikpe, nọ l'okwa lẹ teke ono; pafuru phẹ ikpe ọbu g'ẹphe kpee; pfua g'ọ gbaru g'e mee ya. ¹⁰ G'onye e kperu ikpe iya mekwaa iphe ono, ẹphe kperu ono; mbụ ikpe ono, ẹphe nọ l'ẹnya ẹka ono, Chipfu a-họta ono kpee ono. Unu kwabekwa ẹnya g'ọ buerupho iphe, ẹphe suru g'e mee bẹ ee-me. ¹¹ Unu tükokwa ekemu, ẹphe turu unu g'ọ ha; waa ikpe, ẹphe kperu unu g'ọ ha mekotaje. Unu ta ahakwa iphe, ẹphe pfuru unu; meahaa iphe ọzo. ¹² Onye jikaru eme iphe onye-ikpe kperu; ọzoo iphe, o kperu mbụ onye uke, nọ l'ẹka ono ejeru Chipfu, bụ Chileke unu ozi bẹ eegbu egbugbu. Ọ buru egube ono bẹ unu l'e-shi wofu ejo-iphe l'alị ndu Ízurelu. ¹³ Onyemonye a-numa iya; ndzu aguhu iya. Ọ tọ duedu onye byaru emebaa iphe, dọ egube ono ọzobaa.

Ahọta Eze

¹⁴ “Teke unu bahuerupho l'alị ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu ono; ọ -laepho unu l'ẹka; unu buru iya eburu; unu wata epfu su: ‘Unu g'anyi họtta eze, a-buru onye-ishi anyi g'ohozo, nọ-phegbaaru anyi mgburugburu

hōtagbaaru nkepḥe-a.’ ¹⁵ G'o dokwaa unu ɛnya l'onye unu a-tu ɛka bu onye Chipfu, bu Chileke unu hōtaru. Mbū-a; g'ō bukwaru onye Ízurelu ibe unu bē unu a-hōta. Unu ta ahōtakwa onye ohozo g'ō buru onye-ishi unu; mbū onye abūdu onye Ízurelu. ¹⁶ G'onye oḅu ta abūkwaru onye a-nōdu achiko ñnya akūberu onwiya; oḅhu o mekwa gē ndu Ízurelu laphu azu lē Ijiputu; o buru g'ee-shi gē ya nmakōbaa ñnya doberu onwiya. Noo kēle Chipfu pfuwaru iya unu sū: 'Unu ta alaphubaekwa azu l'ɛka ono ozobaa.' ¹⁷ Oḅhu onye oḅu abūkwa onye a-nōdu aluko nwanɣi akūberu onwiya; odumeka bē uzo akpō-swehukwa iya. G'ō tō chitakwa mkpōla-ododo; waa mkpōla-ochaa kūberu onwiya. ¹⁸ Onye ono -bahuepho l'okwa eze ono g'o wota ɛkwo, a phuru aphuphu detakotaru onwiya iphe, nōkota l'ɛkwo ekemu-a, bu ɛkwo, nō l'ɛka ndu-uke, bu oshilokpa Lívayi. ¹⁹ G'o gudeje ɛkwo ono tekenteke; l'ooguje iya mbokumboku jasū gē ndzū iya a-nō-beru. Oo ya bu g'o shi nno nwuta g'oo-shije atsū Chipfu, bu Chileke iya ebvu; shi nno kwabē ɛnya mekotaje iphe, bukpo ekemu Chipfu; yēe iphe, o tōru okpa iya sū g'e tsoje. ²⁰ G'onye ono ta arikwa lē ya ka unwunna iya ndu oḅhuu shii; shi nno parū ekemu ono haa; meahaa iphe ozo. Mbū l'ō kwa g'onye oḅu anoriberu ndzū l'aba-eze iya oḅu; yēbedua yēe unwegirima iya l'echilabō ndu Ízurelu.”

18

Oke, rwuberu ndu-uke

¹ “Ndu uke, bu iya bu oshilokpa Lívayi; mbu ndu okpa-ipfu Lívayi g'ephe ha be a taa hedu oke ali; ophu o dudu okiphe ozo, e-rwube phe nu l'ali Ízurelu. Iphe, ephe e-gude buru bu iphe ngweja, a kpo-phoduru oku l'iphu Chipfu; kele ono bu okiphe phe. ² Ephe te enwedu okiphe g'unwunna phe; oo Chipfu bu okiphe nkephe, bu iya bu iphe, o kweru phe ukwe iya.

³ “Waa iphe, rwuberu ndu-uke baa me ndu Ízurelu gude oke-eswi; ozo aturu bya egweru Chipfu ngweja: iphe, aa-nu onye uke bu aka iya; waa agba iya; waa opfuru iya. ⁴ Iphe ozo, unu a-nujekwa phe pho bu ereshi, unu vuru uzo gbuta; waa mee ophuú; yee manu; waa eji mbu, unu bushiru l'aturu unu; ⁵ noo kele Chipfu, bu Chileke unu shiwaa l'okpa-ipfu unu l'ophu hota phe; ephe l'oshilokpa phe; g'ephe gude epha Chipfu pfujeru l'iphu iya; ejeru iya ozi tekenteke.

⁶ “O -buru l'onye shi l'okpa-ipfu Lívayi shi le mkpukpu aka o bu l'ali Ízurelu; gude obu iya l'ophu byatashia aka Chipfu, bu Chileke a-hota; ⁷ g'a hakwaa ya g'o gude epha Chipfu, bu Chileke iya jejeru iya ozi ge ndu oshilokpa Lívayi ibe iya; bu ndu no l'atatiphu Chipfu aka ono ejeru iya ozi. ⁸ G'ephe kejekwaa iphe, gbaru phe nu enya nhamunha; g'a -gufukwaro ophu onye kono ketaru l'iphe, e retaru l'iphe ndu unuphu ibe phe.”

Etso aka ndu amadu Chileke

⁹ “Teke unu bahuerupho l'ali ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu ono; unu te ejekwa anwu eme ahuma ahuma ono, ndu ohamoha

ono anọduje eme ono. ¹⁰ G'ọ tọ ọkwa g'unu ha onye a-kpọ nwa iya nwoke; ọzoo kẹ nwanyị ọku. Ọphu ọ ọkwa onye a-nọdu agba eja; ọzoo eme ọmamanshi; ọphu ọ ọkwa onye e-jeje l'eja. ¹¹ Ọphu ọ ọkwa onye e-keje oswe; ọphu ọ ọkwapho onye e-jeje l'aji maa; ¹² kele iphe, bukpo onye eme iphemiphe ono bukwa ahuma be oome l'iphu Chipfu; ọ buru ahuma ahuma ono, ọhamoha ono eme ono meru g'o gude Chipfu, bu Chileke unu je achifu phe l'iphu unu. ¹³ Unu bukwaru ndu uta adudu l'ehu l'iphu Chipfu, bu Chileke unu."

Onye mpfuchiru ono

¹⁴ "Ọhamoha ono, unu a-chifu ono anọduje angaru ndu eme ọmamanshi me ndu agba eja nchi. Ọle unubedua be Chipfu, bu Chileke unu te ekwekwa g'unu mee nno. ¹⁵ Chipfu, bu Chileke unu e-shi l'echilabo unu hofutaru unu onye mpfuchiru; onye ono a-buru onye shi l'unwunna unu gedegede; buru onye du ge mu du. Noo onye unu a-ngabejeru nchi bu ono.

¹⁶ "Kele mboku ono, unu dzukoberu l'ubvu Horebu ono bukwa iphe ono be unu rworu Chipfu, bu Chileke unu su: 'Jiko g'anyi ta anuhenu olu Chipfu, bu Chileke anyi; ọphu anyi ahumahe oku-a, paru eka-a; odumeka be anyi a-nwuhukwa.' ¹⁷ Chipfu su mu: 'Iphemiphe ono, ephe pfuru ono be ephe pfukwaru ree. ¹⁸ Mu e-shikwa l'echilabo unwunna phe wofutaru phe onye mpfuchiru, du ge gubedua. Mu eworu opfu mu ye onye obu l'onu; l'ootuko iphe, mu pfuru iya kokotajeru phe. ¹⁹ Onye ta ngabeduru

nchị l'opfu, onye ono a-nọdu epfu epfuchiteru mu ono; bụ mbèdua bẹ a-ji aji iya. ²⁰ Olee onye mpfuchiru, nnyaaaru wata eku onwiya bya epfuahaa iphe, mu epfuduru; ọzoo onye ọphu e-gude ẹpha agwa ọzo epfu; g'e gbukwaa onye mpfuchiru ono egbugbu.'

²¹ "Unu a-jikwaro onwunu; sụ: 'Denu g'anyi e-shi maru ozi ọphu abudu Chipfu ziru iya?'

²² O -buru l'onye mpfuchiru gude ẹpha Chipfu ezi ozi; teke ọ bụ l'ozi, o ziru te egeduru egeru; ọzoo l'o to meduru g'o pfuru iya; nokwa iphe, Chipfu epfuduru bụ ono. O kwa onye mpfuchiru ono gude eku-onwonye pfua opfu ọbu. G'a ba tsujekwa ẹgube onye ono ebvu."

19

*Mkpukpu, onye gburu nemadzu
a-nọduje ezeru ndzu*

(Ógú 35:9-28; Dit 4:41-43; Jios 20:1-9)

¹ "Teke Chipfu, bụ Chileke unu meerupho g'ọhamoha ono chihu; mbụ ndu ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya eworu alị pẹ nụ unu; g'unu nọchia ẹnya pẹ; buchia mkpukpu lẹ mkpukpu pẹ; yee unuphu l'unuphu pẹ ono; ² unu hofutakwa mkpukpu ẹto dobe iche l'echilabọ alị ono, bụ alị ọphu Chipfu, bụ Chileke a-nụ unu g'ọ buru k'unu ono. ³ Unu e-gude ẹka unu kpaa oke; gude kee alị ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anunu g'ọ buru nkunu ono ọzo ẹto. Oke alị ono ẹphe n'ẹto e-nwekotaru mkpukpu, agbabe ezeeru ndzu nanu nanu l'ime iya. L'a bya taa oji

g'o rwua ẹka ono; k'ophu onye gburu nemadzu a-gbajeru laa ẹka ono.

⁴ “Waa g'oo-dujeru onye gburu ochi gbalaa laa ẹka ono baa; k'ophu oo-nodu ndzu; mbu onye elekebeduru enya gbua nwibe iya; ophu o budu l'opfu duhawaru yee onye obu; ⁵ du ge le nemadzu be yee nwibe iya swi je l'oswa je awata nku; o halia ẹka gbua ke swi ge ya gbutsua oshi ono; ishi ogbunku ono mifu je atua nwibe iya ono woru iya tugbua; g'onye ono gbalaa laa mkpukpu lanu l'ime mkpukpu eto ono je adzuru ndzu. ⁶ Odumeka be onye eme g'o gwata ugwo ochi onye ono, e gburu ono e-gudekwa ehu-eghu chipfuru onye ono, gburu nwibe iya ono; gbapfu iya; kele uzo du enya; je eworu iya gbua; l'ebe abu l'onye obu gbaru g'o nwuhu; eshinu abudu le yee nwibe iya ono shi duhawaa l'opfu. ⁷ Noo g'o gude mu nodu aturu iya unu l'ekemu su g'unu hota mkpukpu eto doberu onwunu.

⁸ “Teke o bu le Chipfu, bu Chileke unu kparu oke ali unu; o kabaa osa, bu iphe, o riburu ndiche unu phe angu le ya e-me; e mecha; o nukota unu iphe, bukpo ali ono, o kweru ukwe le ya a-nu ndiche unu phe ono; ⁹ o -buru l'unu doberu-a ekemu-a g'o ha eme iya ememe, bu ophu mu aturu unu ntanu-a; mbu g'unu yee Chipfu, bu Chileke unu obu; g'o buru uzo iya be unu a-nodujekpoephe etso; unu eyekwabaa mkpukpu eto ozo le mkpukpu eto ophuu; ¹⁰ k'ophu e tee gbujedu onye iswi du mma l'ali unu ono, bu ophu Chipfu, bu Chileke unu nuru unu g'o buru okiphe unu ono; shi nno mee g'ikpe ochi tukoru unu l'ishi.

11 “Obenu; teke ọ bụ ị nemadzu bẹ opfu duru yẹe nwibe iya; o ịe akwabẹru iya l'uzo; tsoo ya ọgu; megbua ya; bya agbaru laa ịe mkpukpu-a nanu; 12 gẹ ndu bụ ọgerenya mkpukpu ono zia g'e ịe akputa iya l'eka ono; kpẹe onye agwatajẹ ugwo ọchi onye e gburu; g'o gbua. 13 G'a ta aphukwaru iya obu-imemini. Onye gburu onye adudu iphe, o meru; bẹ ee-wofujekwa ndzu iya l'ali Izurelu; g'oo-duru unu ịe ree.”

Iphe, e gude kpa a oke ali

14 “G'ọ to dukwa onye e-wofuje mkpuma, e gude kpaaru yele nwibe iya oke ali; mbu iphe, ndiche meru l'ali ono, bu okiphe, unu e-keta l'ali ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu g'unu nworu ono.”

Agba ekebe

15 “G'e te egudejekwa ekebe onye lanu gbaru; nma nemadzu ikpe ejo-iphe; ozo iphe-eji, a suru l'o meru. Nemadzu -mee iphe-eji; g'a du ebo; ozo eto gbaa ya ekebe; teme l'e kpebua ikpe onye obu. 16 Teke ọ bụ l'onye-ekebe eregede wataru agba nemadzu ekebe; gbaahaa ya ekebe, abudu eviya; 17 g'uzi umadzu labo obu, opfu adaru obu bya apfuru l'iphu Chipfu: l'iphu ndu-uke me ndu-ikpe, bu ndu no l'okwa teke ono. 18 Ge ndu-ikpe ono jia phe aji njinwuru-njinwuru. Teke ọ bụ l'onye-ekebe ono bẹ epfu iphe, abudu eviya; k'ophu bu l'o wataru epfu iphe, nwibe iya emeduru; 19 unu eworu iphe ono, o shi arị l'ee-me nwibe iya ono woru mee ya. O kwa egube ono bẹ unu e-shije wofu ejo-iphe l'echilabo unu.

20 Ọo ya bụ; k'ọphu ndu ọzo a-nụma iya; tsuhu ebvu; ọ tọ dūhedu onye emebaa ẹgube ẹjo-iphe ono ọzo l'echilabọ unu. 21 Unu ta aphujekwa obu-imemini. Ọ kwa ẹ ndzụ laaru ndzụ; ẹnya alaaru ẹnya; eze alaaru eze; ẹka alaaru ẹka; ọkpa alaaru ọkpa."

20

Ekemu, dūru ọgu ndu Ízurelu

1 "Unu -huma inya ndu ọhogu unu; waa ụgbo-inya pẹ; waa ndu ojogu pẹ; l'ẹka unu ejepfu pẹ ọgu; ẹphe ka k'unu shii; ẹ ndzụ pẹ ta agujekwa unu. Noo kele Chipfu, bụ Chileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Ijiputu bẹ nọkwa swiru unu eswiru. 2 Unu -bya awata ọgu ono; g'onye uke fūtakwa bya epfuru opfu yeru ndu ojogu unu. 3 G'ọ sụ pẹ: 'Unubẹ ndu Ízurelu; unu ngabekwa nchị; ntanụ-a bẹ unu ejepfu ndu ọhogu unu ọgu. Ẹ meji ta atofukwa unu; ọphu ndzụ agukwa unu. G'ẹhu te etekwa unu etete; ọphu ẹphe eyekwa unu ebvu; 4 kele ọo Chipfu, bụ Chileke unu bẹ unu l'iya swi; g'ọ lwụ-chiteru unu ọgu l'iphu ndu ọhogu unu; shi nno mee g'unu lwụ-kpee pẹ.'

5 "Ẹ ndu-ishi unu byakwaphọ bya epfuru nū ndu ono; sụ pẹ: '?Ọ dūru g'unu ha, onye kpuru ụlo ọphúú; ọphu o toko yedu iya Chileke l'ẹka? G'onye ono lakwa unuphu; a nọnyakwa ọ nwuhu l'ọgu; onye ọzo je eworu ụlo ọbu ye Chileke l'ẹka. 6 ?Ọ dūru onye gbaru opfu-vayinu ọphu o toko ridu iphe, shi iya nū? G'onye ono lakwa unuphu; a nọnyaa; ọ nwuhu l'ọgu; onye ọzo ria ya. 7 ?Ọ

duru onye kweru nwanyi ukwe l'oo-lu iya; ophu o toko ludu iya? G'onye ono lakwa unuphu; a nonyakwa onye ono nwuhu l'ogu; onye ozo je alua onye obu.'

⁸ "Ge ndu-ishi ono pfukwarupho yebaaru ndu ojogu ono; su phe: '?O -duru onye ndzu agu; ozoo onye meji atofu atofu? G'onye ono lakwa unuphu; a nonyakwa o mee; meji tofuahaa ndu ophuu g'ootofu iya.' ⁹ Teke ndu-ishi ono pfughechaerupho iphemiphe ono nu ndu ojogu ono; ephe abya ahotagbaa ndu-ishi ojogu dobe, bu ndu a-nodu edu phe eje.

¹⁰ "Teke unu wufuru ejepfu mkpukpu ogu; unu vukwaru uzo kua phe; g'unu l'ephe doshia; ge nchi du doo. ¹¹ Oo ya bu; teke o bu l'ephe zaru unu oku nchi-adu-doo ono; bya aguhaaru unu uzo phe; oo ya bu; iphe, bukpo ndu bu le mkpukpu ono abukotaru ndu unu a-noduje ezi ozi mkponwu-ehu. ¹² Teke ephe te ekwedu g'unu l'ephe nodu le nchi-odoo; ephe gbenu wata unu etso ogu; unu ekee ogu kephee mkpukpu ono mgburugburu. ¹³ Teke Chipfu, bu Chileke unu woerupho mkpukpu ono ye unu l'eka; unu gude ogu-echi tuko unwoke, nokota iya nu gbushig-bua. ¹⁴ Obenu l'unwanyi phe; me unwegirima; me iphe-edobe phe; mewaro iphemiphe ozo, no l'ime mkpukpu ono; mekpoo iphe akwa l'okwata g'o hakota; be unu e-gwetakota g'o buru k'unu. Mbua; unu e-ripya iphe, unu gwetaru l'eka ndu ohogu unu, bu ophu Chipfu, bu Chileke unu nuru unu. ¹⁵ Noo g'unu e-mekotaje iphe, bu mkpukpu le mkpukpu ono l'ophu, bu ndu

ophu nochaa unu ụzenya, bu ndu ophu ayidu l'ohamoha owa-a, bugbaa l'eka-a.

¹⁶ “Ole o -buru mkpukpu ndu owa-a, no l'ali, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu g'o buru okiphe unu-a; g'o to dukwa iphe, atu unme me nanu, unu a-ha g'o nodu ndzu. ¹⁷ Unu tukokwa phe g'ephe ha gbushikota; mbu ndu Hetu; me ndu Amoru; me ndu Kėnanu; me ndu Pėrezu; me ndu Hevu; me ndu Jiebusu, bu iya bu ge Chipfu, bu Chileke unu turu ekemu; su g'unu mee; ¹⁸ g'ephe te ezi unu ahuma ahuma, ephe anoduje eme, bu ophu ephe anoduje eme eyeru agwa phe; unu eshi nno meswee Chipfu, bu Chileke unu.

¹⁹ “Teke unu keru ugu kephee mkpukpu mgburugburu noo odu; l'eka unu etso iya ugu g'unu lwua ya lwuta; unu te emebyishikwa oshi, pfugbaaru le mkpukpu ono; ke g'unu gude ogbunku wata iya egbutsushi. Unu hakwaa ya; wotaje mebyi iya ria eriri; unu te egbutsushikwa iya egbutsushi. ?Unu eke ugu ekephewa oshi, bvuru l'egu mgburugburu? Oshi; ?o bu nemadzu? ²⁰ O buepho oshi ndu ophu unu maru l'o to budu oshi, eeri mebyi iya eriri; noo ndu ophu unu e-mebyishi. Unu gbutsushia ndu k'ono. Unu akpu ose-ugu kpu-pee mkpukpu ono, etso unu ugu ono mgburugburu jasụ teke unu emekpe phe.”

21

Onye e gburu; ophu a madu onye gburu iya nu

¹ O -buru l'a humaru odzu onye e gburu egbugbu; ophu a madu onye gburu iya nu l'eka o dabyiru l'egu; l'ali ono, Chipfu, bu Chileke unu abya anu unu g'o buru okiphe unu ono; ² ge ndu bu ogerenya unu phe; me ndu-ikpe unu phe wufutakwa; bya agbe l'eka onye ono, e gburu ono ze; ta iphe atutu jasuchaa le mkpukpu le mkpukpu, no-pheru iya mgburugburu. ³ Ge ndu bu ogerenya, shi le mkpukpu ophu ka ano-kube onye ono, e gburu ono ntse kputa ada eswi, e teke gudeswee jee ozi; ophu a tugbabejeduru iya le nwibe iya; ⁴ gude bahu le nsuda, mini aso asoso; mbu nsuda, e teke ako-swe akoko; ophu e teke aku-swee ya iphe, aaku akuku. Ge ephe nodu le nsuda ono; swi-kwoo ada eswi ono olu. ⁵ Ge ndu-uke, bu unwu Liviayi lufuta l'ataphu bya apfuru. Noo kele Chipfu, bu Chileke unu hotaru phe g'ephe jejeru iya ozi; wafua g'ephe gudeje epha Chipfu goru nemadzu onu-oma. Teke opfu adaru nemadzu yee nwibe iya; ozoo le nemadzu mekaru nwibe iya iphe; l'o buru ephe e-kpe iya. ⁶ Ndu bu ogerenya, shi le mkpukpu ophu ka ano-kube ntse l'eka onye e gburu pho zee g'ephe hakota akwo eka l'eli ada eswi ono, a swi-kworu olu le nsuda ono. ⁷ Ephe epfua su: "Eka anyi ta adukwa l'ochi onye-a; ophu anyi ahumakwaru teke eegbu iya. ⁸ Jiko Chipfu; natanu ugwo-a, aapfu k'iphe-eji, ndu nkengu, bu ndu Izurelu meru-a; mbu ndu ono, i gbafutaru. G'ochi onye adudu iphe o meru ta atukokwaru ndu nkengu, bu ndu Izurelu l'ishi. Oo ya bu; e shi egube ono pfua ugwo ochi onye ono, e gburu

ono. ⁹ Ọ buru ẹgube ono bu g'unu e-shi nwefu onwunu ọchi onye adudu iphe, o meru ono l'echilabọ unu; kele unu mewaru, iphe, pfuru ọto l'iphu Chipfu.

K'alụ nwanyi, a lwutaru l'ọgu

¹⁰ “Ọ -buru l'unu jepfuru ndu ọhogu unu ọgu; Chipfu, bu Chileke unu woru pẹ ye unu l'ẹka; unu kpua pẹ lẹ ndzụ; ¹¹ ọ -buru lẹ ndu ono, unu kpuru lẹ ndzụ ono bẹ ọ duru nwanyi, ama mma, nweru g'unu ha onye ọ dū ree; teme ọ nọdu agụ onye ono ẹgu g'onye ono duta iya g'ọ buru nyee ya; ¹² g'onye ono duta iya laa ibe iya je akpūshia ya ishi; bee ya nvo ebebe. ¹³ L'o yefu uwe, o shi ye teke a kputaru iya pho. L'o buru l'ibe onye obu; kwaa ẹkwa ne iya yee nna iya onwa ophu. E -mechaa; yee onye obu awatawaro akwakwa; onye obu aburu ji iya; l'ọ buru nyee ya. ¹⁴ Ọ -buru l'e mechaaru; ophu nwanyi obu aduedu onye obu ree; g'ọ pakwaru iya haa g'o je ẹka dū iya ree. Ọ buepho g'i ti re iya erere k'ereta okpoga; ophu i mekwa iya g'eemeje ohu; noo kele i mewaru iya iphe-iphere.”

Iphe, rwuberu okpara

¹⁵ “Ọ -buru lẹ nwoke alu unwanyi labo; o yee onye lanu obu; onye ophuu du iya ashị; ephe tuko nwutaru iya unwegirima; me onye ophu e yeru obu yee onye ophu a kporu ashị; teke ọ bu l'oo onye ophu a kporu ashị yeru okpara lẹ nwoke; ¹⁶ mboku, oo-ke ekpe gude keeru unwu iya ẹku iya; g'o to wotakwa nwa onye ophu o yeru obu pho dobe l'onodu okpara; hachia nwa nke onye ono, ọ kporu ashị pho,

gbęchia bụru iya bụ ọkpara. ¹⁷ G'onye ono mekwaaru ọkpara iya ono, bụ nwa nwanyi ono, ọ kporu ashi ono iphe, rwuberu iya nụ. Mbua; g'ọ hęe ya oke labo; l'iphemiphe, o nweru enweru; kele ọo nwata ono bụ nwa mbu, goshiru l'ọ duje ike yee ime. Iphe, rwuberu ọkpara bukwa iya nwe iya."

Nwa, kariru ndu nwuru iya nụ ęka

¹⁸ "Ọ -buru lę nemadzụ nwutaru nwa, kariru iya ęka; k'ophu bụ l'ọ tọo ngadụ nchi l'opfu ndu nwuru iya nụ; mbu l'o too mejedu iphe, nna iya pfuru; ophu o medu iphe, ne iya pfuru; temanu; teke ephe chiru iya iphe; o too yeduru phe onu; ¹⁹ gę nna iya; yee ne iya kpatakwa iya kpujeru ndu bụ ọgerenya l'onu-abata mkpukpu phe. ²⁰ Ephe asu ndu bụ ọgerenya mkpukpu ono: 'Nwatibe anyi-a kariru anyi ęka; k'ophu bụ l'ọ tọo ngajedu nchi l'opfu anyi; ophu oomejedu iphe, anyi suru g'o mee. Ọ bụ oke-ekpiri; teme ọ ngunuka mee.' ²¹ G'unwoke mkpukpu ono g'ephe ha wufuta; woru iya tugbua lę mkpuma. Ọ kwa egube ono bę unu e-shije wofu ęjo-iphe l'echilabo unu; k'ophu ndu Izurelu l'ophu anuma iya; tsuhu ebvu."

Ekemu, du iche iche

²² "Ọ -buru lę nemadzụ meru iphe, ọ gbaru g'ọ nwuhu; e woru iya gbua; unu kobe odzu onye ono l'eli oshi; ²³ g'odzu iya te kokwaru l'eli oshi l'ęka ono jasụ nchi aboju. Unu likwaa ya mboku ono gedegede; kele onye koru l'eli oshi bę bụ onye Chileke turu onu. Unu te emerwushikwa

alì ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anụnu; g'ò bụru okiphe unu ono.”

22

¹ “Ò -bụru l'ì hụmaru eswi; ọzoo aturu nemadzu ibe ngu l'eka ọokpaphuhu akpaphuhu; te emekwa ọnya g'ì tì hụmaduru iya; kukebekwa ẹhu kpata iya kpuphuru nwibe ngu ono azu.

² Teke ọ bụ l'onye ono te ebukubedu ngu ntse; ọzoo l'ì tì madu onye ọbu; kpata iya laa ibe ngu je edobe jasụ teke onye ono a-chọru iya bya; l'ì kpuru iya nụ iya. ³ Nokwaphọ g'ii-meje nkapfụ-igara iya; ọ bukwarupho nno bụ g'ii-meje uwe iya; mekpoo iphemiphe, bụ kẹ nwibe ngu, tuphahuru etuphahụ; mbụ ọphu tuphahuru nù; ì hụma iya. Te emekwa ọnya g'ì tì hụmaduru iya.

⁴ “Ò -bụru l'ì hụmaru nkapfụ-igara nemadzu ibe ngu; ọzoo eswi iya l'eka ọ daru l'aguga gbororo; te emekwa ọnya g'ì tì hụmaduru iya. Kukebekwa ẹhu je eyeru onye ọbu ẹka g'ò palia ya.

⁵ “Gẹ nwanyị ta akwajekwa ngwa nwoke; ọphu nwoke akwajekwa ngwa nwanyị; kele onye eme iphe, dū nno bukwa ẹbyi bẹ oome l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu.

⁶ “Ì -nọdu aghata lẹ gbororo; ì hụma ẹpfune ẹnu, kparụ l'eli oshi; ọzoo l'alì; ọ bụru unwu ẹnu nọ iya; ọzoo l'ọ bukwa ẹkwa iya; ne iya kpuru l'eli unwu iya ono; ọzoo l'eli ẹkwa iya ono; ba anwụpyabekwa ne ẹnu ono; yẹe unwu iya. ⁷ Kukebekwa ẹhu kpatsu ne iya g'ò phefu;

l'ì nwùtawaro ùnwu iya; k'òphu ọo-dùru ngu lẹ ree; waa k'òphu ìi-karìberu nka.

⁸ “Ì-nòdu akpù ọlọ òphúú; kpùsakwaa uko iya ọsa; swia ya ọnu mgburugburu; g'ọ tọ dọ onye e-shi l'ẹka ono wefu bya adaa; g'ọchi ta akwa l'ọlọ ngu ono.

⁹ “Ì -gbaa opfu-vayinu; ta akùkwa iya iphe ẹghirigha. I -mee ya nno bẹ aa-natakwa ngu mebyi iphe ono, ì kọru ono; natakwa ngu phọ akpuru, vayinu ngu mịtaru je edobe l'ọlọ, dọ nsọ.

¹⁰ “Te eligbabejekwa eswi yẹe nkapfù-igara gude atupya alì mgbo lanu.

¹¹ “Te eyejekwa uwe, a kwaru ẹghirigha; dọ gẹ l'e wotaru ẹkwa baragidi je akwagbabe lẹ gerebe-gerebe ẹkwa mmanu.

¹² “Kpajekwaru iyanguyangu ye lẹ mgbureku uwe mgbalanu ngu ishi ẹno.”

Emebyi k'alulu

¹³ “Ọ -buru lẹ nwoke lutaru nwanyi; ẹphe lẹ nwanyi ọbu kwachaẹpho; ọ kpọo ya ashi;

¹⁴ boaha ya ibo gude epfubyishi iya sù: ‘Mu lutaru nwanyi-a; mu jepfu iya; ọphu ọ dudu iphe, egoshi l'o shi buru nwamgboko, yẹle nwoke teke akwaswee.’

¹⁵ Gẹ nna nwamgboko ono yẹe ne iya gude iphe, egoshi lẹ nwamgboko ono shi buru onye yẹle nwoke teke akwaswee je egoshi ndu bọ ọgerenya l'ọnu-abata mkpukpu.

¹⁶ Nna nwamgboko ono asu ndu bọ ọgerenya ono: ‘Nwa mu nwanyi-a bẹ mu keru nwoke-a; ọle nta-a bẹ nwamgboko ono duwaa iya ashi.

¹⁷ Ọle-a; unu lewaro lẹ nta-a bẹ ọ wataru iya

ebo ibo asuje ị nwatibe mu ọbu ta adụkwa iphe, egoshi ị yele nwoke teke akwaswee! Ọle ọ bu; wakwa iphe, egoshi ị nwatibe mu ọbu be ye nwoke teke akwaswee baa.' Epe abya eworu ekwa ono phushi l'iphu ndu bu ọgerenya mkpukpu ono. ¹⁸ Ndu bu ọgerenya mkpukpu ono akputa nwoke ono chia ya echachi; ¹⁹ reta iya nre ukporo mkpola-ochaa ise; woru nu nna nwamgboko ono; noo kele nwoke ono boru nwamgboko Ízurelu ibo. Nwamgboko ono aburu nyee ya eka ọ bu iya; ọphu ọ byadu achifubaa nwanyi ono jasụ g'oo-nọ-beru.

²⁰ "Ọle ọ -bukwanuru l'ibo ono, e boru iya ono bu eviya; k'ọphu bu l'ọ to dudu iphe, e gude goshi ị nwamgboko ono be yele nwoke teke akwaswee; ²¹ ọo ya bu; g'ephe kpufutakwa nwamgboko ono l'onu eswulo l'ibe nna iya; unwoke mkpukpu iya atụa ya mkpuma; woru iya tugbu; kele o meru ejo ememe l'alị Ízurelu. O shi nọdu l'ibe nna iya agba ukpara. Ọ kwa egube ono be unu e-shije wofu ejo-iphe l'echilabọ unu.

²² "Ọ -buru l'e ge-chiru nwoke l'eka epe ị nyee onye ọzo akwa; g'e gbukwaa nwoke ono, jepfuru nwanyi ọbu; ye nwanyi, o jepfuru egbugbu. Ọ kwa egube ono be unu e-shije wofu ejo-iphe l'alị Ízurelu.

²³ "Ọ -buru ị nwamgboko, yele nwoke teke akwaswee; mbu nwamgboko, e jebuwaru k'alulu; be yele nwoke ọzo kwaru l'ime mkpukpu; ²⁴ unu tukokwa ephenebo kputa kpufu l'onu-abata mkpukpu ono; tuko ephenebo tu-gbukota ị

mkpuma. Nwamgbọko ono bẹ aa-tụ-gbu; noo kele ọ nọ l'oma mkpụkpu ọphu o chiduru mkpu. Nwoke bẹ aa-tụ-gbukwaphọ; kele o merwuru nyee onye ọzo. Ọ kwa egube ono bẹ unu e-shije wofu ẹjo-iphe l'echilabọ unu.

²⁵ “Obenu; ọ -bụru l'ọo l'azu ẹgu bẹ nwoke guderu nwamgbọko, onye ọzo jebuwaru k'alulụ; ẹphe l'iya kwaa; bukwa nwoke kpoloko bẹ ee-gbu. ²⁶ G'ọ tọ dukwa iphe, unu e-me nwamgbọko ono; ọ tọ dukwa iphe-eji, o metaru, ee-gude gbua ya. Noo kele ọwa-a dukwapho g'onye je afuaru nemadzụ ibiya l'uzo; gbua. ²⁷ Mbụ lẹ nwoke ono guderu nwamgbọko ono, onye ọzo jebuwaru k'alulụ ono l'azu ẹgu; o chia mkpu; ọphu ọ dudu onye nafutaru iya nụ.

²⁸ “Ọle ọ -bukwanuru lẹ nwoke zuguderu nwamgbọko, adudu onye eje iya nụ; ẹphe l'iya kwaa; a hụma phe; ²⁹ gẹ nwoke ono pfukwaa nna nwamgbọko ono ukporo shekelu mkpọla-ọchaa labọ lẹ shekelu mkpọla-ọchaa iri. G'onye ọbu lukwaru nwamgbọko ono; noo kele o meby-ishiwaru iya. Ọphu ọ byadu achifu nwamgbọko ono gbiriri jasụ g'ọo-nọ-beru.

³⁰ “Gẹ nwoke ba lukwa nyee nna iya; shi nno mee nna iya iphe-iphere.”

23

Ebufu nemadzụ lẹ ndzukọ

¹ “G'onye e tsupyaruru akpuru-anwụ; ọzoo onye e bufuru útsù ta abatajẹkwa l'ẹka ndu kẹ Chipfu dzukọberu.

² “G’o tọ dukwa onye a gbataru l’ukpara; abatajẹ l’eka ndu kẹ Chipfu dzukoberu. Ophu oshilokpa iya; mbu je eyee l’ogbo k’iri abatajẹkwa l’eka ndu kẹ Chipfu dzukoberu.

³ “G’o tọ dukwa onye Amonu; ozoo onye Mówabu, abatajẹ l’eka ndu kẹ Chipfu dzukoberu; ophu oshilokpa phẹ jeye l’ogbo k’iri abatajẹkwa; mbu g’ephe ta abatajẹkpo l’eka ndu kẹ Chipfu dzukoberu jeye l’ojeje. ⁴ Noo kele ephe te egudedu nri; yẹ mini gbaa unu ndzuta teke unu shi l’alì Ijiputu. Iphe, ephe meru bu l’ephe gbẹchia je ebuta Belamu nwa Beyo, shi mkpukpu Peto l’alì Mesopotémiya g’o bya atua unu onu. ⁵ Obenu lẹ Chipfu, bu Chileke unu ta ngabeduru Belamu nchi; o gbẹchia ghazia onu ono; o buru onu-oma; kele Chipfu, bu Chileke unu yeru unu obu. ⁶ Unu ta achokwa ọzo, ee-shi g’ehu du phẹ guu; ozoo g’o duru phẹ lẹ ree jasụ g’unu a-nọ-beru.

⁷ “Ge ndu Edomu ta adukwa unu ashi; noo kele ephe bu onwune unu. Ophu ndu Ijiputu adukwa unu ashi; noo kele unu shi buru ndu lwaru alwalwa l’alì phẹ. ⁸ G’a hajekwa oshilokpa phẹ ogbo k’eto g’ephe bata l’eka ndu kẹ Chipfu dzukoberu.”

Eme odu-ogu g’o tọ du ideyideyi

⁹ “O -buru l’unu jepfuru ndu ohogu unu ogu; unu dokwaduru l’odu-ogu unu; unu kwabekwa enya g’unu te eye eka l’eme ejo-iphe. ¹⁰ O -buru l’o nweru onye lanu l’echilabo unu, byaru bya aburu onye aasọ nsọ; kele o gbọru unwuda kpua onwiya l’enyashi; g’onye ono lufukwa je anodu

l'azụ ọdu-ọgu; g'ọ tọ nọdukwa l'ime iya. ¹¹ O - be l'ụzenyashi l'ọ gude mini wụa ẹhu. Ẹnyanwu -nyihuchaepfo; l'ọ batawarọ l'ọdu-ọgu ono.

¹² “Unu eje l'azụ ọdu-ọgu ono je emeta ẹka unu e-jeje ejelukpo. ¹³ Unu yekọbeje ikworo ẹ ngwọgu unu; ọo ya bụ g'ọ buru; onye eje anyị nshi; l'ọ gude ikworo ono tụa nsụ; nyiru iya yee; ghakọbe woru iya kpochia. ¹⁴ Noo kẹle Chipfu, bụ Chileke unu etsojeru ọma ọdu-ọgu ejephe; adzọ unu ndzụ; waa g'ọ woru ndu ọhogu unu ye unu l'ẹka. Noo g'ọ gude; ọdu-ọgu unu je l'adu nsọ; g'ọ tọ hụma iphe, aasọ nsọ l'ẹka unu nọ; dakọbe parụ unu haa.”

Unwu ekemu ọzo

¹⁵ “Ohu -shi l'ẹka nnajiuphu iya gbapfuta ngu; ta akputakwa iya kpuphuru nnajiuphu iya ono azụ. ¹⁶ Hakwaa ya g'unu l'iya buru; l'ọ buru l'ẹka dụ iya ree ẹ mkpukpu, dukpoe ya pho ree. Ọphu a kpakwa iya ẹhu.

¹⁷ “G'ọ tọ dukwa unwada Ízurelu onye a-nọdu agbaru agwa ukpara; ọphu ọ dukwa onye nwoke Ízurelu a-nọdu agbaru agwa ukpara. ¹⁸ Mbụ-a; g'e be wotajekwa ụgwo, a pfuru nwanyi-ovuoba; ọzoo ụgwo, a pfuru nkuta-urwuali ono; gude bya l'ulo Chipfu, bụ Chileke unu bya apfu ụgwo iphe, unu riburu l'angu k'ememe; kẹle ẹphenebo bụ ẹbyi l'ẹnya Chipfu, bụ Chileke unu.

¹⁹ “Be jiekwa onye Ízurelu ibe ngu ụgwo ntukwase; ntukwase l'okpoga; ọzoo ntukwase ẹ nri; ọzoo l'iphemiphe, bukpo iphe, eejeje ụgwo ntukwase. ²⁰ Onye ii-jie ụgwo ntukwase bụ onye ọhozo; obenu l'onye bụ nwune ngu

bẹ i tii jį́du ntụkwase; ọọ ya bụ gẹ Chipfu, bụ Chileke ngu ekebe ngu l'oma l'iphemiphe, i byibekpọru ẹka ememe l'alį ono, iije alwuta ono.

²¹ “O bụru l'i riburu angụ emeru Chipfu, bụ Chileke ngu iphe; ta akpọkwa upfu ememe iya; kele Chipfu, bụ Chileke ngu a-wata ele ngu ęnya g'i mee ya; teme l'i bụru onye-ikpe nmaru l'i meru iphe-ęji. ²² Ole ọ -bukwanuru l'i selaru onwongu azu l'eribu angụ eme iphe; bẹ ikpe ta nmakwaru ngu. ²³ Iphe, shikpowa ngu l'ogbogboromonu futa; letakwa ęnya g'i meębekota iya. Noo kele ọọ gubedua turu obu ngu onyo gudekpọo onu ngu gędegede ribuaru Chipfu, bụ Chileke ngu angụ.

²⁴ “O bụru l'i bahuru l'opfu-vayinu nemadzụ ibe ngu; ritakpọephe akpuru vayinu g'ọ dukpoe ngu phọ ree; ole g'ọ tọ dukwa ophu ii-ye le nkata ngu. ²⁵ Teke i -bahuru l'ęgu nemadzụ ibe ngu; ọ -du ngu g'i wota iphe, ọ kuru akuku ria; wotakwa iya; ole g'ọ tọ dukwa upfu iphe ono ophu ii-gude mma gbutsua.

24

¹ “O -buru le nwoke luchaaru nwanyi; ophu nwanyi ono adudu iya ree; kele ọ humaru iphe, adudu ree l'ęhu nwanyi obu; ọ bya ederu ekwo achifu nwanyi nu iya; bya achifu iya; ² ọ -buru l'ọ lufuru g'ọ jero je aluru nwoke ozo; ³ teke ọ bukwanu l'onye k'ono byakwarupho bya akpọo ya ashi; bya edekwapho ekwo achifu ozokwa bya eyekwa iya pho l'eka; bya achifukwa iya pho l'ibe iya; ozoo l'onye k'ono bu anwuhu bẹ ọ nwuhuru; mbu onye k'ono, shi duta iya alu

alulu ono; ⁴ ge ji iya ke mbu pho, chifuru iya nu pho ta laphukwa azu jeshia ya alulu g'e merwushichawaru iya ono; kele o bukwa ebyi l'iphu Chipfu. Unu te emetakwa ebyi kpube ali ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu g'o buru okiphe unu ono."

Ekemu, du iche iche

⁵ "O -buru le nemadzu luru nwanyi k'ophuu; g'e te zikwa iya g'o je ogu; ophu o dukwa ozi ozo, ee-zi iya. G'onye ono no-gbukwaa mgbarapha l'unuphu; mee nyee ya ono, o lutaru ono g'ehu tsoo ya utso.

⁶ "Ge nemadzu ta patakwa mkpuma, egweje nri; ozoo nggu-mkpuma; g'o buru iphe, e yeru iya l'itumo; kele ono dukwaa g'onye woru ishi nemadzu ophu sibe l'itumo.

⁷ "O -buru le nemadzu be e guderu l'eka o pataru onye Izurelu ibe iya l'oshi eme iya g'ohu; ozoo l'oore onye obu erere; g'e gbukwa onye opaleda ono ebugbu. O kwa egube ono be unu e-shije wofu ejo-iphe l'echilabo unu.

⁸ "O -buru onye ehu-ochaa byaru; unu letakwa enya mee iphemiphe, ndu-uke, bu oshilokpa Livayi suru g'unu mee. Unu tukokpoepho iphemiphe, mu turu phe ekemu su g'ephe meje mekota. ⁹ Unu nyatakwa iphe, Chipfu, bu Chileke unu meru Miriyamu teke unu no l'uzo; g'unu wufutachaa l'ali Ijiputu.

¹⁰ "Teke i jieru nemadzu ibe ngu ugwo; m'obeta o buru ugwo, du idu-agma; ta abahukwa l'ulo iya je ewota iphe, o siberu ngu l'itumo. ¹¹ Nodukwa l'etezi g'onye obu, i jieru

ugwo obu wofutaru ngu iphe, o suseru ngu l'itumo obu. ¹² O -buru l'onye obu akpa nri; te egudekwa iphe ono, o yeru ngu l'itumo ono lashia unuphu je akwaa ge nchi bahu. ¹³ Nchi-jihushia; wophutakwaru iya ukpo ono, o yeru ngu l'itumo ono azu; k'ophu oo-ze iya; kua mgbenya; goru onu-oma nu ngu. Oo ya bu g'a guaru ngu iya l'apfubekoto l'iphu Chipfu, bu Chileke ngu.

¹⁴ "Onye adudu g'o du iya; o nodu akpa nri - byaru ngu ozi; te emekwa iya omeliwe; m'obeta onye obu buru onye Izurelu ibe ngu; ozoo onye lwaru alwalwa, bu l'ali unu l'ime mkpukpu unu. ¹⁵ Pfujekwa iya aswa ogburumita iya; teme enyanwu anyihu mbokumboku; kele onye obu akpa nri; o gbawaru aswa ozi iya ono ye le mkpa. Teke odumeka be oo-chikukwa ngu l'ejo mkpu l'iphu Chipfu; iphe obu aburu ngu iphe-eji, iimeta iya.

¹⁶ "Ge ndu bu nna ta lajekwa l'iphe, nwa phe metaru; ophu unwu alajekwa l'iphe, nna phe metaru. G'onye metaru iphe onwu lajekwa l'iphe, o meru.

¹⁷ "Unu ta anafujekwa nemadzū iswi-odumma iya opfu l'o bu onye lwaru alwalwa; ozoo onye enwedu nna; ophu unu anatajekwa ekwa nwanyi, ji iya anodedu l'itumo. ¹⁸ Unu ny-atajekwa l'unubedua shi buru ohu l'ali Ijiputu; Chipfu, bu Chileke unu gbata unu l'eka ono; noo iphe, meru g'o gude mu nodu aturu unu ekemu epfu g'unu meje iphemiphe ono.

19 “Unu -nọdu akpata iphe, unu meberu l'opfu unu; unu zọhaa tiyọtiyoo iya ophu l'egu; unu ba laphuhękwa azu je iya achita. Unu hajękwa iya g'ọ duru ndu lwaru alwalwa; yee ndu nna phe anọedu; yee unwanyi, ji phe anọedu; k'ophu Chipfu, bu Chileke unu e-kebe unu l'oma l'iphemiphe, unu byiberu eka unu k'ememe. 20 Unu -nọdu aji-koshi akpuru, miru l'oshi olivu unu; unu ta ajjekwa iya nji labo. Unu hakwa ophu phoduru nu g'ọ duru ndu lwaru alwalwa; yee ndu nna phe anọedu; yee unwanyi, ji phe anọedu. 21 Teke o bu l'unu awo akpuru vayinu l'opfu-vayinu unu; unu te ejekwa mkpakwa iya m'e mechaa. Unu hajękwa ophu phoduru nu g'ọ duru ndu lwaru alwalwa; yee ndu nna phe anọedu; me unwanyi, ji phe anọedu. 22 Unu nyatajekwa l'unubedua shi buru ohu l'ali Ijiputu; noo iphe, meru g'ọ gude mu nọdu aturu unu ekemu epfu g'unu meje iphemiphe ono.”

25

Ekemu k'echi nemadzu echachi

1 “O -buru l'umadzu labo be opfu adaru; g'ephe gude iya je l'ulo-ikpe ge ndu-ikpe kpeeru phe iya; haaru onye ophu iswi du mma enge; nma onye ophu achọ opfu ikpe. 2 Teke o bu l'onye ophu ikpe nmaru be o gbaru g'e chia iphe; g'onye-ikpe mekwaa ya g'ọ zee azee; g'e chia ya iphe obu l'iphu iya; chia ya onu echachi ole yele iphe o meru ha. 3 Iphe, ee-chi iya bu onu echachi ukporo labo. G'e te chighatakwa iya egube ono.

E -chighata iya egube ono be o buakwaa eme nwune ngu ono g'ọ to dudu iphe, o bu l'iphu ngu.

⁴ “Te ekechijekwa eswi onu me o -nodu azoshiru ngu ereshi.”

Onye nwune iya nwuhuru; gbado nyee ya

⁵ “O -buru l'unwune labo bu; onye lanu nonyaa bya anwuhu; ebe o nwuta nwa; ge nyee ya ta lukwa ndu unuphu ozo. Ge nwune ji iya dutakwa iya luru; lajeru iya l'ulo. Nwune ji iya ono eshi nno medzukota iphe, gbaru iya nu l'ehu nwanyi ono. ⁶ Nwa nwoke mbu, o nwutaru; mbu nwanyi ono be a-zaru epha la l'epha nwune iya ono, nwuhuru nu ono g'epha iya te echihu l'ali Izurelu. ⁷ Ole o -buru l'o to dudu onye ono g'o luru nyee nwune iya ono; ge nwanyi ono jepfu ndu bu ogerenya mkpukpu ono l'onu-abata mkpukpu ono je asu phe: 'Nwune ji mu jikawaru eme g'epha nwune iya te echihu le Izurelu. O jikakwaru le ya te emeduru mu iphe, nemadzu emejeru nyee nwune iya.' ⁸ Oo ya bu; ndu bu ogerenya mkpukpu ono ekua nwoke ono; pfiaru iya opfu. O -buru l'iphe, oopfu be oopfu epfushi iya ike; su le ya ta abyakpoda aluru nwanyi ono m'obeta gunu mee; ⁹ ge nyee nwune iya ono gbeshi l'ataphu ndu bu ogerenya ono je eyeta akpokpa nwoke ono nanu; gbuta onu-mini tua ya l'iphu su: 'Noo iphe, eemeje onye ta choduru eme g'unuphu ibe nwune iya keru bu ono.' ¹⁰ Iphe, ee-ku ibe nwoke ono le Izurelu bu 'ibe onye e yetaru akpokpa.'

¹¹ “O -buru l'unwoke labo alwu ogu; nyee onye lanu byatashia odzori ji iya; bya azu nwoke ophu

l'ehu-nwoke; ¹² g'e gbubufukwa nwanyi ono eka; g'a ta aphukwaru iya obu-imemini.

¹³ “Unu te eyejekwa iphe, eegudeje atu erwa iphe uto labo l'eda unu; ophu bu okpobe iya; me ophu abudu okpobe iya. ¹⁴ Ophu unu enwekwaru iphe, eegudeje akpo iphe uto labo l'ibe unu; ophu bu okpobe iya; me ophu abudu okpobe iya. ¹⁵ Unu gudeje okpobe iphe, ugho adudu tua erwa iphe. Unu egudejekwapho okpobe iphe, ugho adudu; kpo iphe; k'ophu unu a-noriberu ndzu l'ali ono, Chipfu bu Chileke unu abya unu anunu ono; ¹⁶ kele iphe, bukpo onyemonye, eme egube iphe ono; mbukpo onyemonye, eme iphe l'ugho emekotakwa ebyi l'iphu Chipfu, bu Chileke unu.”

A turu ekemu g'e gbushia ndu Amaleku

¹⁷ “Unu nyatakwa iphe, ndu Amaleku meru unu teke unu no l'uzo; g'unu lufutacharu le Ijiputu. ¹⁸ O bu teke ike ije bvwaru unu; ophu ike aduziedu unu be epe shiru unu azu byapfuta unu ogo l'uzo; gbushia ndu ophu kpe azu; ophu epe atsuduru Chileke ebvu. ¹⁹ Oo ya bu; Chipfu, bu Chileke unu -meepho; unu nweru onwunu l'eka iphe, bu ndu ohogu unu, bupheru unu mgburugburu l'ali ono, oobyu unu anunu ono; g'o buru okiphe unu ono; unu mekwaa g'a ta nyatabahe ndu Amaleku le mkpula akpaminigwe. Unu ta azohakwa iya ememe!”

26

Akpuru-iphe-mbu; waa oke-lanu-l'uzo-iri

1 “Ì -bahuepho l'alì ono, Chipfu, bụ Chileke abya unu anunu g'ò buru okiphe unu ono; mbụ unu -natae ya pho buru; 2 hatajekwa akpuru- iphe-mbụ l'iphe, i kotakpooru l'alì ono, Chipfu abya ngu anunu ono; chiru ye le nkata; vuru je l'eka Chipfu, bụ Chileke ngu a-hota; dobe epha iya; buru iya eburu. 3 L'i vuru iya jepfu onye bụ onye uke teke ono je asu iya: 'Ntanu-a be mu pfuwaru epfuru Chipfu, bụ Chileke ngu le mu lwarwutaru l'alì ono, Chipfu riru nna anyi oche phe angu le ya a-nu anyi ono.'

4 “Onye uke ono anata ngu nkata ono; sùbe l'ataphu oru-ngweja Chipfu, bụ Chileke ngu. 5 L'i nodukwapho l'ataphu Chipfu, bụ Chileke ngu pfua su: 'Nnana mu shi buru onye Arámu, aghaphe aghaphe. O gude ndu ha nwanshii laa Ijiputu je aburu onye lwaru alwalwa l'eka ono. O buru l'eka ono be o je eburu; buru oke mba, okpehu du; teme epe du igwerigwe. 6 Obenu le ndu Ijiputu nuru anyi aphu; bya emee g'anyi jee iphe-ehuka; mee g'anyi jee ozi mkponwu-ehu. 7 Tobudu iya bu; anyi chia mkpu raku Chipfu, bụ Chileke ke nna anyi oche phe. Chipfu numa olu anyi; bya ahuma iphe-ehuka, anyi eje; waa ozi mkponwu-ehu, anyi eje; me g'e gude emebe anyi ewere. 8 No iya; Chipfu bya egude ike me agburehu iya; yee ebvu, ooye; yee iphe-ohubama; mekpoo iphe, du biribiri; gude dufuta anyi le Ijiputu. 9 O bya edubatawa anyi l'eka-a; bya eworu ali-a nu anyi; mbu ali, bu mini era-eswi yee manu-enwu aso iya gborogboro-a. 10 Nta-a be mu wotawaru ngu akpuru-iphe-mbu,

shi l'iphe, mu meberu l'ali-a, gube Chipfu nuru mu-a.' L'i bya eworu iya dobe l'iphu Chipfu, bu Chileke ngu; bya abaarũ Chipfu, bu Chileke ngu ono eja. ¹¹ L'i bya etee ešwa iphemiphe ono, du ree ono, Chipfu, bu Chileke ngu nuru gu le ndibe ngu ono. Ndu Lívayi; me ndu lwarũ alwalwa, unu l'ephe bu etekwapho ešwa."

Uzo-lanũ-l'uzo-iri k'apha k'eto

¹² "I -pfuchaa oke-lanũ-l'uzo-iri l'iphemiphe, i setaru l'apha k'eto, bu apha, aapfuje oke-lanũ-l'uzo-iri; mbũ; i -wochaaru iya nu ndu Lívayi; ye ndu lwarũ alwalwa; ye ndu nna phe angedu; me unwanyi, ji phe angedu; k'ophu epe a-nodu le ndunu eriji epho; ¹³ l'i nodu l'iphu Chipfu, bu Chileke ngu pfua su: 'Mu wofuakwaru iphe ono, du nsõ ono l'ulo mu; teme mu wowaru iya nu ndu Lívayi; waa ndu lwarũ alwalwa; me ndu nna phe angedu; me unwanyi, ji phe angedu, bu ekemu, i turu nu mu. O to dukwa ekemu ono, i turu nu mu ono, duru ophu mu etsotaduru; ophu o dukwa ophu mu zõharu. ¹⁴ O to dukwa oke-lanũ-l'uzo-iri ono ophu mu riru teke mu nõ l'aphũ; ophu o dukwa ophu mu wofuru teke mu bu onye aasõ nsõ; ophu o dudu ophu mu nujeru ndu maa. Mu meerupho olu Chipfu, bu Chileke mu; mbũ l'õo iphemiphe, i suru ge mu mee be mu meru. ¹⁵ Shinu l'ibe ngu ono, du nsõ ono lezeta enya; mbũ-a; shinu l'imigwe lezeta enya; goru õnu-õma nu ndibe ngu ono, bu ndu Ízurelu; l'i goru õnu-õma nu ali ono, i nuru anyi ono, bu ali, mini era-eswi ye

manu-enu aso gborogboro ono; eshinu ono bu iphe, i riru nna anyi oche phe angu iya.'

¹⁶ "Ntanu-a be Chipfu, bu Chileke ngu tuwaru ngu ekemu su g'i meje iphe-a, ya toru okpa iya su g'e tsoje-a; waa iphe-a, ya suru g'e meje-a. Zikwaa obu l'ali; gude ndzu ngu g'o ha yele obu ngu g'o ha meje iphemiphe ono. ¹⁷ Ntanu-a be i pfuwaru ke Chipfu hoo haa; su l'oo ya bu Chileke ngu; l'oo uzo, o toru be ii-nodu etso; eme iphe, o toru okpa iya su g'e meje; emekwapho iphe, o turu l'ekemu; mekpoo iphe, o suru g'e meje; teme l'i mekwapho olu iya. ¹⁸ Teme Chipfu bya epfuakwaa ya hoo haa ntanu-a; su l'unu buwaa ndibe iya, ya nwe k'iche, bu iphe, o kwehawaru unu ukwe iya; bya asu g'unu mekotaje iphe, o suru g'unu meje l'ophu. ¹⁹ Ozo bu le ya e-me g'unu ha shii; kakota ohamoha ozo, ya meru ememe shii. Unu aka phe enweru epha; oha m'oha ono aka unu etu epha; ka unu akwabe ubvu. Unu aburu oha, duru Chipfu, bu Chileke unu nsu, bu iphe, o pfuhawaru."

27

Oru-ngweja, no l'ubvu Ebalu

¹ Noo ya; Mosisu yee ndu bu ogerenya ndu izurelu bya aturu ndu izurelu ono ekemu-a; su phe: "Unu tukokwa ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a doikota. ² Teke unu gharu enyimu Jidanu bahu l'ali ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu ono; unu patachaa mkpuma, ha shii kpokobe; unu emeta urwa gude rwaa ya arwarwa. ³ Unu woru ekemu-a g'o ha dekota iya

mẹ unu ghachaephọ ẹnụimu ono bahụ l'ali ono, Chipfu, bụ Chileke unu abya unu anụnu ono; mbụ ali ono, ẹra-eswi yee manụ asọ gborogboro ono. Ono bụ iphe, Chipfu, bụ Chileke nna unu oche phez kweru unu ukwe iya. ⁴ Oo ya bụ; teke unu dachaerupho ẹnụimu Jiódanu; unu akpọkobe mkpuma ono, mu aturu unu ekemu iya ntanụ ono. O bụru l'eli úbvú Ebalu bẹ unu akpọkobe iya. Unu egude urwa rwaa ya arwarwa. ⁵ O bụru l'eka ono bẹ unu akpuru Chipfu, bụ Chileke unu ọru-ngweja. O bụru mkpuma bẹ ee-gude kpua ya; mbụ mkpuma, adudu iphe, e meru l'igwè, a kujeru iya. ⁶ O bụru mkpuma, furu ophu bẹ unu e-gude kpuru Chipfu, bụ Chileke unu ọru-ngweja obu. Teme o bụru l'eli iya bẹ unu egweje ngweja-akpo-oku; nụ Chipfu, bụ Chileke unu. ⁷ Unu gwejekwapho ngweja-ehuguu l'eka ono. Unu atuko ndu l'eka ono ria ya; tee eswa l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu. ⁸ Unu tukokwa ekemu-a g'ọ ha dekota g'o shia ekiri le mkpuma ono, unu kpobegbaaru ono.”

Mburonu, a no l'ubvu Ebalu togbo

⁹ Mosisu waa ndu-uke, bụ oshilokpa Lívayi bya epfuru yeru ndu Ízurelu l'ophu; sụ phez: “Unu gebekwa-o; unubẹ ndu Ízurelu; unu ngabekwa nchi. Ntanu-a bẹ unu buakwaa ndibe Chipfu, bụ Chileke unu. ¹⁰ Oo ya bụ le-a; unu mejekwa olu Chipfu, bụ Chileke unu. Unu dobekwa ekemu iya; meje iphe, o toru okpa iya sụ g'e tsoje, bụ iphe, mu aturu unu ekemu iya ntanu-a.”

¹¹ O bukwarupho mboku ono bẹ Mosisu turu ndu Ízurelu ekemu sụ: ¹² “Teke unu

dachaerupho enyimu Jiódanu; waa ọkpa-ipfu, a-pfuru l'eli úbvú Gerizimu gọru ọnu-oma nù ndu Ízurelu baa: Ọkpa-ipfu Simiyonu; waa ipfu Lívayi; waa ipfu Jiuda; waa ipfu Ísaka; waa ipfu Jiósefu; waa ke Benjaminu. ¹³ Ọkpa-ipfu ọwa-a a-buru ndu ọphu a-pfuru l'eli úbvú Ebalu togbo mburonu: Ọkpa-ipfu Rúbenu; waa ipfu Gadu; waa ipfu Asha; waa ipfu Zebulun; waa ipfu Danu; waa ke Nafutali. ¹⁴ Ndu Lívayi ewolia olu; raaru iya unwoke ndu Ízurelu l'ọphu arara su:

¹⁵ “ ‘Mburonu duru onye edobe ntẹkpe, a pyiru apyipyi; ọzoo ọphu a kpuru akpukpu. Iphe ono bukwa eme ebyi l'iphu Chipfu; mbu iphe ono, bu ndu eme ọna be meru iya nu; bya eworu iya dobe; agwa le mpya!’

“Ndu Ízurelu atuko g'ẹphe ha su: ‘G'ọ du ẹgube ono-o!’

¹⁶ “ ‘Mburonu duru onye nmaru nna iya; ọzoo ne iya phulaphula!’

“Ndu Ízurelu atuko g'ẹphe ha su: ‘G'ọ du ẹgube ono-o!’

¹⁷ “ ‘Mburonu duru onye wofuru mkpuma oke ali nemadzu ibiya!’

“Ndu Ízurelu atuko g'ẹphe ha su: ‘G'ọ du ẹgube ono-o!’

¹⁸ “ ‘Mburonu duru onye dusweru onye atsu ishi ọzo!’

“Ndu Ízurelu atuko g'ẹphe ha su: ‘G'ọ du ẹgube ono-o!’

¹⁹ “ ‘Mburonu duru onye anafuje nemadzu iswi-oduma; opfu l'ọ bu onye lwaru alwalwa;

ozoo onye nna iya anọedu; ozoo nwanyi, ji iya anọedu!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²⁰ “ ‘Mburonu duru onye jepfuru nyee nna iya; noo kele ọo nna iya be o meru iphe-iphere.’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²¹ “ ‘Mburonu duru onye jepfuru anụ; ụdu anụ, ọ bụhabe!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²² “ ‘Mburonu duru onye jepfuru nwune iya nwanyi; m'obeta ọ buru ada nna iya; ozoo ada ne iya!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²³ “ ‘Mburonu duru onye jepfuru ne nyee ya!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²⁴ “ ‘Mburonu duru onye gburu nemadụ ibiya le mpya!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²⁵ “ ‘Mburonu duru onye nataru uphalazu je egbua onye adudu iphe, o meru!’

“Ndu Ízurèlu atụko g'ẹphe ha sụ: ‘G'ọ dụ ẹgube ono-o!’

²⁶ “ ‘Mburonu duru onye atukoduru iphemiphe, a turu l'ekemu-a emekota!’

“Ndu Ízurelu atuko g'ephe ha sù: 'G'ò dù egube ono-o!' ”

28

*Obunggo, ee-bu onye emeje iphe,
a sùru g'ò mee*

(Uke 26:1-13; Dit 7:12-24)

¹ “Teke ọ bụkwanu l'unu ngabèru nchị ọkpobe angabẹ l'olu Chipfu, bụ Chileke unu; kwabèru ekemu iya g'ò ha ẹnya; eme iya ememe; mbụ ekemu ono, mu aturu unu ntanụ-a ono; bẹ Chipfu, bụ Chileke unu e-me g'unu kakọta ọhamoha, nọgbaa lẹ mgboko-a shii. ² Ọnu-ọma-g'ò ha a-sọru sọ-pfuta unu etso unu pụrururu; m'ò bụru l'unu a-nọdu anuru Chipfu, bụ Chileke unu olu.

³ “Ọnu-ọma a-nọdu etso unu l'ọma mkpukpu; etso unu l'ọma ẹgu.

⁴ “Ọnu-ọma a-nọdu etso unu nwu, unu nwutaru anwuta; etsokwaphọ unu iphe, unu meberu l'alị; etsokwaphọ unu iphe-edobe unu nwushiru. Mbụ l'eswi unu; waa eghe yee aturu unu a-nọdu azu azuzu; azushi iya ike.

⁵ “Ọnu-ọma a-nọdu etso nkata, unu evuje eje l'ẹgu; waa ikwe, unu atsuje nri.

⁶ “Ọnu-ọma a-nọdu etso unu me unu -nọdu abata abata; l'o tsokwaphọ unu me unu -nọdu alufu alufu.

⁷ “Chipfu e-me g'unu lwu-kpee ndu ọhogu unu, wu-lihuru etso unu ọgu. Ẹphe e-dzebe edzebe byapfuta unu ọgu; ọle ẹphe e-mechaa gbaa nanu nanu; gbakashihu.

⁸ “Chipfu e-me g'ọnu-ọma iya tsoru ọba unu; mękpoo l'iphemiphe, unu byiberu ẹka k'ememe; mbu l'ọo-gọru ọnu-ọma nọ unu l'alị ono, Chipfu, bu Chileke unu abya unu anunu ono.

⁹ “Chipfu e-me g'unu nguru anguru; mee unu g'unu buru ndu duru iya nsọ, bu iphe, o rifuhawaru unu angu iya; ọle ọ kwa me ọ - buru l'unu e-dobe ekemu Chipfu, bu Chileke unu; bya etsokwapho ọzo, ọ toru. ¹⁰ Unwu-eliphe l'ophu ahuma l'unu zaru epha laaru Chipfu; ephe atsuhaha unu ebvu. ¹¹ Teme Chipfu emee g'unu nweru iphe okpobe enweru; nwushia unwu okpobe anwushi; unwu iphe-edobe unu anwushi nwa okpobe anwushi; unwu iphe, unu meberu l'alị emehu okpobe emehu l'alị ono, Chipfu riburu nna unu phe angu le ya a-nu unu ono. ¹² Chipfu a-guharu unu ulo ẹka oodobeje ẹku iya l'imigwe; g'igwe dzeje mini gbaa l'alị unu; l'orwuberu iya; l'ọ gọru ọnu-ọma nọ iphe, bukpo ozi, unu gude ẹka unu jee. Unu ejieje ikpoto oha ugwo; unu ta adudu ndu unu eje ejita. ¹³ Chipfu e-meje unu g'unu buru ishi; unu ta anodu ndu ozo l'eka. L'o mee; unu akaepho shingushingu eje; unu ta abyadu alwa alị alị; ọle ọ kwa me unu -nodu angabe nchi l'ekemu Chipfu, bu Chileke unu, bu ophu mu aturu unu ntanu-a su g'unu leta enya; meje iya ememe. ¹⁴ Unu ta agbakutakwaru ekemu-a, mu aturu unu ntanu-a azu me nanu. Unu ta ahakwa iya; meahaa iphe ozo; tsolaha agwa ozo, unu a-nodu abaru eja.

Aphu, aa-nu onye te emejedu iphe,

*a sūru g'o mee**(Uke 26:14-46)*

¹⁵ “Ole o -būkwānuraa l'unu ta angadu nchị l'olu Chipfu, bụ Chileke unu; ọp̄hu unu eletaduru ẹn̄ya eme ekemu iya g'ọha; ọp̄hu unu etsoduru ip̄he, ọ t̄oru ọkpa iya sū g'e tsoje, bụgba ip̄he, mu at̄uru unu l'ekemu ntan̄-a; b̄e mbur̄onu-a g'ọ ha a-byapfutakwa unu; etso unu p̄urupuru.

¹⁶ “Mbur̄onu a-n̄odu etso unu l'oma mkp̄ukpu; etso unu l'egu.

¹⁷ “Mbur̄onu a-n̄odu etso nkata, unu evuje eje l'egu; waa ikwe, unu ats̄uje nri.

¹⁸ “Mbur̄onu a-n̄odu etso un̄wu, unu nw̄utaru anw̄uta; etso un̄wu ip̄he, unu meberu l'al̄i; etso un̄wu, eswi unu nw̄ushiru; m̄ekpoo ikpoto eḡhu m̄e at̄uru unu.

¹⁹ “Mbur̄onu a-n̄odu etso unu m̄e unu -n̄odu abata abata; l'o tsokwaph̄o unu m̄e unu -n̄odu al̄ufu al̄ufu.

²⁰ “Chipfu a-t̄u unu ọnu; t̄u unu ẹberebete; meru ghaj̄oghaj̄oghajo n̄u unu l'iphemip̄he, unu byiberu ẹka ememe. Oo-me iya unu ẹgube ono gbiriri jas̄u unu aburu mkpurupyata; mb̄u ọla-l'iswi at̄u unu l'uzorehu; l'ẹjo-ememe, unu watar̄u ememe; gw̄obe Chileke. ²¹ Chipfu e-gudeep̄ho ẹjo ip̄he-ememe swiru unu gbiriri jas̄u unu abv̄ebe l'al̄i ono, unu abah̄u eje alw̄uta g'ọ buru k'unu ono. ²² Chipfu a-t̄u unu ẹhu, am̄i mini; ȳe ẹhoku; ȳe ẹhu-ekoko; ȳe oke okpom̄oku; l'o mee; anw̄u akp̄obe; ip̄he unu meberu l'al̄i achash̄ia man̄u; l'e gude ogu-echi gbushia unu. Iphemip̄he ono emekpaa unu ẹhu

jasu unu aburu mkpurupyata. ²³ Akpaminigwe-a, unu vu l'ishi-a a-buru onyirubvu; ali, unu zoberu okpa aburu mgboro-igwe. ²⁴ Chipfu e-me ge mini, gege edze l'ali unu buru urwuku; yee udzu. O buru igwe a-nodu edze urwuku yee udzu ono ekpu unu gbiriri jasu unu abvubebe.

²⁵ "Chipfu a-ha ge ndu ohogu unu lwu-kpee unu. Unu e-dzebe edzebe byapfuta ndu ohogu unu ogu; ole unu a-gba nanu nanu; gbakashihu. Unu aburu ndu ali-eze ndu mgboko l'ophu a-nodu aso oyi. ²⁶ Odzu unu a-buru nri enu, ephe l'eli; yee anu, bu l'eliphe; ophu o dudu onye bya eye phe ebvu; chifu phe. ²⁷ Chipfu a-tu unu ejo-onwo ndu Ijiputu; waa oke-ejo-onwo; waa onwo, aba yoyoyo; waa ekpa-ebyi; ophu unu abyadu aka mma l'iphe-ememe obu. ²⁸ Chipfu e-me g'obvu bya unu; unu atsuhaha ishi; egomunggo eswehu unu. ²⁹ Echilabo eswe be unu a-wata ebyiphe aka ebyiphe g'eka onye atsuhaha ishi ebyiphe aka l'ochii. Ophu o dukpoda iphe, unu byiberu aka k'ememe, byaru ekeru ekeru. Aa-noduepho akpa unu ehuru; ana unu nfu mbokumboku; ophu unu abyadu enweru onye a-gbaru unu mkpu.

³⁰ "Ii-je le nwanyi jebua; oo-buru onye ozo e-mechaa jepfuaha ya. L'i kpua ulo kpu-ghe; ole i ti buduru iya. L'i koo opfu-vayinu; i ti ghotadu mebyi iya. ³¹ Oke-eswi ngu be aa-nodu l'ataphu ngu gbua; ole i ti tadu anu iya. Nkapfu-igara ngu be aa-nata ngu l'okpehu; ophu a byadu akpu-phutaru ngu iya azu. Aturu ngu be eewuta chiru nu ndu ohogu ngu; ophu o dudu onye agbaru ngu mkpu. ³² Unwu unu unwoke;

yee ke nwanyi be aa-chiru nu ndu ohozo. Enya aduepho unu l'uzo mbokumboku gbiriri jasu enya agbahu unu tsukiribaa. Eka unu be e-rishihu erine; ole o to dudu iphe unu adu ike ememe. ³³ Ndu unu amadu be e-ri iphe, unu koru l'opfu; mbu iphe, unu setaru l'akanya. Iphe, anoduepho etso unu kpoloko bu mkpamehu; yee mkpawere mbokumboku; ³⁴ k'ophu bu l'iphe, unu e-gude enya unu huma a-gbaghaa unu iphu. ³⁵ Chipfu a-tu unu ejo-onwo, eme ejo ehuka l'ikpere; me l'okpa l'ophu; mbu ejo-onwo, ata byadu akpohu akpohu. Ejo-onwo ono e-shiepho unu l'obochi-okpa phokota jasu l'ishi.

³⁶ "Chipfu a-chita unu; yee onye unu hotaru g'o buru eze unu; laa oha, unu ta amadu; ophu nna unu oche phe amajeduru oha obu. O buru l'eka ono be unu a-nodu baaru agwa eja; mbu agwa, e gude oshi; yee mkpuma mee. ³⁷ Unu aburu ndu eka ono, Chipfu a-chiru unu laa ono iphe, anyi ishi edzu; iphe, e gude anma l'ejo etu; waa iphe, e gude agba mgbonu.

³⁸ "Unu e-mebekwa iphe, ha shii l'ali; ole iphe, unu a-kpata iya ta abadu ishi; noo kele igube e-mebyishi iya. ³⁹ Unu a-gba opfu-vayinu koo ya opfu; ole unu ta angudu mee, shi iya nu; ophu unu awotadu akpuru, shi iya nu; noo kele unwehu a-tafu iya. ⁴⁰ Oshi olivu a-tuko ali unu sweta; ole unu ta abyadu ete onwunu manu, shi iya nu; noo kele akpuru iya e-rishihu; dashia. ⁴¹ Unu a-nwushi unwoke; yee unwanyi; ole ephe ta abaduru unu urwu; kele aa-kpu phe le ndzu laa ohozo. ⁴² Iphe, bu oshi, pfuru l'ali

unu; waa iphe, unu meberu emebe be igube atapyashibebe.

⁴³ “Ndu lwaru alwalwa, bu l'echilabo unu be eka phe l'a-kangoje k'unu okpobe akango; unubedua akaepho alwa ali ali eje. ⁴⁴ Ephe e-jieje unu ugwo; ole unu tee nwedu ophu unu e-jie phe. O buru ephebedua a-bujeru ishi; unubedua anodu phe l'eka.

⁴⁵ “Mburonu ono g'o hakota l'a-dapfuta unu; chia unu kpabe kpabe; jasu l'o gude unu; mee; unu aburu mkpurupyata. Noo kele unu ta ngabeduru Chipfu, bu Chileke unu nchi mee ekemu iya; me iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje. ⁴⁶ Mburonu ono a-du unu l'ehu; buru unu iphe-ohubama; yee iphe, du biribiri; dukwapho oshilokpa unu l'ehu jasu l'ojejeje. ⁴⁷ Eshinu unu te egudedu ehutu; tee eswa; jeeru Chipfu, bu Chileke unu ozi teke iphe shi ejehuru unu le ree; ⁴⁸ be unu a-swige egu nri; waa egu mini; gbaru oto; teme uko iphemiphe aduru unu; unu ejeeru ndu ohogu unu ozi; mbu ndu ono, Chipfu e-ye g'ephe bya etsoo unu ogu ono. L'o woru odogoro-igwe nyabe unu l'olu; jasu unu aburu mkpurupyata. ⁴⁹ Chipfu e-duta oha, shi uzenya; mbu l'eka igwe beru ali beru; g'ephe zia phaa g'ugo bya ezikota unu. Oha ono a-buru ndu unu ta anodu olu phe. ⁵⁰ Oha ono be iphu a-gba igirigiri; k'ophu bu l'ephe ta agubedu ndu bu ogerenya iphe; ophu ephe aphuduru unwegirima obu-imemini. ⁵¹ Ephe e-ripya unwu iphe-edobe unu; waa unwu iphe, unu meberu l'ali; jasu e mebyishibebe unu. O to dudu ereshi unu; me mee ophuu unu; me manu unu; ozoo eswi unu; me unwu aturu unu,

ephe byaru aharu unu gbiriri jasụ unu alakota l'iyi. ⁵² Ephe a-no-phekota mkpukpu, noḡbaa l'alì unu mgburugburu gbiriri jasụ igbulọ, ha l'eli ono, a kpụshiru ike ono, unu chiru ụpfu kwẹe ono aphofu daa. Ephe a-no-phekota mkpukpu unu l'ophu, noḡbaa l'alì unu l'ophu mgburugburu; mbụ alì ono, Chipfu, bụ Chileke unu nuru unu ono.

⁵³ “Shita l'iphe-ehuka, ndu ohogu unu e-me g'unu je teke ephe a-no-phe mkpukpu unu ono mgburugburu be e-me; unu awata ata iphe, shi unu l'ehu; mbụ wata ata unwu unu unwoke; me unwanyi, bụ unwu, Chipfu, bụ Chileke unu nuru unu. ⁵⁴ Oo-du-tabe eji; k'ophu bụ le nwoke, kachakpoo enweru obu-imemini; bya aburu onye iphe kachaa erwu l'ehu be imemini nwune iya nwoke; ozoo nyee ya, o yeru obu; ozoo unwu iya, ghuduru nụ ta aduedu. ⁵⁵ Ophu o byadu ebuta anụ nwa iya ono, oota ono; bee onye lanu le ndu ono. Iphe, a-kpata iya nụ aburu l'o to duedu iphe ozo, phodubaaru iya l'eka; kele ndu ohogu unu no-pheru unu mgburugburu; unu nodu eje iphe-ehuka. ⁵⁶ Nwanyi, kachakpoo enweru obu-imemini; bya aburu onye iphe kachaa erwu l'ehu l'echilabo unu; mbụ onye anoduje arwo alì ge ya zobe okpa le g'o nweberu obu-imemini; yee g'iphe erwube iya l'ehu; be imemini ji iya, o yeru obu; me nwa iya nwoke yee ke nwanyị ta adukwa. ⁵⁷ Unwu, oo-nodu anwushi; mekpoo eze, l'etsoje nwa be oo-meje le mpya ge ya atuko iya taa nkinyi iya. O buru iphe, a-kpa iya nụ bụ okpa-nri, a-du nụ; yee iphe-ehuka, ndu ohogu unu e-me g'unu jee teke

ono, ẹphe a-nọ-phe mkpukpu unu mgburugburu ono.

⁵⁸ “Ọ -buru l'unu te eletaduru ẹnya meje iphemiphe, e pfuru l'ekemu-a, e deru l'ekwo-a; k'ọphu unu a-nọdu akwabẹ ẹpha-a ùbvù; mbụ ẹpha ono, dọ akpabiri bya adọ ebvu ono, bụ iya bụ Chipfu, bụ Chileke unu; ⁵⁹ bẹ Chipfu e-mekwa g'ẹjo iphe-ẹhuka, ẹtu iya adujeduru dapfu unu l'awa unu; mbụ ẹjo iphe-ẹhuka, a-pa ẹka; ẹme l'ọonoo ọdu alala; wafua ẹjo iphe-ememe, a-dụ iberezi; ẹme l'oomee ẹriri nggeringge. ⁶⁰ L'ọ wofutakwarupho unu iphe, bụ ẹjo iphe-ememe ono, l'emeje ndu Ijiputu ono, bụ ọphu unu shi atsujẹ ebvu ono g'ọ bya arakwaruro unu arakuru l'ẹhu. ⁶¹ Ọ bukwarupho iphe, bụ iphe-ememe; mẹ iphe, bụ iphe-ẹhuka, e deduru l'ekwo ekemu-a bẹ Chipfu e-vuru byabẹ unu l'ishi gbiriri jasụ unu aburu mkpurupyata. ⁶² Unu abya aburu ndu a-phodu nwanshii nwanshii; l'unubẹ ndu shi dutable igwerigwe gẹ kpokpode, nọ l'igwe. Ọ buru iphe, a-kpa iya nụ bụ l'unu te emeduru Opfu Chipfu, bụ Chileke unu. ⁶³ Ọ buru ẹgube ono, Chipfu gude ẹhu-utso mee g'iphe duru unu lẹ ree; bya emee g'unu ka l'otu ono; nokwapho gẹ Chipfu e-gude ẹhu-utso; mee; unu aburu mkpurupyata; mekwaapho; ọ tọ dudedu iphe, unu a-bụ; l'e phefu unu l'alị ono, unu eje alwuta ono.

⁶⁴ “Chipfu a-chika unu; mee unu edzuru mg-boko l'ọphu; e -shi l'ishi mgboko ishi iya-a jasụ l'ishi iya ọphuu. Ẹka ono bẹ unu a-nọdu baaru agwa ẹja; mbụ agwa, e meru l'oshi; yẹ mkpuma. Iphe ono buru iphe, unu ta mahaada; ẹme ọphu

nna unu oche p̄he amajeduru iya. ⁶⁵ Ọle iphe ta abyadu adu unu le nphe l'echilabo oha m'oha ono; ophu okpa abyadu adu unu doo. O chia iphe, Chipfu e-me bu l'oo-me g'obu te unu etete l'eka ono; enya agbahukota unu ochii; aphu eji unu obu. ⁶⁶ Ndu unu a-nodu awa awawa; mbu l'eswe l'enyasi be unu a-noduje le ndu-agugu. O to nwedu onye a-maru; ?ya a-dzuru-a ndu; to ya ta adudu. ⁶⁷ Teke o beru l'utsu be unu a-su: 'Ome o bukonu l'uzenyashi!' Teke o bu l'uzenyashi; unu asu: 'Ome o bukonu l'utsu!' Iphe, a-kpata iya nu aburu oke ndu-agugu, a-nodu l'ime okpoma unu; ye ejo-ipe, unu egude enya unu ahumagbabe. ⁶⁸ Chipfu e-ye unu l'ugbo-mini; mee unu alaphu azu l'ali Ijiputu, bu eka ono, ya suru l'unu te ejebadu ozo ono. Eka ono be unu a-kpobe onwunu k'erere; ge ndu ohogu unu zu unu g'unu buru ohu p̄he unwoke; me k'unwanyi; ole o to dudu onye e-kwe azu unu."

29

Ọgbandzu, Chileke yele ndu Izurelu gbaru le Mowabu

¹ Ọwaa bu iphe, e pfuru l'ogbandzu ono, Chipfu turu Mosisu ekemu su go mee ge yele ndu Izurelu gbaa l'ali ndu Mowabu ono; a - gufukwa ogbandzu ophu yele ephe gbaru l'ubvu Horebu.

² Mosisu bya ekukobe ndu Izurelu g'ephe ha; su p̄he: "Unu gudewaa enya unu huma iphemiphe, Chipfu meru Fero; waa ndu-ozu iya

l'ophu; waa alì iya l'ophu l'alì ndu Ijiputu. ³ Ẹnya unu ẹbo ẹbo bẹ unu gude hūma iphe-ọhutama, parū ẹka ono; yẹe iphe-ọhumalenya ono; mẹ iphe, dūgbaa oke biribiri, nwuru nū ono. ⁴ Ọle Chipfu ta nūduru unu uche, emeje g'iphe doo ẹnya; waa ẹnya, unu e-gude hūma ọzo; waa nchì, unu e-gude anū iphe jasū ntanū-a. ⁵ Mu duru unu ọkporo apha labọ l'echiẹgu; ọphu uwe unu akahūduru unu l'ẹhu; ọphu akpo-ọkpa unu akahūduru unu l'ọkpa. ⁶ Unu ta taduru buredi; ọphu unu angūduru mẹe; ọzoo iphe ọzo, atsū atsutsu; k'ọphu unu a-maru l'ọo mu bụ Chipfu bya aburu Chileke unu. ⁷ O be teke anyi rwuru alì ẹka ono; Sihonu, bụ eze ndu Heshibonu; waa Ọgu, bụ eze ndu Beshanu lufuta bya adatso anyi ọgu; anyi lwu-kpee phe. ⁸ Anyi lwuta alì phe bya eworu iya nū ọkpa-ipfu Rúbenu; waa Gadu; waa ọkpa-ipfu Manáse, e keru ẹbo; woru iya nū phe g'ọ buru okiphe phe. ⁹ Ọo ya bụ lẹ-a; unu dobekwa opfu, e pfuru l'ogbandzu-a; unu emeje iya ememe; g'iphe, unu kuberu ẹka ememe abujeru unu upete.

¹⁰ "G'unu ha ntanū-a pfukotaru l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu; mbu ndu-ishi unu; ọkpa-ipfu unu; waa ndu bụ ọgerenya unu; waa ndu nweru ẹnya, nọgbaa l'echilabọ unu; mękwapho ndu bụ nwoke lẹ ndu Ízurelu l'ophu; ¹¹ yẹe unwegirima unu; mẹ unwanyi, unu alū alūlu; waa ndu lwarū alwalwa, bu l'ẹka unu kpoberu ọlo-ẹkwa unu, bụ ndu awaru unu nkū; ekuru unu mini; ¹² k'ọphu unu lẹ Chipfu, bụ Chileke unu a-gba ndzū; unu ayiru l'angu ono, Chipfu, bụ Chileke unu eriru unu ntanū onoya. ¹³ G'ee-shi g'o mee

unu ntanu-a g'unu buru ndibe iya; g'o buru Chileke unu, bu iya bu iphe, o pfuru; bya aburu iphe, o riburu nna unu oche phe, bu Ebirhamu; waa Ayizaku; waa Jiekopu l'angu. ¹⁴ Ogbandzu-a, mu no l'eka-a eme g'unu gbaa ntanu-a; me angu-a, mu eri eye iya-a ta abukwa unubedua be yi ya nu kpoloko. ¹⁵ O yi ya; mbu onye anyi l'iya tuko pfuru l'atatiphu Chipfu, bu Chileke anyi l'eka-a; o yiru iya; mbu onye anyi l'iya ta nodu l'eka-a ntanu-a.

¹⁶ "Unubedua l'onwunu be o doru enya ree g'anyi shi buru l'ali ndu Ijiputu; waa g'anyi shi ghakota ali ndu ohozo; jee gbiriri; jasu anyi rwua eka-a. ¹⁷ Teme unu humawaa ahuma ahuma, ephe emeshi; me agwa phe, bu iphe, ephe pyiru l'oshi; me ophu ephe wataru le mkpuma; waa ophu a kpuru le mkpola-ochaa; waa mkpola-ododo. ¹⁸ Unu letakwa enya g'o to du nwoke; ozoo nwanyi; ozoo ipfu; ozoo okpa-ipfu obu iya a-lufu l'eka Chipfu, bu Chileke anyi no; tugbua je abaaharu agwa ndu ohozo ono eja. Unu te ekwekwa g'ejo-iphe, egbu egbugbu bya atso ilu egube ono kpofuta l'echilabo unu. ¹⁹ G'o to dukwa onye a-numacha ejo onu, aatu-a l'owata agoru onu-oma anu onwiya su l'ehu a-du iya-a guu; m'obeta ya tsoru okpoma-mgbashi, shi iya l'obu. Kele egube iphe ono - du be ali, mini du yee k'okponku a-tuko buru mkpurupyata. ²⁰ Chipfu ta abyakwa aguru onye obu nvu. Ehu-eghu Chileke; yee okophoo ya a-noduwaro swiru onye obu. Teme mburonu ono, e deshiru l'ekwo-a a-dapfuta iya; teme Chipfu

e-hufu ẹpha onye ono ịe mkpula akpaminigwe-a. ²¹ Chipfu a-họta onye ono l'okpa-ipfu Ízurelu l'ophu dobe g'ẹjo-iphe nwuaru iya; mbụ ẹjo onu ono, e pfuru opfu iya l'ekwo ekemu-a, e deru ogbandzu-a.

²² “Ụnwu unu, bụ ogbo ophu e-tsota k'unu; mę ndu bụ nlwamulwa, shi l'eka du ęnya a-huma ẹjo-iphe, a-nwu l'alị ono; waa iphe-ememe, Chipfu e-gude kpakaa alị ono. ²³ Alị ono g'ọ ha be iphe, e-jiru iya nụ bụ oku nshị-egbe; waa unú; yę onwu-phuruphuru; k'ophu bụ l'a taa kodu iphe l'alị ono; ophu ọ dudu iphe, emehu iya nụ; ophu ęswa efukpoda ya nụ. Mbụ l'ee-me iya iphe, e meru Sodomu; yę Gómóra; mee ya iphe, e meru Adama; yę Zebowimu; bụ ndu Chipfu gude oke ẹhu-eghu iya mebyishia ono. ²⁴ Ohamoha l'ophu atuko jiahaa sụ: ‘?Bụ gunu kparu iphe, Chipfu meru alị-a ẹgube-a; mbụ iphe, kparu iphe, ọ tų-koshiru alị-a ẹjo oke ẹhu-eghu iya ẹgube-a?’

²⁵ “Noo teke ndiphe e-yeru pẹ onu sụ: ‘Iphe, kparu iya nụ bukwa ịe ndu ono gbakutaru azu l'ogbandzu Chipfu, bụ Chileke nna pẹ oche, bụ ophu ẹphe l'iya gbaru teke ono, o dufutaru pẹ l'alị Ijiputu ono. ²⁶ Ẹphe gbafuru je abaaharu agwa ẹja; bya ephozeaharu iya; mbụ agwa ẹphe amadu; teme ophu ọ budu yębedua nuru pẹ iya. ²⁷ Oo iphe ono kparu iphe, oke ẹhu-eghu Chipfu gbanwuhuru oku l'eka alị-a nọ; k'ophu ọ tukoru ẹjo onu, a turu dee l'ekwo ekemu-a kpukposhi pẹ l'ẹhu. ²⁸ Tọbudu iya bụ; Chipfu phefu pẹ l'alị ono g'onye phefuru ogbarabvu-

oshi; ọ bụru oke ẹhu-eghu iya; yẹ ẹnya, ata iya kp̄it̄ikpiti bẹ o gude nwuru phẹ ye l'al̄i ndu ọzo g'ọ dūnaa nta.'

²⁹ "Iphe, e domiru edomi bụ kẹ Chipfu, bụ Chileke anyi; obenu l'iphe, e meru g'a maru bụ k'anyịbedua; waa unwu anyi jasụ l'ojejoje; k'ọphu anyi e-meje iphemiphe, e pfuru dee l'ẹkwo ekemu-a."

30

Iphe e-jehuru onye izimanụ lwarụ azụ

¹ "Ọo ya bụ; teke iphemiphe-a mejeerupho unu; mbụ agọ ọnu-ọma yẹ atụ ọnu ono, mu tọgboru unu ono; unu nọdu l'echilabọ ọhamoha ono, Chipfu, bụ Chileke unu chikashiru unu; unu laa je anọdu ono; nyata iya; k'ọphu o rwuru unu l'uche; ² k'ọphu unu lwaphutaru azụ lwapfuta Chipfu, bụ Chileke unu; bya emeahaa olu iya, bụ iphemiphe ono, mu aturu unu ekemu iya ntanụ ono; mbụ unubedua unu l'unwegirima ibe unu; unu gude obu unu g'ọ ha; yẹ ndzụ unu l'ophu lwa ³ bẹ Chipfu, bụ Chileke unu e-dophu unu azụ l'ọnodu unu; mbụ l'ọo-phuru unu obu-imemini; bya edufutakọta unu l'ọhamoha ono, bụ ẹka Chipfu, bụ Chileke unu chiru unu ye onoya. ⁴ O -nwekpọoru ndibe unu ono ọphu a chiru jeye l'ẹka igwe beru al̄i beru; Chipfu, bụ Chileke unu ejelẹ-a ẹka ono je eduphuta phẹ azụ; mbụ l'oo-jekpọepho l'ẹka ono je ekua unu. ⁵ Mbụ lẹ Chipfu, bụ Chileke unu e-duphuta unu azụ l'al̄i ono, bụ kẹ nna unu oche phẹ ono; l'ọ bụru k'unu. L'o meeru g'iphe duru unu lẹ

ree; mee g'unu barahụ jaa àjàjà ka nna unu oche phẹ shii. ⁶ Chipfu, bụ Chileke unu e-bu unu úbvù l'ime obu; bukwaphọ awa unu úbvù l'ime obu; k'ọphu bụ l'unu e-ye Chipfu, bụ Chileke unu obu unu g'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọphu yee ya obu; k'ọphu unu a-nọdu ndzụ. ⁷ Ọo ya bụ; Chipfu, bụ Chileke unu atụko ọtu-ọnu-a byabẹ l'ishi ndu ọhogu unu; waa l'ishi ndu kpọru unu ashị eme unu ewere. ⁸ Noo teke unu a-lwaphuta azụ bya emeahaa opfu, o pfuru; mbụ Chipfu, bụ Chileke unu; bya awata emekọta iphe, bụkpoo ekemu iya, bụ ọphu mu aturu unu ntanụ-a. ⁹ Chipfu, bụ Chileke unu e-me g'iphe, unu kuberu ẹka ememe jehuru unu; mekwaphọ g'unu nwushia unwu; waa g'iphe-edobe zushiaru unu; teme iphe, unu meberu l'alị emehukwaphọ; kele Chipfu e-mechaa gude ẹhu-utso ọzobaa mee g'iphe jehuru unu; egube ono, o gude ẹhu-utso meeru iya nna unu oche phẹ ono; ¹⁰ mẹ ọ -buru l'unu ngaberu nchị l'opfu Chipfu, bụ Chileke unu; meje ekemu iya; waa iphe, ọ toru ọkpa iya sụ g'e tsoje, buchaa iphe, e deru l'ekwo ekemu-a; yefua m'ọ buru-a l'unu e-gude obu unu g'ọ ha; waa ndzụ unu l'ọphu dakọbe lwaphuta azụ lwaphuta Chipfu, bụ Chileke unu."

Opfu mkpochi-ishi

¹¹ "Noo kele ekemu-a, mu aturu unu ntanụ-a ta atsunukakwa unu l'ẹhu ememe; ọphu ọ karikwaru unu ẹka. ¹² Opfu ono ta nọdu l'imigwe k'ọphu unu a-ji sụ: 'Bụ onye e-nyihu imigwe je ewota iya bya araaru anyi arara;

k'ophu anyi a-ngabẹ iya nchị mee ya?' ¹³ Teme ophu o nọdu l'azu eze-enyimu azu iya ophu; k'ophu unu a-ji sụ: '?Bụ onye a-da eze-enyimu je ewota iya raaru anyi arara k'ophu anyi a-nụma iya meahaa ya?' ¹⁴ Obenu l'opfu obu nọkpoo unu ntse okpobe anono; mbu l'unu kpụ iya akpukpu l'onu; teme o nọdu unu l'obu; k'ophu unu emekwanu iya ememe.

¹⁵ "Unu lenu; ntanu-a be mu dobekwaru unu ndzu; waa eka-atutu; bya edoberu unu anwuhu; yee ola-l'iswi. ¹⁶ O -buru l'unu yeru Chipfu, bu Chileke unu obu; bya etsokota uzo iya; mbu edobe iphe, o turu l'ekemu; waa iphe, o toru okpa iya su g'e tsoje; waa iphe, o suru g'e meje, bu iya bu iphe, mu ezi unu ntanu-a; be unu anodukwa ndzu; jaa ka l'otu; teme Chipfu, bu Chileke unu ekebe unu l'oma l'ali ono, unu abahu eje alwuta nworu ono. ¹⁷ Ole o -buru l'unu wofuru okpoma unu l'eka Chipfu no; ophu unu ekweddu angabẹ nchị; unu haa; e deta unu; unu je ephozeaharu agwa; baaharu iya eja; ¹⁸ be mu arajakwaru iya unu araja ntanu-a su l'unu a-lakwa l'iyi. Ophu unu ebukwa noo odu l'ali ono, unu abya ada enyimu Jiordanu eje alwuta nworu ono. ¹⁹ Ntanu-a be mu ekukwa igwe yee ali g'o bya agbaa unu ekebe le mu dobeakwaru unu ndzu; bya edoberu unu anwuhu; doberu unu onu-oma; yee mburonu. Oo ya bu le-a; unu hatalakwa ndzu; k'ophu unu le ndu a-buru oshilokpa unu a-tuko nodu ndzu; ²⁰ k'ophu unu e-ye Chipfu, bu Chileke unu obu; waa k'ophu unu e-meje opfu iya; waa k'ophu unu l'iya arakuru; noo kele oo yebedua bu ndzu unu. O buru iya

bụ l'unu nọ ndzụ ogologo; k'ọphu unu e-buru l'alì ono, Chipfu rifuru nna unu oche phẹ l'angu lẹ ya anụ phẹ ono; mbụ ndiche unu phẹ, bụ Ébirihamu; waa Áyizaku; yẹe Jiékọpu.”

31

Jioshuwa anọ-chi ẹnya Mósìsu

¹ Tọbudu iya bụ; Mósìsu nọdu epfukpọekwapho opfu-a anụ ndu Ízurelu g'ẹphe ha; ² sụ phẹ: “Nta-a bẹ mu kawaru nka nọwa ụkporo apha ishii; ọphu mu adụedu ike edu unu eje ejeje alwa alwalwa. Teme Chipfu suakwa mu phọ gẹ mu ta adafukwa azụ ẹnịmu Jiódanu azụ iya ọphuu. ³ Ọ bụru Chipfu, bụ Chileke unu e-vuta ụzo; unu etso iya je adaa ẹnịmu ono. Ọ bụru iya a-tụko ọhamoha-a mebyishiaru unu; mee; unu alwuta alì phẹ nworu. Ọ bụru Jioshuwa e-vutaru unu ụzo; unu etso iya je adaa ẹnịmu ono, bụ iya bụ gẹ Chipfu pfuru iya. ⁴ Chipfu emee phẹ ẹgube ono, o meru ndu eze ndu Amọru, bụ Sihonu yẹe Ọgu; bụ ndu o mebyishiru; yẹe alì phẹ. ⁵ Mbụ lẹ Chipfu e-woru phẹ ye unu l'ẹka; ọle g'unu mekọtakwa phẹ gẹ mu sụru g'unu mee phẹ. ⁶ G'ọkpehu dukwa unu; unu esihu obu ike. Gẹ ndzụ ba agukwa unu; ọphu unu atsukwa phẹ ebvu. Noo kele ọo Chipfu, bụ Chileke unu l'onwiya bụ onye du unu eje. Ọ tọ byadu aha unu; ọphu o lesweddu unu ẹnya.”

⁷ Mósìsu bya ekua Jioshuwa; bya anọdu l'ataphu ndu Ízurelu g'ẹphe ha sụ iya: “G'ọkpehu dukwa ngu; l'i shihu obu ike; kele

ọ kwa ngu e-tSORU ndu-a bahu l'ali ono, Chipfu riburu angu l'oo-nu nna phe oche ono. Ọ buru gubedua l'e-me g'ephe lwuṭa iya nworu. ⁸ Ọ buru Chipfu l'onwiya e-vutakwanuru ngu ọzo; teme l'ọ ndukwapho swiru ngu eswiru. Ọ to byadu aha ngu; ophu o leswedu ngu enya. Ge ndu ba agukwa ngu; ophu obu etekwa ngu etete!"

Agu ekemu ono

⁹ Noo ya; Mosisu bya edee ekemu ono edede woru nu ndu-uke, bu phe bu oshilokpa Liviayi, bya aburu phe apaje okpoko ogbandzu Chipfu; nukwa iya pho ndu bu ogerenya le Izurelu g'ephe ha. ¹⁰ Mosisu bya atukwaru phe pho ekemu su phe: "A -nojechaephe apha esaa; o bujeephe, bu iya bu l'apha akagbu ugwo; mbu teke ono, aaboje Obo-Mkpunono; ¹¹ teke ndu Izurelu wufutakotaerupho l'iphu Chipfu, bu Chileke phe l'eka o-hota dobe g'unu dzukoje; teke ephe dzukoerupho; unu agwa ekemu-a ge Izurelu l'ophu numakota g'ephe ha. ¹² Unu dzukoje phe l'eka lanu; unwoke me unwany; yee unwegirima; me ndu lwaru alwalwa, bu le mkpukpu le mkpukpu unu; k'ophu ephe atuko ngabe nchi; nwuta atsu Chipfu, bu Chileke unu ebvu; teme ephe eleta enya emekota iphe, e pfuru l'ekemu ono g'o ha. ¹³ Unwu phe ndu ophu teke amadu ekemu-a be aa-numakwa iya pho nwuta atsu Chipfu, bu Chileke unu ebvu jasu g'unu e-buberu l'ali ono, unu ada enyimu Jidanu eje enworu ono."

Aanma okwa le ndu Izurelu e-mechaa kwefuru Chileke ike

¹⁴ Tɔbudu iya bu; Chipfu bya epfuru yeru Mosisu su iya: “Mboku, ii-nwuhu erwuakwa ntse. Kua Jioshuwa; g'unu l'iya tuko swiru bya apfuru l'ulo-ekwa-ndzuko ge mu karu iya iphe, oo-me.” Mosisu yee Jioshuwa bya ejerwua je apfuru l'ulo-ekwa-ndzuko obu. ¹⁵ Chipfu gude urwukpu, kpuru oronmono bya l'ulo-ekwa-ndzuko ono. Urwukpu ono kpa oronmono l'onu-abata ulo-ekwa-ndzuko ono.

¹⁶ Chipfu su Mosisu: “Nta be iibyakwa alapfu nna ngu ochephē. O le ndu-a ta adukwa g'ephe a-no-beru; ephe awata apharwushi onwophe g'unwanyi ukpara l'abarū agwa ndu ali ono, ephe abahu ono eja. Ephe a-gwobe mu; mebyia ogbandzu ono, anyi l'ephe gbaru ono. ¹⁷ O buru teke ono be ehu-eghu mu e-nwuaaha phuru-phuru. Mu agwobe phe; woru iphu wohaarū phe. L'e woru phe mebyishia. Ikpoto ejo-iphe; me iphe-ehuka a-dapfu phe; k'ophu ephe a-wata epfu l'eswe mboku ono su: 'Iphe, meru g'o gude ejo-iphe-a byapfuta anyi bukwa l'oo le Chileke anyi ta angedu l'echilabo anyi.' ¹⁸ Mboku ono be mu wohafutajeru phe atatiphu mu. O buru iphe, a-kpa iya nu bu iphe, bukota ejo-iphe, ephe e-mekota; merwua k'ophu bu l'ephe a-gharu agwa ozo iphu.

¹⁹ “Nta-a bu g'i woru ebvu-a dee l'ekwo dobe; gujeru onwongu; l'i zikwaa ya pho ndu Izurelu g'ephe maru iya agugu; g'o buru iphe, mu e-gude agba phe ekebe. ²⁰ Mu -durwutaephe phe pho l'ali ono, manu-enwu yee mini era-eswi aso

gborogboro ono; mbụ l'alị, mu kweru nna phẹ oche phẹ ukwe iya; bya eriru angụ yeru phẹ iya ono; ẹphe -rijiaha ẹpho bya adụ okporokpo; bẹ ẹphe a-gharu agwa ọzo iphu; jeahaarụ phẹ ozi; nmaahaa mu phulaphula; bya emebyia ọgbandzu mu. ²¹ Ikpoto ẹjo-iphe; mẹ iphe-ẹhuka -dapfụ phẹ phọ; ebvu ono agbaa phẹ ẹjo ekebe; kele oshilokpa phẹ ta abyadụ agụ-buhu iya agụ-buhu. Noo kele mu mahawarụ idzu iphe, ẹphe achị k'ememe; tẹmanu mu durwutajẹ phẹ alị, mu riburu angụ anụnu-a.”

²² Ọo ya bụ; Mósisu dee ebvu ono mbọku ono; bya eworu iya zia ndu Ízurelu.

²³ Chipfu pfiaru Jioshuwa nwa Nunu iphe, oome; sụ iya: “G'okpehu dukwa ngu; l'i shihu obu ike; kele ọo gubedua e-du ndu Ízurelu laa l'alị ono, mu riburu angụ lẹ mu a-nụ phẹ ono. Mbẹdua e-swiẹru ngu phọ eswiru.”

²⁴ Mósisu dekọtachaepho ekemu-a l'ekwo; e-shi l'ishi jeye l'eka ọ bvuru; ²⁵ o pfiaru oshilokpa Lívayi, bụ ndu apajẹ okpoko ọgbandzu Chipfu; sụ phẹ: ²⁶ “Unu nata ekwo ekemu-a dobe lẹ mgburẹku okpoko ọgbandzu Chipfu, bụ Chileke unu ono; g'ọ nọdu l'eka ono agba unu ẹjo ekebe. ²⁷ Kele mu maru g'unu bụ-be ndu ekwefuje ike; waa g'unu bụ-be ndu ẹjo-okpoma. Ọ -buru l'unu shiwaa nta-a, mu nọkwadu swiru unu-a buru ndu kwefuru Chipfu ike; lewarọ g'oodụ mẹ mu nwuhuepho! ²⁸ Unu kukoberu mu ndu bụ ọgerenya l'okpa-ipfu l'okpa-ipfu nọnu g'ẹphe ha; yẹe ndu-ishi unu; gẹ mu pfua opfua ye phẹ lẹ nchị; mu ekua igwe yẹe alị g'ọ bya

agbaa p̄h̄e ekebe. ²⁹ Kele o dokp̄ooru mu ̄nya rengurengu l̄e mu -nwuhuchaa b̄e unu a-wata eme ejo umere, rehuru erehu; mb̄u unu ahaa ̄zo-a, mu t̄uru unu l'ekemu s̄u g'unu tsoje-a. L'ip̄hu b̄e ejo-ip̄he a-dapfukwa unu; noo kele unu a-n̄odu eme ip̄he, d̄u eji l'ip̄hu Chipfu; shi nno gude ip̄he, unu gude ̄ka unu meta kp̄atsu iya ̄hu-eghu.”

Ebv̄u, M̄osisu ḡuru

³⁰ T̄obudu iya b̄u; M̄osisu shīp̄ho l'ishi ḡushiaru p̄h̄e ip̄he, e deru l'ebvu ono gb̄iriri jas̄u ̄ bv̄u. Ndu Ízurēlu, dzuk̄oberu n̄u g'̄ep̄he ha n̄umakota iya.

32

¹ Ḡube igwe; ngab̄eru mu n̄chi
ḡe mu pfua op̄fu!

Ḡube al̄i; n̄umakwa op̄fu,
shi mu l'̄onu!

² G'ip̄he, mu ezi dzekwaa
ḡe mini.

G'op̄fu, shi mu l'̄onu
kwakwaa g'iji.

G'o dzekwaa ḡe mini,
alwa yegeyege l'irwu ̄swa;
mb̄u g'o dzekwaa g'oke mini,
alwa w̄owoowoo l'eli
irwu oshi.

³ Mu a-rakwa ̄pha Chipfu arara.
Unu janaa ̄pha Chileke anyi ono ajaja;
kele ̄ par̄u ̄ka!

⁴ ̄ b̄u iya b̄u oke mkpuma ono!

Iphemiphe, oome nọdu adubebeje ree;
 ẹme ọzo iya pfunotarun nhamunha.

O bu Chileke, apfunshije ike l'iphe,
 o pfuru;
 ophu o dudu iphe,
 apfuduru-oto, oomeje.

O pfunberekoto; ẹme obu gwa
 ya iphoro.

⁵ Epe watawaru eme ejo umere,
 rehuru erehu l'eka o no.

Mbu le ntucha, du phe l'ehu
 meakwaru; ophu epe
 abuedu unwu iya.

Epe buru ogo,
 menukaru ejo-ipe;
 mbu ogo, ọzo phe gberu nggo.

⁶ ?Bu egube iphe-a be unu gude
 apfu Chipfu ugwo;
 unube ndu-a, bu ndu eswe;
 bya aburu ndu amadu iphe-a?

?Tobudu iya bu nna unu;
 bya aburu onye meru unu?

Mbu-a; ?to budu iya meru unu
 g'unu a-du; bya emee;
 unu nguru anguru?

⁷ Unu nyatakwa teke k'ichee!

Unu ariya oriri nyata ogo,
 ghatawaru nu!

Unu jia nna unu g'ephe
 koru iya unu!

Unu ajikwaa ya pho ndu bu
 ogerenya unu;
 g'ephe kokwaaru iya pho unu!

- 8 Teke Ọkalibe-kakọta-shii
 heṛu ọhamoha okiphe phe;
 mbu teke o kekashiru unwu-eliphe;
 be ọ tu-bugbaaru unwu-eliphe oke
 ẹka ẹphe e-jeberu l'ehu l'ehu;
 g'unwu Ízurelu habe l'otu;
 9 kele okiphe Chipfu bu ndibe iya;
 mbu l'oo ndu Jiékọpu bu okiphe
 ọphu ọ họtaru.
- 10 Ọo l'echiegu be ọ chọru phe
 chọta; mbu l'oo l'ali,
 dabýiru mgbegere ẹka
 aanugbaa njo ọrà;
 be ọ no-pheru phe mgburugburu;
 eleta phe ẹnya.
- Ọ nwuberu phe ẹnya
 g'aanwubejeru akpuru
 ẹnya ojii-a.
- 11 Ọo ẹgube ono, ugo anọduje
 ephephe ẹpfune iya;
 erwuphe l'eli unwu iya-a;
 mbu ẹgube ono,
 ọosashije nkù iya pakoo unwu iya;
 mbu paru phe l'igburonu nkù iya;
 12 bu ge Chipfu nwẹkinyi iya
 duru phe;
 ọphu ọ dudu agwa ndu ọhozo,
 yeru iya ẹka.
- 13 Ọ doberu phe l'ẹka ha l'eli
 le mgboko;
 g'ẹphe buru ishi.
- Ọ buru akpuru-iphe,
 miru l'egu be ẹphe riru.

O mekwaapho; ephe ria manụ-ẹnwu,
 shi lẹ mkpuma;
 yẹe manụ, shi l'alị,
 dụ epfu epfu.

14 Manụ ẹra-eswi;
 yẹe mini-ẹra aturu;
 waa nwaturu, tsuru ẹba; yẹe ebili;
 waa iphe-edobe,
 shi l'alị Beshanu; yẹe egħu;
 waa okpobe witi
 bẹ o gudekwapho zụ-jia phẹ epħo.

Tẹme ephe ngukwaapho
 mẹe uswe-uswe,
 shi l'akpuru vayinu.

15 Oḷe Jieshurunu* datachaerupho okporokpo; o
 kwefu ike.

O daru okporokpo;
 bya aduwa bogili-bogili.

O tsuwaru onwiya ẹba;
 tẹme o gbẹ teke ono
 bya ajika Chileke,
 meru iya nụ.

O buru oke mkpuma ono,
 dzotaruru iya nụ ono
 bẹ o gude weaha
 gbẹgele-gbẹgele.

16 Ephe shi nno kpata;
 o koaharu phẹ okophoo
 k'agwa ndu ohozo
 ephe jetaru dobegba.

O buru ahuma ahuma ono,

---

* **32:15** 32:15 Iphe Jieshurunu bu bẹ bu 'onye pfulberokoto' bu
 iya bu l'oo ndu Izurulu bẹ eepfu ama ẹka.

- ẹphe eme ono bẹ ẹphe gude mee;
 ẹhu ghuahaa ya egbu.
- 17 Ẹphe wataru egwe ngweja
 nu ọbvu, abudu Chileke;
 mbu agwa, ẹphe amajeduru;
 agwa ọphuu, bua mgboru nta-a
 bẹ ọ futaru; agwa, nna unu oche
 phe atsujeduru ebvu.
- 18 Ọ kwa oke mkpuma ono,
 zufutaru unu ono bẹ unu
 gbakutaru azu;
 mbu l'ọo Chileke ono,
 bu onye nwuru unu ono bẹ
 unu zoharu.
- 19 Tobudu iya bu;
 Chipfu bya ahuma iphe ono,
 ẹphe eme ono;
 bya asoaha phe oyi;
 noo kele unwu iya nwoke;
 me ke nwanyi bẹ kpatsuru iya
 ẹhu-egbu.
- 20 Ọ su: "Mu e-wofu phe enya;
 ge mu humaeshikwa iphe,
 ẹphe e-mechaa buru.
- Noo kele ẹphe bu ogbo,
 uzo phe gberu nggo;
 mbu unwegirima,
 ta apfushijedu ike l'iphe,
 ẹphe pfuru.
- 21 Ẹphe gude iphe, abudu Chileke
 eme ge mu wata eko okophoo;
 gude unwu agwa,
 buchaa iphe-mmanu akpatsu

mu ẹhu-eghu.

Mu e-gudekwanu ọha,
 abudu okpobe ọha
 meru okophoo ye phe l'ẹhu;
 gude ọha, eme eswe kpatsu
 phe ẹhu-eghu;

²² kele oke ẹhu-eghu mu be gbanwuhuwaru
 ọku;

ọku ọbu jee eke gbiriri jasu
 l'o kerwua ime ime alı-maa.

Ọo-kekota mgboko; yee iphe,
 a kpataru dobe iya;
 l'o woru ọku tya l'eka ubvu futaru.

²³ Mu a-tupyabe phe iphe-ẹhuka.

Ọ buru phe be mu a-odu
 awu apfu mu l'ẹhu.

²⁴ Mu e-me g'ejo okpa-nri
 byapfuta phe;
 l'o mee g'ephe korofu ẹnya.

Mu emee; okpomoku
 erebushi phe anu;
 ejo iphe-ememe,
 atuko phe gbushia.

Mu e-me g'ejo anu-egbudu
 gude ẹpyii-eze bya atajashia phe;
 ejo agwo, awu l'alı,
 atagbushia phe l'ẹru.

²⁵ Ogu-echi be ee-gude egbu phe pyaapya l'etezi.

Ndzu-agugu anma phe ẹhu
 godagoda l'ime ọlo.

Unwokerobya;
 me unwumgboko;
 me unwegirima nshii;

- mẹ ndu ẹwó befuru l'ishi
atuko buru mkpurupyata.
- 26 Mu shi sù lẹ mu achikashi phẹ;
ẹphe edzuru ẹkameka;
bya emee g'a ta nyatabahe
phẹ l'eliphe.
- 27 Obenu l'ọo ẹjo opfu ndu ọhogu
phẹ bẹ mu ezeru;
mbu; a -nonyakwa;
ndu ọhogu phẹ pfua iphe,
abudu ire-lanu.
- G'ẹphe ta anonya wata epfu sù:
'L'ọ kwa ẹphebedua gude
ẹka phẹ lwu-kpe phẹ;
l'ọ tọ buẹbekwa Chipfu
meẹberu iphemiphe ono!' "
- 28 Sù-a; ndu Ízurelu bukwa ọha, egomunggo
swehuru.
- Ọ tọ dukpodaa iphe,
edoje phẹ ẹnya mẹ nanu.
- 29 Ọme l'ọ dọru mmamiphe,
du phẹ l'ẹhu;
mẹ iphe-a edokwa phẹ ẹnya.
- Mbu m'ẹphe amakwaru-a
g'o mechaa nwọaru phẹ
teke ikpazu.
- 30 ?Denu g'onye lanu e-shi
chia unu umadzu labo
l'umadzu ukporo iri ọso?
Mbu-a; ?denu g'umadzu labo
e-shi chia unu umadzu ise ọso
g'ẹphe gbala; gbahaa l'onye ono,
bu Agbara-mkpuma phẹ ono

- bẹ gbahawaru phe ẹka;
 mbu le Chipfu miwaru phe enya?
 31 Kele mkpuma nkephe ta adudu ge Agbara-
 mkpuma k'anyi.
 Ndu ohogu anyi makwaru-a l'oo
 g'ọ du bu ono.
 32 Vayinu nkephe shi le vayinu
 ke ndu Sodomu.
 O buru l'egu ndu Gomora
 be akpuru vayinu phe shi.
 Akpuru vayinu phe nodu
 egbu egbugbu.
 Itoto iya nodu atsokota ilu.
 33 Mee phe bukwa obire ejo agwo;
 teme o buru ejo onu-mini,
 shi oghu l'onu.
 34 "Mu woru iphemiphe ono
 kwakobe ree;
 mbu le mu kwachiwaru iya l'eka
 mu doberu eku,
 mu nweru enweru.
 35 O kwa mbedua nwe emelata.
 Oo mbedua a-pfu
 phe ugwo phe.
 O -beepho teke ono be okpa
 e-chifu phe.
 Mbu le mboku, ephe a-buru
 mkpurupyata noakwa ntse.
 Ola-l'iswi gudeakwa oso achi
 phe kpabe kpabe."
 36 O kwa Chipfu a-haru
 ndibe iya enge.
 O buru iya a-phuru

ndu-ozì iya obu-imemini;
 mę ọ -humaepfo l'ike
 ta aduedu phę mę nanu;
 mbu l'ọ tọ duedu onye
 ghuduru nu: ohu mę amadu.

37 Ọo-sụ phę:

“?Denu agwa phę obu;
 mbu mkpuma phę ono,
 ephe agbabaję je
 anodu eze ndzu?”

38 Mbu agwa,

ataję ebà anu ngweja phę;
 bya angwa męe ngweja phę ono.

G'ọ gbeshinu bya eyeru
 unu ęka!

G'ọ gbobutanu unu!

39 Unu humakwa;

ọ kwa mbędua kpoloko
 bu Chileke!

Ọ tọ dęekwa Chileke ọzo, du nu;
 gbahaa mbędua.

Ọ kwa mbędua emeje g'a nwuhu;
 teme mu nodu emeje
 g'a nodu ndzu.

Ọo mbędua emekaję iphe;
 ọ buru mu emeje g'e wekorohu;
 ọphu ọ dudu onye adu ike
 anafu mu onye mu guderu.

40 Mu paliru ęka mu mabę
 l'imigwe ria angu sụ:

Ọo gę mu bu onye a-nọ ndzu
 jasụ l'ojejoje-a bu gę mu
 epfu sụ:

41 Mu -baep̄ho ogu-echi mu ono,
 egbu nw̄inwii ono ababa;
 bya aparu iya l'ẹka;
 gude kpeahaa ikpe;
 bẹ mu e-melata ndu ọhogu mu;
 mbụ pf̄ua ndu kp̄oru mu ashị ụgw̄o.

42 Mu e-me ḡe mee nemadz̄u
 nguguchaa apf̄u mu anguḡu;
 mbụ mee ndu e gburu egbugbu;
 waa ndu a kp̄uru lẹ ndz̄u.

Teme ogu-echi mu as̄ua
 nemadz̄u pyaap̄yaa;
 gbushia ishi ndu b̄u
 ndu-ishi ndu ọhogu mu ono.”

43 Unu tee ẹswa;
 unubẹ ọhamoha!
 G'unu lẹ ndibe Chileke tee ẹswa!
 Noo kele ọo-gwata ụgw̄o
 ishi ọchi ụnwu iya.
 Ndu ọhogu iya bẹ oo-melata
 ụgw̄o iphe, ẹphe eme iya.
 L'ọ pf̄ua ụgw̄o iphe-ẹji,
 ndu nkiya meru l'alị iya.

44 Mosisu ẹphe lẹ Jioshuwa nwa Nunu sw̄iru
 bata; bya aḡukota ebvu ono; ndu Ízurelu l'ophu
 n̄umakota.

45 T̄obudu iya b̄u; Mosisu pf̄uchaerupho ndu
 Ízurelu iphemiphe ono; 46 bya as̄ukwa phẹ ph̄o:
 “Unu vukwaru opfu-a, mu rar̄u unu arara ntan̄u-
 a l'ọbu. Ọo ya b̄u; g'unu ezia ụnwu unu
 g'ẹphe kwabẹ ẹnya mek̄otaje iphemiphe, e deru
 l'ekemu-a. 47 G'opfu-a ta ab̄ukwaru unu opfu,
 enwedu ishi; kele ọ kwa ẹka ono bẹ ndz̄u unu n̄o.

Ọ bụrụ iphemiphe ono e-me g'unu kariberu nka l'alì ono, unu adagha ẹnnyimu Jiódanu eje alwụta nworu ono.”

Eepfu lẹ Mósìsu a-nwụhu

l'eli úbvú Nebo

⁴⁸ Noo ya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósìsu l'eswe mbọku ono gèdegede sụ: ⁴⁹ “Nyihu úbvú-a, bụ úbvú úbvú Abarimu-a; mbụ úbvú Nebo, nọ l'alì Mówabu; bya anọdukwapfo l'okotazụ mkpụkpụ Jieriko; je ahụma alì Kénanu, bụ alì, mu abya anụ ndu Ízurelu g'ephe nworu. ⁵⁰ Ọo l'eli úbvú ono, ii-nyihu ono bẹ ìi-nọdu nwụhu lapfu ndiche ngu phẹ; ẹgube ono, nwune ngu, bụ Erọnu nwụhuru l'úbvú Họru; lapfu ndiche iya phẹ ono. ⁵¹ Iphe, a-kpa iya nụ bụrụ l'unu nọ l'echilabọ ndu Ízurelu lẹ mini Meriba kẹ Kadeshi, nọ l'echięgu Zinu kwefuru mu ike; mbụ l'ọo l'unu te emeduru g'a maru gẹ mu dụ-be nsọ l'echilabọ ndu Ízurelu. ⁵² Ọo ya meru iphe, bụ ụzenya bẹ ìi-gbẹ hụma alì ono; ọle ì tị bahudu l'alì ọbu, mu a-nụ ndibe mu, bụ ndu Ízurelu ono.”

33

Mósìsu ago ọnu-ọma anụ ọkpa-ipfu Ízurelu

¹ Ọwaa bụ ọnu-ọma, onye kẹ Chileke, bụ Mósìsu gọru nụ ụnwu Ízurelu tẹme ọ nwụhu. ² Ọ sụru:

“Chipfu shi l'úbvú úbvú Sayinayi bya. Mbụ-a; ọ gbẹ l'ụzo alì Siye nwuaru phẹ kẹ phoo gẹ nchi-abọhu.

Ọ gbẹ l'úbvú Paranu echiru phẹ kẹ
 swachaswacha;
 chiru ụnubuku ndu dụ nsọ abya;
 bya aparu ọku, enwu enwunwu l'ẹkutara.

³ Sụ-a; ndiphe bẹ o yeru obu;
 mbụ l'iphe, bụ ndu dụ nsọ nọkota iya l'ẹka.
 Ẹphe nọdu adajẹ kpurumu lẹ mgboru ọkpa iya;
 phozeta baarụ iya ẹja.

Ọ bụru iphe, o pfuru bẹ ẹphe emeje.

⁴ Mósísu tǔru ekemu doberu anyi;
 ọ bụru okiphe k'oshilọkpa Jiékpọ l'ophu.

⁵ Chipfu bụru eze ndu Jieshurunu
 teke ono, ndu-ishi lẹ Ízurelụ;
 ẹphe l'ọkpa-ipfu ndu Ízurelụ l'ẹhu l'ẹhu
 dzukoru ono.

⁶ Gẹ ndzụ bukwaru k'ọkpa-ipfu Rúbenu!
 G'ọ tọ chíhukwa; ọphu awa iya epehukwa!"

⁷ Owaa bụ iphe, o pfuru l'ẹhu ọkpa-ipfu Jiuda:
 "Jiko Chipfu; nụmajekwa olu ndu Jiuda!
 Dutakwa phẹ dupfuta ndu nkephẹ;
 l'i mee g'ẹka shihuje phẹ ike l'ọgu!
 Jiko yejenuru phẹ ẹka g'ẹphe lwụ-kpee ndu
 ọhogu phẹ!"

⁸ Ọkpa-ipfu Lívayi bẹ o pfuru nkephẹ; sụ:
 "Gùbe Chipfu; menaa g'ọkpa-ipfu Lívayi tǔjeru
 ngu ido,
 bụ iya bụ tumimu yẹ urimu ngu; gudeje
 maru iphe, bụ obu ngu;
 mbụ ndu ị hụru ama lẹ Masa;
 tẹme gụ l'ẹphe see opfu l'agụga mini Meriba.

⁹ Ọo phẹ pfuru kẹ nna phẹ; yẹ kẹ ne phẹ;
 sụ l'ẹphe ta akpadu phẹ ishi.
 Ẹphe mĩa ụnwu, ẹphe nwuru anwunwu ẹnya;

- mikwaapho unwune phe ɛnya.
 Obenu l'ɛphe letaru ɛnya mee opfu ngu;
 bya eletakwapho oɔbandzu ngu ɛnya.
- 10 O bu phe e-zije ndibe Jiékọpu iphe, i sɔru g'e meje.
- Ɛphe ezia ndu Ízurelu iphe, i tɔru l'ekemu.
 O bɔru phe e-dobejeru ngu ùnwù-isɛnsu;
 bɔru phe e-dobeje ngweja-akpọ-ọku l'ọru-
 ngweja ngu.
- 11 Jiko Chipfu; ɔru ọnu-ọma ye l'akanya, oose!
 Jiko g'ozu, o gude ẹka iya jee dujekwa ngu ree!
 Ndu ono, wu-lihuru etso iya opfu ono;
 me ndu ono, kpọru iya ashị ono;
 nyakashinaa phe ọkpụ-nka;
 k'ọphu ɛphe ta adubaedu ike egbeli ishi
 ọzo!"
- 12 Ọkpa-ipfu Benjaminu be o pfuru nkiya; sɔ:
 "Onye Chipfu yeru obu l'a-nọdu nọ-kube iya;
 tɔsaru ɛhu.
 O bɔru Chipfu anọduje egbobuta iya eswe
 l'enyashi.
 O bɔru l'echi ọkpoma Chipfu be ọ-nmakojeru."
- 13 Ọkpa-ipfu Jiófufu be o pfuru nkiya; sɔ:
 "G'alị iya bukwaru alị, Chipfu ɔru ọnu-ọma nɔ.
 G'ọ kwajeru phe ɛguru iji, shi l'imigwe;
 l'ọ nwuru phe mini ime alị shokoshoko.
- 14 G'ɛnyanwu mekwaa g'ɛguru akpuru-iphe, ọ
 kọberu l'alị mehuru iya!
 G'iphe, e meberu l'alị byaru iya gbukugbuku
 l'ọnwa l'ọnwa!
- 15 G'a nukwa iya iphe, kachakpọ ree, shi l'úbvú
 úbvú ndiche ono;

yẹ ẹguru iphe, shigbaa ẹ nwa-obvù ojejoje onoya!

16 G'e gudekwa iphe, kachaa ree, jiru eliphe kebe iya l'oma!

Gẹ Jíósefu túbakwa onye ono l'ẹnya;
mbù onye ono, nọ l'irwu nwoshi ono, enwu ọku ono!

G'iphemiphe-a búkotakwaru kẹ Jíósefu;
onye bú onye-ishi l'echilabọ unwune iya.

17 Ọ dọ akpabiri g'oke-eswi, vu ọzo l'ẹpho ne iya.
Mpu iya dọ gẹ k'atsù.

Ọ buru mpu iya ono bẹ oo-gude adù-tsushi ọhamoha l'ophu;
mbù je akpaa ẹ ndu bu l'ẹka igwe beru alì beru.

Nokwaphọ g'unubuku oshilọkpa Ifuremu dọ;
bya abúkwarupho nno bú g'agùta agùta oshilọkpa Manáse dọ."

18 Ọkpa-ipfu Zebulọnu bẹ o pfuru nkiya; sù:
"G'ẹhu tsoje ngu ọtso; Zebulọnu; teke ìlufu alufu.

G'ẹhu tsọkwa ngu phọ; Isaka; mẹ ì nọdu l'ibe ngu.

19 Ẹphe e-ku ndiphe g'ẹphe dzukọo l'úbvù.

Ẹphe anọdu l'úbvù ono gwee ngweja l'ọzo, pfuru ọto.

Ọ buru iphe-oma, kuru l'eze-ẹnyimu;
waa ẹku, domigbaaru onwiya l'alì-evevee bẹ ẹphe e-gude buru."

20 Ọkpa-ipfu Gadu bẹ o pfuru nkiya; sù:

"G'ajaja buru k'onye meru g'alì Gadu jaa àjàjà.
Ipfu Gadu tọkpoepo nwẹhu zẹ; kupyabe ishi g'oduma.

Iphemiphe, ọ humaru bẹ oozijashije ẹka; zija-
jashia ya ishi.

21 Ọ hotaru alì, kakọta ree doberu onwiya;
kele ọ bụ ẹka oke alì ke ndu-ishi ndu ojogu
nọ

bẹ ndu-ishi ndu Ízurelu edzukobeje;
mee iphe, pfuru ọto l'ẹnya Chipfu;
bya edobe iphe, ọ sọru g'e meje.”

22 Ọkpa-ipfu Danu bẹ o pfuru nkiya; sụ:
“Danu bukwa nwa oduma, shi lẹ Beshanu
apfu shooshoo eje abya.”

23 Ọkpa-ipfu Nafutali bẹ o pfuru nkiya; sụ:
“Nafutali bẹ tubaakwaru Chipfu l'ẹnya.
Teme onu-oma Chipfu bukwarupho nkiya.
Oke alì iya bẹ shi l'uzo eze-enyimu Gálili; je
akpaa l'uzo ndohali.”

24 Ọkpa-ipfu Asha bẹ o pfuru nkiya; sụ:
“G'onu-oma unwu ke Asha kakọta k'unwegirima
ozo shii.

G'ọ tubakwa unwune iya l'ẹnya.

G'okpa iya dekwaru ederu lẹ manụ.

25 G'iphe, ii-gudeje gu-chia oguzo ngu bukwaru
ígwè; yee onyirubvu.

Ike ngu; yee ujiku ole, ii-nọ a-haerupho ẹnya
nhamunha.

26 Ọ tọ dukwa onye dụ ge Chileke ke Jieshurunu;
onye aghajaje akpaminigwe ẹbo bya eyeru
unu ẹka;
teme ọ nọdu aduje akpabiri l'ẹka ogha
l'urwukpu.

27 Ọ kwa Chiojejoje bụ onye ii-nọduje l'ime iya
eze ndzụ.

Ọ buru oshi-ẹka ojejoje iya ono bẹ ọodeje ngu lẹ
mkpula; kuta; heru eheru.

Ọ nọdu achifuje ndu ọhogu ngu l'ataphu ngu;
sụ ngu:

'Ngwa; tuko phẹ gbushia!'

²⁸ Ọo ya bụ lẹ ndu Ízurelu e-buru; túsaru ẹhu;
ọ tọ dudu iphe, byaru eme phẹ nù.

Mbụ l'eri Jiékọpu e-buru mbvulehu phẹ l'alì,
ereshi yẹe mẹe dọ.

Tẹme igwe akwaaru phẹ iya iji.

²⁹ Ẹhutso bẹ a gọru nù unubẹ ndu Ízurelu.

?Bụ onye dọ g'unu; unubẹ ndu Chipfu dzọtaru?

Ọo yẹbedua bụ onye egbobutaje unu; bya aburu
onye eyejeru unu ẹka.

Ọ bukwarupho yẹbedua bụ ogu-echi, unu gude
eku onwunu.

Ndu ọhogu unu e-gude ndzụ-agugu byapfuta
unu;

unu azopyashia ẹka ẹphe agwajẹ iphe
azopyashi."

34

Anwuhu Mosisu

¹ Noo ya; Mosisu gbẹ lẹ nsuda Mówabu nyihu
úbvú Nebo, bụ iya bụ úbvú, kachaa l'eli l'ime
úbvú úbvú Pisiga, nọ ghaaru mkpukpu Jieriko
iphu. Chipfu bya egoshikọta iya alì ono g'ọ
ha; a -gbẹ l'alì Giladu jasụ l'alì ndu Danu;

² goshigbua ya alì ndu Nafutali l'ophu; yẹe alì
ndu Ifuremu; waa alì ndu Manáse; mękpoo
alì ndu Jiuda l'ophu je akpaa l'eze-enyimu ọzo
ẹnyanwu-ariba; ³ goshigbua ya echięgu ndohali;
mękpoo uswe iya ono l'ophu; eshikpoo lẹ nsuda

ke mkpukpu Jieriko, bu iya bu ndu Oha-mpfu; je akpaa le mkpukpu Zowa.

⁴ Tobudu iya bu; Chipfu su iya: “Owaa bu ali ono, mu riburu Ebirhamu; waa Ayizaku; waa Jiekopu angu le mu a-nu oshilokpa phe ono. Mu hawaru ngu g'i gude enya ngu huma iya; ole i tii bahudu iya abahu.” ⁵ Oo ya bu; onye-ozu Chipfu ono, bu Mosisu nwuhu l'eka ono l'ali ndu Mowabu; egube Chipfu pfuru iya. ⁶ O woru iya lia le nsuda l'ali ndu Mowabu l'eka no ghaaru mkpukpu Betu-Peyo iphu; ole o to dudu onye maru nhamunha eka e liru iya jasun-tanu-a. ⁷ Mosisu noru ukporo apha ishii; teme o nwuhu; ole o to phujeduru ragaraga; ophu okpemu iya alwajeduru ali. ⁸ Ndu Izurelu nodu le nsuda Mowabu ono kwaa ekwa Mosisu ukporo abali l'abali iri. Epe nochaa nno; eswe mboku, eegude akwa Mosisu bvu.

⁹ Unme mmamiphe bya eji Jioshuwa nwa Nunu ehu; noo kele Mosisu byiberu iya eka l'ishi. Ndu Izurelu nodu emeje iphe, o pfuru; epe shi nno mekotaephe iphe ono, Chipfu turu Mosisu ekemu iya ono. ¹⁰ Eshi teke ono ta adukwa onye mpfuchiru, futajeru l'ali Izurelu, du ge Mosisu; mbu onye Chipfu maru iphu l'iphu. ¹¹ O to dudu onye du g'oo ya l'eme iphe-ohumalenya; yee iphe, du biribiri, bu ophu Chipfu ziru iya; o je emeshia l'ali Ijiputu; mbu meeru Fero; yee ndu-ozu iya; me ndu ali iya l'ophu. ¹² Ophu o dudu onye du ge Mosisu l'enweru oke agburehu; yee eme iphe, paru eka bya adu ebvu l'enya, bu ophu o no l'iphu ndu Izurelu l'ophu meshia.

CXXX

Bayiburu Izii
Izii: Bayiburu Izii Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Izii)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

c6885c7c-c550-5b8b-a4fe-4bd714af4f6d